

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DE GÖÇMEN GİRİŞİMCİ KADIN
İSTANBUL ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Gürsel IŞIK

İstanbul, Eylül 2024

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE’DE GÖÇMEN GİRİŞİMCİ KADIN İSTANBUL
ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Gürsel IŞIK

200028773

Danışman: Prof. Dr. Ömer ÇAHA

İstanbul, Eylül 2024

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup, YÖK ve İTÜCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyla uyduğumu; yararlandığıım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

“Zorlukları aşarak, her engelde daha da güçlenen kadınlar, kendi yolunu bulur ve ışığını dünyanın dört bir yanına yayar.”

ÖNSÖZ

Öncelikle, tez danışmanım Prof. Dr. Ömer ÇAHA'ya, bu çalışmanın her aşamasında bana rehberlik ettiği, değerli bilgi ve deneyimlerini benimle paylaştığı için teşekkür ederim. Onun yönlendirmeleri ve teşvikleri olmadan bu çalışmayı tamamlamak mümkün olmazdı.

Ayrıca, bu çalışmanın konusu olan göçmen girişimci kadınların araştırılmasında bana yardımcı olan ve bilgilerini paylaşan tüm katılımcılara teşekkür etmek istiyorum. Onların paylaştıkları değerli bilgiler ve deneyimler, bu çalışmanın temelini oluşturdu.

Hem eğitim hayatımda hem de bu çalışmanın hazırlanması sürecindeki meşakkatli yolda bana her daim rehberlik eden, maddi ve manevi yolumu aydınlatan sevgili kocaman aileme ve özellikle çok kıymetli anneciğim Mekiye IŞIK'a ve babacığım Şeyhmus IŞIK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Engin hoşgörü ve özverisi ile beni her daim cesaretlendiren ve bu zorlu sürecin gizli mimarı olan sevgili eşim Amine IŞIK'a şükranlarımı sunarım. Ayrıca, bu çalışmayı yaşam kaynağım olan evladım Bünyamin Taha IŞIK'a ve daha iyi bir yaşam uğruna ana vatanlarından ayrılarak vefat eden tüm kadınlara ithaf ederim.

Son olarak, araştırma sürecinde bana destek olan, bilgi ve kaynak sağlayan tüm akademik ve idari personele, kurumlara ve arkadaşlarıma teşekkür ederim. Onların katkıları sayesinde bu çalışma daha kapsamlı ve derinlemesine bir nitelik kazanmıştır.

Bu çalışmanın, göçmen girişimci kadınların sosyo-ekonomik katkılarını daha iyi anlamaya ve bu alandaki bilgi eksikliğini gidermeye yönelik önemli bir adım olmasını umut ediyorum.

Saygılarımla,

Gürsel IŞIK

ÖZET

Bu çalışma, İstanbul'da yaşayan göçmen girişimci kadınların Türkiye'deki sosyoekonomik yaşama katkılarını ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları incelemektedir. Göçmen girişimci kadınların, ekonomik ve toplumsal kalkınmada kritik bir rol oynamakta olup, girişimcilik yalnızca ekonomik bir faaliyet olmanın ötesinde, sosyal, kültürel ve politik boyutlarıyla da dikkat çekmektedir. Göçmen girişimci kadınlar, yenilikçi fikirleri ve risk alma cesaretleriyle ekonomik büyümenin ve toplumsal dönüşümün öncüleri olarak değerlendirilmektedir. Araştırma dört ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde göç ve göçmen kavramları incelenmiş, ikinci bölümde girişim, girişimci ve girişimcilik konusu ele alınmış üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi açıklanmış, dördüncü bölümde ise araştırmanın amacını gerçekleştirmek üzere kartopu örneklem yöntemiyle seçilen 13 kadın katılımcı ile çevrimiçi ve yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Bu bulgular, göçmen girişimci kadınların ekonomik faaliyetlerinin toplumsal entegrasyona katkılarını ve karşılaştıkları zorlukları aşma stratejilerini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, göçmen girişimci kadınların iş dünyasında karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelebilmeleri ve başarılı olmaları için kapsamlı destek mekanizmalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Araştırma, göçmen girişimcilerin Türkiye'deki iş ortamında dil bariyerleri, finansal erişim zorlukları ve bürokratik engeller gibi ciddi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Göçmen girişimciler, yetersiz destek ve ayrımcılıkla mücadele ederken yerel ekonomiye önemli katkılar sağlamakta ve sosyal entegrasyonu teşvik etmektedir. Ancak, bu katkılarının sürdürülebilirliği, göçmen girişimciler için daha kapsayıcı ve destekleyici politikaların geliştirilmesine bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Girişimcilik, Göçmen Girişimci Kadınlar, Sosyo-ekonomik katkılar, Toplumsal uyum.

ABSTRACT

This study examines the contributions of migrant women entrepreneurs living in Istanbul to Turkey's socioeconomic life and the challenges they face throughout this process. Migrant women entrepreneurs play a critical role in economic and social development, and entrepreneurship, beyond being merely an economic activity, draws attention to its social, cultural, and political dimensions. Migrant women entrepreneurs, with their innovative ideas and risk-taking courage, are regarded as pioneers of economic growth and social transformation. The research consists of four main sections. In the first section, the concepts of migration and migrants are examined; the second section discusses enterprise, entrepreneurs, and entrepreneurship; the third section explains the research methodology; and in the fourth section, the findings obtained through online and face-to-face interviews with 13 female participants, selected using the snowball sampling method, are presented to fulfill the research objective. These findings reveal the contributions of migrant women entrepreneurs' economic activities to social integration and the strategies they use to overcome the challenges they face. In conclusion, comprehensive support mechanisms must be developed to help migrant women entrepreneurs overcome the difficulties they encounter in the business world and to ensure their success. The study reveals that migrant entrepreneurs face significant challenges in Turkey's business environment, such as language barriers, difficulties in accessing financial resources, and bureaucratic obstacles. While migrant entrepreneurs contribute significantly to the local economy and promote social integration, they struggle with inadequate support and discrimination. However, the sustainability of these contributions depends on the development of more inclusive and supportive policies for migrant entrepreneurs.

Keywords: Migration, Entrepreneurship, Immigrant Women Entrepreneurs, Socio-economic contributions, Social integration.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
TABLO LİSTESİ	VIII
ŞEKİL LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM GÖÇ OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL TEMELLERİ	8
1. Göç Olgusu	8
1.1. Göç Çeşitleri.....	12
1.2. Göç Kuramları.....	17
İKİNCİ BÖLÜM GİRİŞİMCİLİK GÖÇMEN VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ	24
2.1. Temel Kavramlar ve Yaklaşımlar	24
2.2. Girişim ve Girişimcilik Kavramı.....	25
2.2.1. Girişimci Yerine Kullanılan Kavramlar	27
2.2.2. Girişimcinin Temel İşlevleri.....	29
2.2.3. Girişimcilerin Davranış Özellikleri.....	30
2.3. Girişimciliği Etkileyen Faktörler.....	32
2.3.1. İçsel Faktörler	33
2.3.2. Dışsal Faktörler.....	34
2.4. Göçmen Girişimcilik Kavramı.....	37
2.4.1. Göçmen Girişimcilikle İlgili Yaklaşımlar	39
2.4.2. Göçmen Girişimciliğini Etkileyen Faktörler	44
2.5. Kadın Girişimci Kavramı.....	46
2.5.1. Kadın Girişimciliğinde İtme ve Çekme Faktörleri	47
2.5.2. Göçmen Girişimci Kadın	48
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEMİ	50
3.1. Yöntemsel Yaklaşım.....	50
3.2 Nitel Araştırma Alanı: İstanbul	52
3.3. Yarı Yapılandırılmış Mülakat Tekniği	53
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	55
3.5. Araştırmada Nitelik.....	57
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM GÖÇMEN GİRİŞİMCİ KADIN İSTANBUL ÖRNEĞİ.....	59

4.1. Göçmen Girişimci Kadınların Profili	59
4.1.1. Göçmen Girişimci Kadınların Eğitim Düzeyleri Bakımından İncelenmesi	62
4.1.2. Göçmen Girişimci Kadınların Türkiye’de İkamet Süresi	65
4.1.3. Göçmen Girişimci Kadınların Medeni Durumu	67
4.1.4. Göçmen Girişimci Kadınların İş Deneyimleri.....	68
4.1.5. Göçmen Girişimci Kadınların İşletme Faaliyet Süreleri.....	70
4.2. Göçmen Girişimci Kadınların Zorlukları ve Başarı Hikayeleri	71
4.2.1. Dil Bariyeri Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar	72
4.2.2. Kültürel Farklılıklar Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar	74
4.2.3. Finansal Kaynaklara Erişim Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar	76
4.2.4. Bürokratik Süreçler Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar	79
4.2.5. Başarı Hikayeleri Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Deneyimleri	82
4 3. Göçmen Girişimci Kadınların Türkiye’deki Sosyoekonomik Yapıya Katkısı	85
4.3.1. Göçmen Girişimci Kadınların Sosyal Etkisi	86
4.3.2. Göçmen Girişimci Kadınların Ekonomiye Katkıları	92
SONUÇ	98
KAYNAKÇA	102
EK-1 Soru Formu.....	112

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Göçmen Girişimci Kadınların Demografik Özellikleri

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Göç Menşesi ve Hedef Faktörleri ve Göçe Müdahele Eden Engeller

Şekil 2. Üretim Faktörleri Arasındaki İlişki

Şekil 3. Etnik Girişimciliğin Oluşumundaki Stratejiler

Şekil 4. Göçmen Girişimcilikte Sahiplik Modelinin Unsurları

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BM: Birleşmiş Milletler

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

GİB: Göç İdaresi Başkanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

YUKK: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Göç olgusu, insanlık tarihi boyunca varlığını sürdüren ve günümüzde de uluslararası ilişkilerde önemli bir yer tutan bir fenomendir. Göç, ani ve yoğun kitlesel insan hareketleriyle olağanın dışına çıkarak dramatik, geniş kapsamlı ve uzun vadeli etkiler yaratabilmektedir. Ülke sınırları içinde gerçekleşen göçlerde topluma uyum sağlama ve toplum tarafından kabul görme süreçleri daha kolay olabilirken, uluslararası göç hareketlerinde entegrasyon sorunları, kimlik çatışmaları ve güvenlik problemleri daha sık yaşanmaktadır. Bu durum, özellikle zorunlu göçler bağlamında daha belirgin hale gelmektedir.

Zorunlu göçler, bireylerin iradeleri dışında göç etmelerine neden olur ve birçok insani soruna yol açmaktadır. Ani ve yoğun kitlesel göç hareketleri, ekonomik, toplumsal ve askeri güvenlik sorunlarını beraberinde getirebilmektedir. Göçün insani boyutu ise genellikle göç alan ülkeler tarafından arka plana itilmekte, bu ülkeler daha çok göçün kendi üzerlerindeki etkilerine odaklanmakta ve göçün insani boyutunu göz ardı etmektedir.

Göç olgusunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle temel tanımlamaların yapılması ve açıklanması gerekmektedir. Göç, bireylerin ikamet ettikleri yerden başka bir yere taşınması anlamına gelmektedir. Göç, ekonomik, politik, demografik, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik boyutları olan karmaşık bir süreçtir. Hem göç veren hem de göç alan ülkeleri etkileyen bu geniş kapsamlı hareketlilik, göçmenlerin bu iki ulusal çerçevede bireyler, kuruluşlar ve süreçlerle bağlantılı hale gelmelerini sağlamaktadır.

Girişimcilik kavramı, tarihsel olarak 18. yüzyılda Fransız ekonomist Richard Cantillon tarafından ortaya konulmuştur. Cantillon, girişimcileri belirsizlik ortamında fırsatları tespit edip bu fırsatları gerçekleştirmek için risk almayı göze alan bireyler olarak tanımlamıştır (Cantillon, 1734). Bu tanım, girişimciliğin temel özelliklerini ve dinamiklerini belirleyen bir çerçeve sunmaktadır. Günümüz girişimcilik literatüründe ise girişimcilik, ekonomik büyüme, istihdam yaratma, bilgi yayılması ve rekabetin

teşvik edilmesi gibi yollarla ekonomik ve sosyal gelişmenin bir kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Girişimciliğin sosyo-ekonomik önemi, girişimcilerin toplumların gelişmişlik düzeyi üzerindeki etkisiyle yakından ilişkilidir. Girişimciler, yenilikçi ve yaratıcı düşünceleriyle toplumların ihtiyaçlarını karşılamada ve çağın gerekliliklerine uygun çözümler üretmede kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, girişimcilik faaliyetlerinin artışı, ülkelerin teknoloji seviyesinin ve sermaye birikiminin artmasına katkıda bulunmaktadır.

Öte yandan girişimcilik, günümüz ekonomilerinin ve toplumlarının temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Girişimciler, yenilikçi fikirleri ve risk alma cesaretleri ile ekonomik büyüme ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin öncüleri olarak görülmektedir. Girişimcilik, yalnızca ekonomik bir faaliyet olmanın ötesinde, sosyal, kültürel, politik ve küresel boyutlarıyla da dikkate değer çok yönlü bir olgudur. Bu sebeple, girişimcilik kavramının anlaşılması ve tanımlanması, birçok disiplinin ilgisini çekmiş ve bu kavram farklı perspektiflerle ele alınmıştır.

Gittikçe artan ve süreklilik gösteren göç dalgaları, sosyolojik sorunlara sebep olurken, aynı zamanda birçok iş faaliyetinin aktifleşmesine ve ekonomide çeşitli sektörlerde canlanmaya imkân tanımıştır. Bu süreçlerde özellikle gıda sektöründe olumlu anlamda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Ayrıca, güzellik merkezi, diş kliniği ve tercümanlık hizmetleri gibi iş alanlarının açılmasıyla sektörel canlanmalar meydana gelmiştir.

Göçmenlerin geçmişlerinde yaşadıkları olumsuz deneyimlerin bir sonucu olarak zorlu yaşam koşullarına karşı geliştirdikleri direnç, az ile yetinebilen bir yaşam tarzına yönlendirmiştir. Bu durum, göçmenleri, sahip oldukları maddi kaynakları ve diğer imkânları daha verimli kullanmaya teşvik etmiştir (Sayın, 2017).

Bu çalışmanın temel amacı, göçmen girişimci kadının ekonomik kalkınma üzerindeki önemini vurgulamak ve göçmen kadınların girişimcilik sürecine dair bakış açıları ile karşılaştıkları engelleri incelemektir. Ayrıca, göçmen girişimci kadının sosyo-ekonomik etkilerini analiz ederek, bu girişimcilerin faaliyetlerinin toplumsal ve ekonomik boyutlarına yönelik kapsamlı bir değerlendirme yapmak hedeflenmektedir. Araştırma, bu engellerin göçmen girişimci kadınların demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre nasıl farklılık gösterdiğini inceleyerek ve özellikle kültürel ve

toplumsal mağduriyetlerin örtülü yönlerini ortaya koyarak bu konulara yönelik çözüm önerileri geliştirmeye çalışmıştır. Bu sayede, göçmen girişimci kadınların sosyo-ekonomik katkılarının daha iyi anlaşılması ve bu katkıların artırılmasına yönelik stratejilerin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Araştırmada, nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakatlar, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olarak sınıflandırılabilir (Neuman, 2013). Bu çalışmada, yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında, önceden hazırlanan soru formu tümevarım yaklaşımıyla esnek bir şekilde uygulanmış; gerektiğinde soruların sırası değiştirilmiş ve yeni sorular eklenmiştir.

Yarı yapılandırılmış mülakat tekniği, araştırma konusunu derinlemesine inceleyebilmek ve konuya hâkimiyeti sağlamak amacıyla tercih edilmiştir. Göçmen girişimci kadınlara yönelik hazırlanan soru formu, üç ana başlık altında toplamda 47 sorudan oluşmaktadır. Soru formu Ek 1’de sunulmuştur.

Katılımcılar, olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Göçmen girişimci kadınlar seçilirken sektör çeşitliliği gözetilmiştir; kuaför, mimar, eğitmen ve aşçı gibi farklı mesleklerden katılımcılar seçilmiştir. Görüşmeler, her girişimcinin kendi işletmesinde yüz yüze ya da çevrimiçi olarak rahat bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin süresi en az 25 dakika, en fazla 48 dakika olarak gerçekleşmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat sorularına ek olarak, konunun derinliği ile bağlantılı olarak ilave sorular da sorulmuştur. Mülakat yapılan girişimcilerin izin vermeleri durumunda ses kayıtları alınmış, izin vermeyen katılımcılarla ise not tutularak görüşmelere devam edilmiştir.

Bu araştırma, Türkiye’nin en kalabalık ve kozmopolit metropolü olan İstanbul’da yaşayan göçmen girişimci kadınları merkeze alarak, bu özgün demografik grubun girişimcilik faaliyetlerini derinlemesine incelemeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda, göç ve göçmenlerle ilgili çalışmalar yürüten çeşitli vakıf, dernek, kamu ve özel kuruluşlarla iş birliği yapılarak göçmen girişimci kadınlara ulaşılmıştır. Hem çevrimiçi hem de yüz yüze gerçekleştirilen anket çalışması ile İstanbul’da faaliyet gösteren 13

göçmen girişimci kadından veri toplanmıştır.¹ Bu araştırma, girişimcilik faaliyetlerinin çeşitliliğini ve karmaşıklığını ortaya koyan kapsamlı ve özgün bir çalışma niteliği taşımaktadır.

Göçmenlere yönelik son zamanlarda medyada artan saldırılar, araştırmaya katılan bireylerin başlangıçta tedirginlik hissetmelerine neden olmuştur. Bu durum, katılımcı bulma ve onların güvenini kazanma süreçlerini zorlaştırmıştır. Özellikle katılımcılara fiziksel olarak ulaşma sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Göçmen girişimci kadınların yoğun iş ve aile sorumlulukları, randevu ve görüşme zamanlarının ayarlanmasını zorlaştırmış; ayrıca, bazı katılımcıların ikamet ettikleri bölgelerdeki sınırlı ulaşım imkanları yüz yüze görüşmeleri gerçekleştirmeyi güçleştirmiştir. Bunun yanı sıra, bazı katılımcıların Türkçeyi yeterli düzeyde konuşamaması veya yazılı iletişimde zorlanması, verilerin toplanmasını ve katılımcıların kendilerini tam anlamıyla ifade edebilmesini kısıtlayan bir etmen olmuştur.

Çalışmada başlangıçta 25 kişilik bir örneklem grubu hedeflenmiş olmasına rağmen, karşılaşılan çeşitli olumsuzluklar nedeniyle bu sayı 13 kişiyle sınırlandırılmıştır. Bu olumsuzlukların başında göçmen kadınların röportaj veya anket gibi süreçlere katılmak istememesi gelmektedir. Ayrıca, araştırmanın yürütülmesinde kullanılan bazı kurumlar tarafından sağlanan verilerin güvenilir olmadığı, örneğin verilen adres ve iletişim bilgilerinin yanlış ya da geçersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu gibi zorluklar, örneklem grubunun genişletilmesini engellemiş ve çalışmanın daha kısıtlı bir grup üzerinde gerçekleştirilmesine neden olmuştur.

Medyada göçmenlere yönelik olumsuz algıların ve saldırıların artması, katılımcıların kişisel bilgilerini paylaşma konusunda çekinceler yaşamasına neden olmuştur. Bu durum, bazı katılımcıların araştırmadan çekilmesine veya yanıtlarında kendilerini tam anlamıyla ifade edememelerine yol açmıştır. 25 kişilik hedef kitle, bu nedenle 13 kişiye düşürülmüştür. Araştırmanın belirli bir zaman dilimi içerisinde tamamlanması gerektiğinden, geniş bir örneklem grubu ile çalışma imkânı sınırlı kalmıştır. Bu da elde edilen verilerin genelleştirilebilirliği üzerinde olumsuz bir etki yaratabilmektedir.

¹ Bu göçmen girişimci kadınlar'ın 9'u Suriyeli, 1'i Sırbistanlı, 1'i İranlı, 1'i Mısırlı ve 1'i de Sudanlıdır.

Tez çalışması giriş bölümünün dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Tezin giriş bölümünde, çalışmanın ana iskeleti ve çıkış noktası ele alınmakta; çalışmanın amacı, akademik katkısı ve önceki ve sonraki çalışmalarla olan ilişkisi ortaya konulmaktadır. Birinci bölümde, göç kavramı tanımlanmış ve bu kavramın tarihsel süreç içerisindeki gelişimi incelenmiştir. Göç konusu, uluslararası ilişkiler alanında son yıllarda önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Bu bağlamda, göç kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için temel kavramların tanımlanması gerekmektedir. Göç, eski bir olgu olmasına rağmen, son yıllarda artış göstererek güncel bir konu haline gelmiştir. Farklı disiplinler, göç olgusuna çeşitli perspektiflerden yaklaşmış ve bu konuya dair farklı tanımlamalar geliştirmişlerdir. Bu tez, göç olgusunu çeşitli teorik çerçeveler ve kavramsal yaklaşımlar üzerinden ele alarak, Türkiye'deki göçmen girişimci kadınların rolünü daha iyi anlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, göç kavramının doğru ve özenli bir şekilde kullanılması, bu olgunun daha iyi anlaşılmasına ve yönetilmesine katkı sağlayacaktır.

İkinci bölümde, girişimcilik kavramı tanımlanmış ve açıklanmıştır. Girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler, göçmen girişimcilik kavramı ve kadın girişimciler gibi konular ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu çerçevede, girişimcilik ile ilgili çeşitli kavramlar ve bu kavramların insanların girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediği tartışılmıştır. Girişimcilik sürecinde demografik, kişisel ve dışsal faktörlerin etkisi, girişimci kişiliğin oluşumu ve gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Göçmen girişimciliği ve kadın girişimciliği gibi spesifik girişimcilik türleri de bu çalışmada incelenerek, girişimciliğin geniş ve çok yönlü yapısı ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi ve örnekleme detaylandırılmış, veri toplama ve analiz yöntemleri açıklanmıştır. İstanbul'da yaşayan 13 göçmen girişimci kadın ile gerçekleştirilen mülakatlar sonucunda elde edilen bulgular sunulmuş ve bu bulgular ışığında göçmen girişimci kadınların ekonomik kalkınma üzerindeki sosyo-ekonomik etkileri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda, alana yönelik çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Dördüncü bölümde, İstanbul'da yaşayan göçmen girişimci kadınların profili, karşılaştıkları zorluklar ve başarı hikayeleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı, göçmen girişimci kadınların sosyo-ekonomik katkılarını ortaya koymak ve bu alandaki bilgi eksikliğini gidermektir. Bu bağlamda, göçmen

girişimci kadınların demografik özellikleri, iş deneyimleri, sektörel dağılımları, Türkiye'deki ikamet süreleri ve medeni durumları gibi çeşitli faktörler analiz edilmiştir. Ayrıca, göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, finansal zorluklar ve bürokratik engeller gibi sorunlar ele alınmış ve bu zorlukların üstesinden gelme stratejileri incelenmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, İstanbul'da faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların demografik ve kişilik özelliklerini, girişimcilik deneyimlerini ve Türkiye ekonomisine olan katkılarını detaylı bir şekilde analiz etmektir. Çalışmaya dahil edilen katılımcıların ülkeleri ve sayıları şu şekildedir: İran (1), Mısır (1), Sırbistan (1), Sudan (1) ve Suriye (9). Toplamda 13 göçmen girişimci kadın ile yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla, girişimcilik deneyimleri, karşılaştıkları zorluklar, toplumsal ve ekonomik entegrasyon süreçleri incelenmiştir.

Göç olgusu, tarihsel süreç içerisinde teknolojik evrim ve kitle iletişim ve ulaşım araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, küresel ve bölgesel düzeyde belirgin değişimlere neden olan karmaşık bir fenomendir. Bu değişimler, göç hareketlerinin hem kaynak hem de hedef bölgeler üzerindeki etkilerini belirler ve ekonomik, kültürel, sosyal, politik ve hukuki alanlarda çeşitli dönüşümlere yol açmaktadır. Göç eden toplumlar ve hedef bölgelerdeki yerleşik toplumlar bu dönüşümlerden derinden etkilenmektedir.

Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla göç yolları üzerinde stratejik bir öneme sahiptir ve bu durum, göç ve göçmenlik konularını küresel çapta dikkat çekici hale getirmektedir. Göçmen girişimciler, ekonomik kalkınma, istihdamın artırılması, işsizliğin azaltılması, ekonomik krizlerin etkilerinin hafifletilmesi, kültürel çeşitliliğin yayılması ve genel refahın artırılması gibi konularda önemli roller üstlenmektedir. Ancak, Türkiye'deki göçmen girişimciliği alanı, özellikle göçmen girişimci kadınlar bağlamında yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, İstanbul'da faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların demografik profillerini, eğitim düzeylerini, iş deneyimlerini ve sektör tercihlerini incelemek; ayrıca girişimcilik süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların üstesinden nasıl geldiklerini detaylandırmaktır.

Göçmen girişimci kadınların ekonomik kalkınma, istihdam yaratma, işsizliğin azaltılması, ekonomik krizlerin etkilerinin hafifletilmesi, kültürel çeşitliliğin yayılması

ve genel refahın artırılması gibi alanlardaki katkıları vurgulanmıştır. Araştırma, İstanbul'da faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların profillerini, karşılaştıkları zorlukları ve ekonomiye olan katkılarını inceleyerek, bu alandaki literatüre özgün ve önemli katkılar sağlamayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temel sorusu şu şekilde belirlenmiştir: İstanbul'da faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların kişilik özellikleri, girişimcilik deneyimleri ve Türkiye ekonomisine olan sosyo-ekonomik katkıları nelerdir? sorusuna cevap aranacaktır.

Bu araştırma, standartlaştırılmış mülakat soruları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Mülakatlar yüz yüze, çevrimiçi ve telefon aracılığıyla yapılmıştır. Araştırma verileri, önceden belirlenmiş mülakat soruları aracılığıyla toplanmıştır. Toplamda 47 mülakat sorusu kullanılmış olup, bu sorular Ek 1'de sunulmaktadır. Soruların 1-15 arası bölümü göçmen girişimci kadının demografik özelliklerini, 16-45 arası bölümü göçmen girişimci kadın olma sürecindeki bireysel ve çevresel faktörleri, 32-47 arası bölüm ise göçmen girişimci kadının sosyo-ekonomik katkılarını değerlendirmektedir. Bu şekilde çalışmanın hem literatüre hem de pratik uygulamalara katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın literatüre özgün katkısı, göçmen girişimci kadınların kişisel ve profesyonel deneyimlerini derinlemesine inceleyerek, onların ekonomik ve sosyal hayata kattıkları değeri daha iyi anlamaktır. Elde edilen bulguların, politika yapıcılar, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşları için yol gösterici olması ve göçmen girişimci kadınların desteklenmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL TEMELLERİ

İnsanlık tarihi boyunca var olan ve uluslararası ilişkiler bağlamında önemi giderek artan göç olgusu, ani ve yoğun kitlesel insan hareketleriyle olağanın dışına çıkmaktadır. Bu tür insan hareketlilikleri dramatik, geniş kapsamlı ve uzun vadeli etkilere sahip olabilmektedir. Ülke sınırları içinde gerçekleşen göçlerde, topluma uyum sağlama ve toplum tarafından kabul görme genellikle daha kolay olurken, uluslararası göç hareketlerinde entegrasyon sorunları, kimlik çatışmaları ve güvenlik problemleri daha sık yaşanmaktadır. Bu durum zorunlu göçlerle birlikte daha belirgin hale gelmektedir. Zorunlu göç, insanların iradeleri dışında göç etmelerine neden olur ve birçok insani soruna yol açar. Ayrıca, ani ve yoğun kitlesel göç hareketleri, ekonomik, toplumsal ve askeri güvenlik sorunlarını beraberinde getirebilir. Göçün insani boyutu genellikle göç alan ülkeler tarafından gölgede bırakılır. Bu ülkeler, göçün kendilerine olan etkilerine odaklanırken, göçün insani etkilerini göz ardı etmektedir. Bu nedenle, bu bölümde, göç ve göç türleri hakkında kavramsal bir çerçeve sunulduktan sonra, tarihsel süreç içinde gerçekleşen göçü açıklamayı amaçlayan göç teorileri incelenmiştir.

1. Göç Olgusu

Göç konusunun uluslararası ilişkiler alanında son yıllarda gündemde yer alan ve tartışılan konulardan biri olduğu görülmektedir. Farklı bilimsel perspektiflerden bakıldığında, göç farklı biçimlerde tanımlanmıştır (Özcan, 2017, s. 202). Kimi zaman siyasetçiler, medya mensupları tarafından aynı anlamda kullanılsa da aslında kavramın tanımlarının birbirinden ayrıldığı görülmektedir. Bu sebeple göç olgusunun daha iyi

anlaşılabilmesi için kavramın hem kendisinin hem de göçle ilişkili kavramların tanımlanması ve açıklanması gerekir.

Göç konusu, tarihsel bir olgu olmasına rağmen, son yıllarda hızla artış göstererek güncel konular arasına girmiştir. Farklı bilim dalları, göçü temelde benzer içerikte ancak farklı tanımlamalarla ele almışlardır. Sosyal bilimciler açısından bakıldığında, göç, coğrafi ve siyasi sınırların ötesine geçen kişi veya toplulukların yeni yaşam alanlarına doğru hareketlerini ifade etmektedir (Marshall, 1999, s. 685). Bu tanıma ek olarak, genel olarak göç, insanlık tarihi boyunca var olan bir hareketlilik olup, bireylerin ikamet ettikleri yerlerden başka bir yere taşınmasıdır. Birleşmiş Milletler'e göre göç, insanların yerleşim yerlerinden başka bir yere, uluslararası sınırları aşmaları veya ülke içinde başka bir bölgeye taşınmaları anlamına gelir (United Nations, 2020). Göç, ekonomik, politik, demografik, psikolojik, antropolojik ve sosyolojik boyutları olan karmaşık bir olgudur. Hem göç veren hem de göç alan ülkeleri etkileyen bu süreç, aynı zamanda göçmenlerin bu iki ulusal çerçevedeki bireyler, kuruluşlar ve süreçlerle bağlantılı hale gelmesini sağlayan geniş kapsamlı bir hareketliliği temsil eder (Şenay, 2010, s. 255).

Uluslararası Göç Örgütü'ne (IOM) göre *migration* kavramı, “ekonomik, politik ve kültürel faktörler de dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle olağan ikamet yerlerini değiştiren, ulusal sınırları aşan veya bir eyalet içindeki insanların hareketi” olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2011). Buna mülteciler, ekonomik göçmenler, yerlerinden edilmiş kişiler ve diğerlerinin yanı sıra aile birleşimi arayan bireyler de dahildir. *Immigration* terimi, vatandaş olmayan kişilerin başka bir ülkeye yerleşmek amacıyla gitmesini ifade ederken, *emigration* ise bir kişinin ülkesini terk ederek başka bir ülkeye yerleşme sürecini anlatır. Türkçe ve yabancı literatürde bu tanımların doğru ve ayrı şekilde kullanılması önemlidir. İnsancıl ve düzenli göçü teşvik eden lider bir hükümetler arası kuruluş olan IOM, kapsamlı bir göç tanımının oluşturulmasında ve küresel olarak göç sorunlarının ele alınmasına yönelik çerçevelerin sağlanmasında etkili olmuştur.

Göç kavramıyla ilgili olarak; BM'nin tanımına göre, göç sürecinin temel aktörü olan göçmen/ göçmenler; “yaşadığı ülkenin sınırları dışında başka bir ülkede en az bir yıl süreyle yaşayan kişi” olarak kabul edilmektedir. (United Nations, 2020). AB'ye göre, bir kişinin vatandaşı olduğu ülkenin sınırları dışında, isteyerek veya istemeyerek,

düzenli veya düzensiz bir şekilde yabancı bir ülkede ikamet eden bir kişiyi ifade etmektedir. AB/EFTA çerçevesinde, daha önce bir AB/EFTA üyesi ülkede veya başka bir ülkede yaşayan bireylerin, bir AB/EFTA üye devletinde en az 12 ay veya daha fazla süreyle sürekli ikamet etmeleri gerekmektedir. Bu durumda, bu ülkeler geçici vatandaşlık sağlamak durumunda kalabilirler (European Commission, 2011). IOM, göçmenleri, uluslararası bir sınırı aşan veya taşınan ve giriş veya kalışlarına izin verilmeyen kişiler olarak tanımlar. Ayrıca, göçmenlerin insan haklarının korunması, saygı görmesi ve bu hakların yerine getirilmesi gerektiğini vurgular (IOM, 2009). Göç İdaresi Başkanlığı göçmen kavramını “bireylerin kendi rızalarıyla farklı bir bölgeye veya ülkeye kendileri veya aileleriyle birlikte taşınarak ekonomik, maddi ve sosyal şartlarını iyileştirmek için yaptıkları göç” olarak tanımlanmaktadır (GİB, 2005). Göçmen kavramı genellikle ekonomik sebeplere dayandığından, izinli veya izinsiz olarak nitelendirilebilir. İzinli göçmenler, ülke yetkililerinin izniyle göç ederken, izinsiz göçmenler ülkelerin izni olmaksızın göç ederler ve bu durum kaçak veya kâğıtsız göçmenlik olarak adlandırılır (Kara & Korkut, 2010, s. 154)

Türkiye'deki göçmen tanımı, 5543 numaralı İskân Kanunu'nun 3. maddesinin (d) fıkrasında belirtilmiştir. Bu tanıma göre, Türk soyu ve Türk kültürüne bağlı bireylerin, Türkiye'ye yerleşme niyetiyle bireysel veya toplu olarak gelmeleri durumunda göçmen statüsü kazanırlar. Ancak, aynı kanunun 4. maddesinde, Türk soyu ve kültürüne bağlı olmayan yabancıların veya Türk soyu ve kültürüne bağlı olup da çeşitli sebeplerle sınır dışı edilen kişilerin göçmen olarak kabul edilmeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca, 5627 numaralı Türk Vatandaşlığı Kanunu'na atıfta bulunan Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'te de Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı kişilerin göçmen olarak kabul edileceği ve Türkiye'ye yerleşmek amacıyla bireysel veya toplu olarak gelmeleri gerektiği belirtilmiştir (İskân Kanunu, 2006).

Göçmenler için Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) raporları büyük önem taşır. BMMYK (2023), dünya genelindeki göç hareketleriyle ilgili düzenli olarak veri toplamakta, istatistikler tutmakta ve raporlar yayınlamaktadır. Bu raporlar, göçmenlerin ülkeler arasında geçici veya kalıcı olarak yerleştirilmesi, gönüllü olarak evlerine dönüşleri ve entegrasyonları konusunda önerilerde bulunmaktadır. Bu öneriler, uluslararası standartları da kapsamaktadır. BMMYK'nın raporları, göçmenlerin durumunu anlamak, politika oluşturmak ve uluslararası iş

birliğini teşvik etmek için önemli bir kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu raporlar, göçmenlerin haklarının korunması ve ihtiyaçlarının karşılanması için uluslararası toplumun dikkatini çekmeyi amaçlamaktadır.

Göç ve göçmenlik konularının yanı sıra, göç tartışmalarında sıklıkla karşılaşılan ve uluslararası bir boyut taşıyan 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin Mültecilerin Hukuki Statüsü hakkında bilgi sahibi olmak büyük bir önem taşır (Kara & Korkut, 2010, s. 154). Bu anlaşma, II. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da meydana gelen göçmen sorununu çözmek için 28 Temmuz 1951'de imzalanmıştır. BM Mülteci Ajansı (UNHCR) tarafından hukuki bir temel olarak kullanılan bu sözleşme, mülteci statüsünün kimlere ve hangi şartlarda verileceğini belirler ve esasen bu sözleşmeye dayanır. Bu sözleşmeye 149 ülke taraf olmuştur ve bugüne kadar milyonlarca göç etmek zorunda kalan kişiye koruma ve destek sağlamıştır. Ancak, günümüzde sözleşmenin kapsamının dar olduğu ve modern koşullara uymadığı eleştirileriyle karşı karşıyadır (UNHCR, 2011). Sözleşmenin, mülteci statüsünün yalnızca ırk, din, uyruk, belirli bir sosyal gruba üyelik ve siyasi görüş gibi dar kapsamlı nedenlerle verilmesini öngörmesi ve kuraklık, açlık ve tehlikeli yaşam koşulları gibi durumları kapsamamasına yönelik eleştiriler, en önemli tartışma noktalarından birini oluşturmaktadır. (UNHCR, 2011).

Uluslararası koruma, göç konusuyla ilgili olarak önemli bir tanımlama ve statü çeşitlerini kapsayan bir terimdir (Güler, 2016, s. 57). Bu statü çeşitleri mültecilik, şartlı mültecilik ve ikincil koruma olarak belirlenmiştir ve yabancıların uluslararası koruma altında olduğunu belirtir (UNHCR, 1951). Mültecilik, 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü tarafından düzenlenen Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin bir kavramdır (Topal, 2015, ss. 7-8). Mültecilik, göçmenlikten daha özel bir terim olup, bu statünün elde edilmesi için belirli koşulların karşılanması gerekmektedir. Bu statü, ırk, din, uyruk, belirli bir sosyal gruba" üyelik veya siyasi görüşler nedeniyle zulme maruz kalma gibi dar kapsamlı nedenlere dayanır. Bu uluslararası koruma statüleri, göçmenlerin haklarının savunulması ve ihtiyaçlarının karşılanması için kritik bir rol oynar.

Mülteci, "ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal gruba üyeliği veya siyasi görüşleri nedeniyle zulme uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya

korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen kişi” olarak belirlenmiştir (UNHCR, 1951, Madde 1A-2). Türkiye, bu tanım üzerinde coğrafi sınırlama getirerek mültecilik statüsünü düzenlemiştir. Mültecilik, yalnızca Avrupa'da gerçekleşen olaylar sonucu verilen bir statüdür. Diğer bölgelerden gelen kişiler ise şartlı mülteci statüsüne dâhil edilmiştir (YUKK, 2013, Madde 61-62). Şartlı mültecilik statüsü, yabancılara üçüncü bir ülke bulunana dek süren geçici bir statüdür (YUKK, 2013, Madde 61-62). İkincil koruma statüsü, mülteci veya şartlı mülteci olarak tanımlanmayan bireylere verilen bir koruma biçimidir. Bu statü, bireylerin geri gönderildiklerinde ölüm cezası, işkence veya insanlık dışı muamele ile karşılaşacakları veya uluslararası veya iç çatışmalar nedeniyle ciddi bir tehlike altında olacakları durumlarda uygulanır (YUKK, 2013, Madde 61-62).

Geçici koruma ise, kitlesel göç hareketlerinde bireysel sığınma prosedürlerinin uygulanamaz hale geldiği durumlarda acil çözümler sunmak için oluşturulan bir koruma şeklidir. Bu koruma türü, zorunlu nedenlerle ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişilere geçici bir süreliğine sağlanır. Geçici koruma, güvenli bir çevre oluşturma, geri göndermeme prensibine uygun davranma ve temel ihtiyaçların karşılanması gibi unsurları içerir. Bu süreç, ulusal ve uluslararası kurumlar arasında iş birliği ve koordinasyon gerektirir (GİB, 2016, s. 20). Geçici koruma, kitlesel göç hareketlerine hızlı ve etkili bir şekilde yanıt vermek için kullanılan önemli bir mekanizmadır.

1.1. Göç Çeşitleri

Göç, karmaşık bir süreç olup genel bir tanımla açıklanması zor olan bir olgudur. Göçün tanımlanması ve sınıflandırılması, birçok farklı parametreye bağlıdır. Bu parametreler arasında bireylerin iradeleri, yerleşme süreleri, yasal durumları ve göçün gerçekleştiği coğrafi sınırlar gibi faktörler yer almaktadır. Göç, iç göçler ve dış göçler olarak iki ana kategoriye ayrılabilir. İç göçler, bir ülke sınırları içinde gerçekleşen yer değiştirmeleri ifade ederken, dış göçler ise ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere doğru gerçekleşen

göçleri kapsar. Ayrıca, gönüllü göçlerde bireyler kendi istekleri doğrultusunda göç etmekteyken, zorunlu göçlerde ise savaş, çatışma veya baskı ortamlarından kaçmak için göç gerçekleşmektedir. Göç sürecinin süresine bağlı olarak geçici ve kalıcı göçler de değerlendirilmektedir. Göç, bu karmaşıklığından dolayı genel bir ifadeyle tanımlanması zor olan bir olgudur ve çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle anlaşılabilir.

1.1.1. İç Göç ve Dış Göç

Nüfus hareketliliğini, ülke sınırları içinde gerçekleşen iç göç ve sınırları dışında gerçekleşen dış göç olarak sınıflandırmak mümkündür. (Pazarlıoğlu & Turgutlu, 2007, s. 121). İç göç, bir ülke sınırları içinde yaşayan insanların ekonomik, toplumsal, siyasal vb. nedenlerle yer değiştirmeleri olarak tanımlanır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ise iç göçü, bir ülkenin belirli bir yerinden hareket eden kitlelerin aynı ülkenin başka bir yerine belirli bir amaç veya yeni bir yerleşim düzeni kurmak amacıyla geçici veya kalıcı olarak yer değiştirmesi olarak tanımlar (IOM, 2011, s. 51). İç göç hareketleri kırdan kıra, kırdan kente veya kentten kente farklı şekillerde gerçekleşebilir. Bireylerin kendi iradeleri doğrultusunda gerçekleşen iç göç hareketleri genellikle ekonomik göçmenler olarak adlandırılırken, zorunlu olarak yer değiştiren bireyler ise yerinden edilmiş kişiler olarak tanımlanır. İç göç, toplumlar üzerinde ekonomik, sosyal ve siyasal değişikliklere neden olabilir. Bu nedenle iç göç, demografik, sosyal, ekonomik ve politik boyutlarıyla incelenen önemli bir konudur.

Uluslararası göç olarak da isimlendirilen dış göç ise; kişinin kendi vatandaşı olduğu ülkenin sınırlarını aşarak, yabancı bir ülkeye göç etmesidir. Bu tür göçler genellikle beyin göçleri, işçi göçleri ve mübadele göçleri gibi farklı kategorilere ayrılır. Uluslararası göç olarak kabul edilebilmesi için, kişinin göç etme nedeni veya kullanılan ağlar değil, en az bir yıl boyunca başka bir ülkede ikamet etmesi gibi zaman kriterleri dikkate alınır. Bu süreçte kişinin yeni ülkede yaşaması ve yerleşmesi önemlidir. Dış göç, küresel düzeyde demografik, sosyal, ekonomik ve politik etkileri olan önemli bir olgudur.

İç göç, bir ülkenin sınırları içinde yer değişikliği yapmayı ifade ederken, dış göç ise sınırları ve kıtaları aşarak yaşam alanını değiştirme amacıyla gerçekleştirilen göçtür (IOM, 2011). Göç üzerinde mekân, mesafe ve zaman faktörleri önemli bir rol oynar. İç ve dış göçü birbirinden ayıran en önemli faktör mesafedir. Uzaklık, sadece fiziksel mesafe anlamına gelmez, aynı zamanda ekonomik ve kültürel bir uzaklık da ifade eder. Bu nedenle, dış göç, iç göçten farklı olarak uyum sorunları ve göçün kontrolü gibi boyutları içerir (Kırdar & Saracoğlu, 2012).

İç ve dış göç arasındaki belirgin fark, iç göçün sadece göç edenlerin kararıyla gerçekleşirken, dış göçün ise ev sahipliği yapanların da kararıyla gerçekleşebilmesidir. İç göç, uluslararası göç fırsatını beraberinde getirirse de ülke içerisindeki en yoksul kesimlerin uluslararası göç etme şansları genellikle sınırlıdır. (Barışık, 2020). Dış göçler bazen gönüllü olarak gerçekleşirken bazen de zorunlu olarak yapılmaktadır. Küreselleşme ile birlikte iletişim ve ulaşım olanakları arttığından, ülkeler arasındaki göç akışı hızla artmaktadır (Ammassari, 1994). Dış göçler, savaş, çatışma, baskı ortamı, kaos ve doğal afetler gibi zorlayıcı etkenlerden dolayı gerçekleşebilirken, daha fazla gelir elde etme ve yaşam standartlarının yükselmesi gibi nedenlerle de gönüllü olarak gerçekleştirilebilir (Şahin, 2010).

1.1.2. Zorunlu ve Gönüllü Göçler

Zorunlu-gönüllü göç ayrımının yapılması göçe karar verenin kim olduğuna göre değişmiştir (Işık, 2017). Zorunlu göçe maruz kalan insanlar, yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda bırakılmışlardır. (Tekin, 2011, s. 93). Bu bağlamda zorunlu göçlerin temel noktası zorlayıcı bir unsurun varlığıdır. Zorunlu-gönüllü göç ayrımı, göçe karar verenin kim olduğuna bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Işık, 2017). Bu durumda zorunlu göçlerin temelinde zorlayıcı bir unsurun varlığı bulunmaktadır.

Zorunlu göç, insanların doğal afetler, savaş, siyasi baskılar veya insan hakları ihlalleri gibi zorlayıcı faktörler nedeniyle yerlerinden ayrılmak zorunda kaldıkları durumları ifade eder. Bu tür göçlerde insanlar genellikle güvenliklerini sağlamak veya hayatta kalmak için başka bir yer ararlar. Zorunlu göç, IOM tarafından “doğal veya insan

kaynaklı nedenlerden kaynaklanan ve yaşam ve geçim kaynaklarına yönelik tehditleri içeren zorlama unsuru bulunan göç hareketleri” olarak tanımlanır (IOM, 2011, s. 39). Göç sınıflandırması yaparken, zorunlu göçlerin temelinde sosyal ve siyasal yapıların ve baskıların bulunduğunu belirten William Petersen'a göre, kişinin hükümet ve toplum tarafından baskı ve zorbalığa maruz kalması, kişiyi başka bir ülkeye göç etmeye zorlar. Zorlama unsuru içeren göç hareketleri, sığınmacılar, mülteciler, yerinden edilmişler, çevre ve kalkınma projeleri nedeniyle yerinden edilenler, çatışma, zulüm, doğal afet gibi sebeplerle yerlerini terk etmek zorunda kalan ancak mülteci veya sığınmacı kategorisine girmeyen kişileri kapsar. Zorunlu göç çalışmaları, farklı nedenlerle göç etmeye zorlanan insanları kapsar ve zorunlu göçlerin temelinde yerinden edilme ve mülksüzleşme deneyimlerinin olduğunu gösterir (Fiddian Qasmiyeh, Loescher, Long, & Sigona, 2014, s. 4). Zorunlu göçmenler, politika yapıcılar tarafından üç farklı boyutta sınıflandırılır. İlk boyut, zorunlu göçe maruz kalanların yerinden edildikleri mekâna ilişkindir. Uluslararası sınırları geçebilenler “mülteci”, “sığınmacı” veya “uluslararası göçmen” olarak adlandırılırken, kendi ülke sınırları içinde kalanlar “ülke içinde yerinden edilmişler” veya “ülke içi göçmenler” olarak nitelendirilir. İkinci boyut, zorunlu göç hareketlerinin nedenleridir. Yerinden edilmiş kişilerin gerekçeleri, iltica talebinde bulundukları ülkede Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi kapsamına alınıyorsa “mülteci” olarak kabul edilir. Ancak doğal afet, iklim ve çevre koşullarının değişimi nedeniyle zorunlu göçe maruz kalanlar için uluslararası bir tanım bulunmamaktadır. Üçüncü boyut, yerinden edilmenin zamansal değerlendirilmesidir. Yerinden edilmenin gerçekleştiği ilk dönemlerde, mülteci, sığınmacı veya ülke içinde yerinden edilmiş olanlar acil korunma, barınma ve diğer ihtiyaçların çözümünü gerektiren durumlar olarak öne çıkar. Ancak uzun süre önce zorunlu olarak yerinden edilmiş olanlar ve yıllarca kamplarda yaşayan pek çok grup için bu durum “uzun süreli mültecilik” başlığı altında tanımlanır (Hazan, 2005, s. 183).

Gönüllü göç, bireylerin kendi istekleriyle göç kararı alarak yer değiştirmelerini ifade eder. Genellikle daha iyi yaşam standartlarına sahip olmak amacıyla ekonomik nedenlerle gerçekleştirilir (Işık, 2017, s. 739). İş imkanları, vergi avantajları, yüksek gelir elde etmek, ticaret fırsatları, sosyal çevre olanakları, hızlı ulaşım sistemlerine yakınlık, iyi eğitim ve sağlık hizmetleri gibi faktörler, gönüllü göçün sebepleri arasında yer alır. Gönüllü göçlerde bireyler, iradi olarak düşünce ve hazırlık sürecini geçirir ve

olumsuz durumlarla karşılaşma ihtimali daha düşüktür. Ayrıca, ekonomik amaçlarla göç eden bir bireyin, hedeflediği sonuçları elde edememesi durumunda geri dönebilme özgürlüğüne sahip olduğu düşünülmektedir (Battır, 2020, s. 83).

1.1.3. Geçici ve Kalıcı Göçler

Göç hem geçici göçler hem de kalıcı göçler olmak üzere farklı şekillerde gerçekleşebilir. Göç eyleminin belirli bir süre için başka bir yerde ikamet etmeyi amaçladığı göç türü (*temporary migration*); daimî yerleşme ve sürekli kalma isteği ile yapıldığı göç çeşidi kalıcı göç (*permanent migration*); belirli bir süre için, belirli bir zamanda geçici olarak yapılan göçtür (Akkayan, 1979, s. 24).

Kalıcı göç ve geçici göç hareketlerinin birbirinden ayrılmasını sağlayan faktörler bulunmaktadır. İlk olarak, kalıcı göçlerde ikamet noktası tek bir yer olarak işaretlenirken, geçici göçlerde hareketler sürekli değişiklik gösterip tekrarlayabilmektedir. Öte yandan kalıcı göçte, kişiler geri dönme niyetleri olmadıkları, evlerine yerleştikleri ve bu yerleşim gerçekleştiği için ev, iş, okul hayatları periyodikleştirdiği için uzun süreli bir ayrılış göstermezlerken; geçici göçlerde eve geri dönüş söz konusu olup, mevsimlik seyahatler sıklıkla haftalar veya aylar alabilmekte, iniş ve çıkışlar gösterebilmektedir. Başka bir deyişle, geçici göç kategorisinde bulunan kesimler, mutlaka kendi vatandaşı olduğu ülkelere geri dönüş sağlamaktadır. Bu sebeple bu kişilere kısıtlı olarak ikamet hakkının yanında çeşitli siyasal, sosyal haklar da verilebilmektedir. Kişilerin yapmış oldukları hısım ziyaretleri, turizm ya da ibadet amaçlı geziler geçici olan göç olayının artmasına yol açarak, temelde ekonomik hedefle olmayan göçlerin dahi sürekli göçe dönüşmesine olanak sağlamaktadır.

Göç konusuyla ilgili farklı teorik gelişmeleri anlamak için, göçler sürelerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada, geçici, kalıcı ve yarı kalıcı göç olmak üzere üç ayrı kategori bulunmaktadır (Develi, 2017, s. 1346). Geçici göçler genellikle eğitim, iş, ziyaret, tatil veya sağlık amaçlıdır ve üç ay ile bir yıl arasında sürer. Mevsimlik tarım işçilerinin göçleri de geçici göçlere dâhildir. Öğrenci göçleri de gün geçtikçe artmaktadır ve daha iyi eğitim ve iş olanakları için yapılmaktadır. Kalıcı göçler ise en az bir yıllık süre boyunca gerçekleşir ve insanların ülkeleriyle olan bağlarını koparmaları anlamına gelir (Battır, 2020, s. 84). Yarı kalıcı göçler de bir yıl veya daha

fazla süreli olarak ifade edilmektedir. Lakin bu göç çeşidinde hedef ülkede yaşayan insanların kendi ülkelerine dönme veya yeni bir hedef ülkeye gitme niyetleri devam etmektedir. Göçün nedenleri arasında savaş, çatışma, doğal afetler, daha iyi fırsatlar ve yüksek yaşam standartları yer almaktadır. Göç, beceri ve deneyimlerini getirerek alıcı ülkeye katkıda bulunabilirken, kaynak ülkeye kaynak sıkıntısı ve beyin göçü gibi zorluklar da yaratabilir (Battır, 2020, s. 84).

1.2. Göç Kuramları

Göç konusu, çeşitli teorilerle açıklanmaya çalışılan karmaşık bir olgudur. Bu teoriler genellikle üç ana başlık altında toplanabilir. İlk başlık “Ekonomik Göç Teorileri”dir ve bu teoriler genellikle neoklasik ekonomi çerçevesinde göç olgusunu ele alır. İkinci başlık ise “Tarihsel-Yapısalcı” yaklaşımlar olup, bu yaklaşımlar genellikle Marksist teoriye dayanır ve göçü, sermayenin ucuz işgücü elde etme aracı olarak görür. Ancak, bu iki yaklaşımın da göç olgusunu tam olarak açıklamada yetersiz kaldığı ve göçün karmaşıklığının tek bir disiplinle açıklanamayacağı düşüncesi ağırlık kazanmıştır. Bu nedenle, disiplinler arası bir yaklaşımı benimseyen “Göç Sistemleri Teorisi” ortaya çıkmıştır (Castles & Miller, 2008, ss. 31-37). Bu çalışmanın bu bölümünde, göç teorileri üzerinde durulacaktır. 1885 ve 1889 yıllarında yayımladığı “Göç Yasaları” (*The Laws of Migration*) başlıklı iki makalede, göç teorilerinin temelini atan Ernst Georg Ravenstein'in göç yasaları üzerinde durulacak ve ardından diğer teoriler kronolojik sıraya göre incelenecektir. Daha sonra diğer teoriler, kronolojik sıraya göre ele alınacaktır. Bu şekilde, göç teorileri hakkında kapsamlı bir anlayış geliştirilecektir.

1.2.1. Ravenstein'in Göç Kuramı

George Ravenstein, 1885 ve 1889 yıllarında Kraliyet İstatistik Topluluğu için “Göç Kanunları” (*The Laws Of Migration*) adlı çalışmalarını yayımlamıştır (Ravenstein, 1885). Bu çalışmalar, göç teorisi üzerine yapılan ilk akademik çalışmalar olarak kabul edilir. Ravenstein, göç hareketlerinin genellikle kısa mesafelerde gerçekleştiğini, ancak sanayileşme süreci ile birlikte uzun mesafeli göçlerin de arttığını belirtmiştir

(Ravenstein, 1885, ss. 198-199). Ravenstein'in teorisinde, baskıcı yasalar, ağır vergi yükleri, eşitsizlikler ve iklim koşulları gibi zorlayıcı faktörler göçün dinamiklerini oluşturur. Ancak, bireylerin göç nedenlerinin temelinde ekonomik koşullarının iyileştirilmesi yatar. Ravenstein ayrıca, göç hareketlerinin sürekli artacağını ve kadınların özellikle kısa mesafeli göçlerde daha aktif olduğunu belirtmiştir (Ravenstein, 1885, ss. 198-199). Ravenstein'in teorisinde yedi göç kanunu belirlenmiştir. Bu kanunlar şunlardır (Ravenstein, 1885, ss. 198-199):

1. Göç hareketleri genellikle ticaret merkezleri ve endüstrilere doğru, kısa mesafeli bir hareketlilik ile gerçekleşir.
2. Gerçekleşen göç hareketi ulusal bir etki oluştururken, kırsaldan şehirlere gelenlerin boşalttığı bölgelere farklı bölgelerden bir akış gerçekleşir ve bu döngü devam eder.
3. Göç, kendi başına bir amaç oluşturmaz.
4. Göç dalgaları birbirlerini tetiklerken, bir bölge aynı zaman diliminde hem göç alabilir hem de göç verebilir.
5. Uzun mesafeli göçler genellikle gelişmiş ve endüstrileşmiş merkezlere yöneliktir, kısa mesafeli göçlerde ise bu merkezlere doğru kademeli bir ilerleyiş vardır.
6. Kentlilerin göçe olan eğilimi, kırsal kökenli bireylere göre daha düşüktür.
7. Kadınların göç eğilimi, erkeklerden daha fazladır.

Ravenstein, göç alan bölgelerdeki iş olanaklarının toplam nüfusa oranının göç hareketlerinin boyutlarını belirlediğini belirtmiştir (Ravenstein, 1885, ss. 198-199). Bu açıklamayı yaparken, göçmenlerin çoğunluğunun kısa mesafelerde yer değiştirdiğini, bu hareketin genellikle şehirler ve sanayi merkezlerine doğru olduğunu ve bu merkezlerin göçü hazmetme kapasitesine bağlı olarak göç dalgalarının büyüdüğünü vurgulamıştır. Büyük sanayi ve ticaret merkezlerine doğru olan bu göç eğilimi, gelişmiş yerli nüfusun yoğunluğuyla ilişkilidir. Göç edilen yerlerdeki iş imkanlarının fazlalığı, o bölgede yaşayan nüfusun oranı ile doğru orantılıdır (Adıgüzel, 2016, s. 23).

Ravenstein'in ikinci ilkesi, birinci ilkeyi genişleterek açıklar. Sanayi ve ticaretin büyümesi, ekonomik gelişmeyi beraberinde getirir. Bu, bir şehrin hızla ekonomik

olarak gelişmesine ve göç dalgalarını çekmesine olanak tanır. Göç, kendi başına bir amaç değildir; bireyler sadece göç etmek için yer değiştirmezler. Göçmenlerin amacı, bir şehrin gelişmiş ticari ve ekonomik olanaklarından yararlanmaktır. Şehrin sunduğu fırsatlardan faydalanma isteği veya daha iyi yaşam koşullarına sahip olma arzusu, göç sürecini teşvik eder. İşgücü talebi ve arzının dengesi, göç yoluyla sağlanır. Ravenstein'a göre (1885), göç, zaman içinde bir dizi olay olarak gelişir ve göç alan yerler aynı zamanda göç de verir. Göçün birbirini izleyen süreçler zinciri olduğunu belirtir. Ayrıca, kent nüfusunun kırsal nüfusa göre daha az göç etme eğiliminde olduğunu ve kadınların erkeklere göre daha fazla göç etme eğiliminde olduğunu vurgular. Ravenstein'ın teorisinde (1885), kısa ve uzun mesafeli göç kavramları, 19. yüzyılın olanakları ve koşulları dikkate alınarak açıklanmıştır. Ancak, bireylerin ani şiddet, savaş gibi durumlar karşısında ilk şok anında en yakın güvenli bölgeye gitme eğiliminde oldukları da belirtilmiştir. Birçok ülkeye sınır olan bölgelerde, hareketlilik belirgin hale gelir ve sonunda şartlarını değerlendirebilecek bir duruma gelen göçmenler, hedef ülkeye yönelik hazırlık ve araştırma yapmaya başlarlar.

1.2.2. Petersen'in Beş Göç Tipi

William Petersen, 1957'deki Amerikan Sosyoloji Derneği'nin yıllık toplantısında bir sunum yapmış ve bu çalışma, 1958'de *American Sociological Review* dergisinde “A General Typology of Migration” (Göçün Genel Tipolojisi) başlığı altında yayınlanmıştır. Petersen makalesinde; uluslararası göç çalışmalarının çoğunun, belirli bir ülkenin gelişine veya belirli bir ülkeye yönelik göçe odaklandığını ve bazı çalışmaların neredeyse sadece tek bir tarihsel dönemi ele almasını eleştirmiştir. Ayrıca, bu sınırlı verilere dayanan teorik çerçevenin genellikle açıklamaya daha çok odaklandığını ve bu nedenle oldukça basit olduğunu vurgulamıştır. Makalesinde hem iç hem de uluslararası göçün daha önemli analizlerini tek bir tipoloji altında birleştirme çabasında bulunduğunu belirtmiştir (Petersen, 1958, s. 257).

Petersen, göç tiplerini beş farklı kategoriye ayırmıştır. İlk olarak, ekolojik baskılar sonucunda meydana gelen ilkel göçleri incelemiştir (Petersen, 1958, s. 259). İlkel göçler, ilk insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerçekleştirdikleri yer

değiştirme hareketleridir. İkinci olarak, zorunlu göçleri ele almıştır. Nazi Almanyası'ndan zorla göç ettirilen Yahudiler, zorunlu göçlere örnek olarak gösterilebilir (Petersen, 1958, s. 261). Zorunlu göçler, insanların doğal afetler, siyasi baskılar, savaşlar, ekonomik sebepler gibi nedenlerle yaşadıkları yerleri terk etmelerini kapsar. Üçüncü olarak, yönlendirilen göçleri incelemiştir. Petersen'e göre, bireyler veya topluluklar, zorlayıcı faktörlere rağmen karar verme yeteneklerini elinde tutuyorlarsa, bu tür göçler yönlendirilen göç olarak kabul edilir (Petersen, 1958, s. 262). Dördüncü olarak, serbest göçleri ele almıştır. Serbest göçlerde, kişilerin veya toplulukların üzerinde herhangi bir zorlayıcı faktör bulunmamaktadır. Petersen'e göre, serbest göçlerde belirleyici faktör, kişilerin veya toplulukların istekleridir (Petersen, 1958, s. 263). Son olarak, Petersen, kitlesel göçleri ele almıştır. Petersen'e göre, ulaşım yollarındaki teknolojik gelişmeler, göçü kitleselleştirmiştir (Petersen, 1958, s. 263).

1.2.3. İtme- Çekme Kuramı

Everett Lee, 1966'da “*A Theory of Migration*” (Göçün Teorisi) adlı çalışmasıyla itme-çekme teorisinin temelini atmıştır. Göç ve göçmenlik konuları karmaşık ve birbirine bağlı kavramlar olmasına rağmen, Lee'nin odak noktası göç üzerinedir. Ancak, göçmenlik kavramının da önemli olduğunu vurgulamıştır. Lee'ye göre, göçün dört ana özelliği vardır (Lee, 1966, s. 47).

- 1) Yaşanılan yerle ilgili faktörler,
- 2) Gidilecek yerle ilgili faktörler,
- 3) Araya giren engeller,
- 4) Bireysel faktörler.

Bu faktörler, itme-çekme teorisinin temel bileşenlerini oluşturur (Adıgüzel, 2016).

Ayrıca, itme-çekme faktörleri kişiye özgüdür. Eğitim, ırk, cinsiyet ve yaş gibi bireysel faktörler, göçün avantajlarını ve dezavantajlarını belirler ve bu teori için önemlidir (Çağlayan, 2006, s. 82). Örneğin, çocuğu kanser olan bir aile için, göç edilecek yerdeki kanser tedavi merkezleri ve genel sağlık hizmetleri çok önemlidir. Ancak, çocuğu

olmayan veya sağlıklı çocukları olan bir aile için, kanser tedavisi hizmetlerinin durumu önemli olmayabilir. Ayrıca, bu teoriye göre, göç veren ve göç alacak bölgede itici ve çekici faktörlerin bir arada bulunması mümkündür (Adıgüzel, 2016). Göçün gerçekleşmesindeki ana sebepler, kaynak ülkedeki itici faktörler ve hedef ülkedeki çekici faktörlerdir (Sert, 2016). Çekici faktörler (*pull factors*) yüksek kazanç, işgücü talepleri, ekonomik fırsatlar, politik özgürlükler gibi unsurları içerirken, itici faktörler (*push factors*) düşük gelir, işsizlik, ekonomik fırsatların eksikliği, politik baskılar vb. olabilir (Kainth, 2009, ss. 82-116).

Lee'ye göre, göç karmaşık bir kavram olduğu için, sadece itme ve çekme faktörlerini incelemek yeterli değildir. Ayrıca, göçü engelleyebilecek faktörlerin de incelenmesi gerekmektedir. Bu faktörler arasında, katı göç kanunları, milli kimliği ön plana çıkaran göç düzenlemeleri ve göç için fiziksel elverişlilik gibi göçmenlerin karşılaşılabileceği makro düzey faktörler mevcuttur (Todaro, 1969, ss. 126-130).

Şekil 1. Göç Menşesi ve Hedef Faktörleri ve Göçe Müdahale Eden Engeller

Kaynakça: Lee, Everett S., (1966). "A Theory of Migration." Demography Pages 50.

Lee'nin teorisine göre, her bölgede insanları orada tutan çekici pozitif faktörler, gitmeye teşvik eden itici negatif faktörler ve herhangi bir etkisi olmayan nötr faktörler bulunmaktadır (Lee, 1966, s. 50). Bu durum, göç edilecek bölge için de geçerlidir (Lee, 1966, s. 50). Her bireyin aynı faktörlerden aynı şekilde etkilenmediği bir gerçektir. Ancak, iyi bir göç ortamının hemen hemen herkes için çekici olduğu veya kötü bir göç ortamının hemen hemen herkes için itici olduğu söylenebilir (Lee, 1966, s. 50). Lee, itme-çekme teorisinde, göçün büyüklüğü, göçün akışı ve göçmenlerin özellikleri ile

ilgili bazı varsayımları formüle etmiş ve bu şekilde genel bir çerçevede bir varsayım seti oluşturmayı hedeflemiştir.

1.2.4. Göç Sistemleri Kuramı

Akin Mabogunje, 1970 yılında “Kırsal-Kentsel Göç Teorisine Sistemsel Yaklaşım” başlıklı çalışmasıyla göç sistemleri teorisinin öncülüğünü yapmıştır. Göç hareketleri, politik ve ekonomik bağlantıları yansıttığı için, bir sistem içindeki ülkelerin coğrafi olarak birbirine yakın olması zorunlu değildir. Politik ve ekonomik durumlar değiştikçe, sistemler de evrim geçirir (akt. Massey, Arango, Hugo, & Kouaouci, 1993, s. 432).

Bir göç sisteminin oluşturulması, tarihsel bir ilişkiye dayanan veya ekonomik, politik veya askeri bir bağa sahip iki veya daha fazla ülke arasında gerçekleşir. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı sırasında müttefik olan Türkiye ve Almanya arasında oluşturulan göç sistemi, bu teori çerçevesinde ele alınabilir (Aksoy, 2012, s. 293).

1.2.5. Göçmen İlişkileri Ağı (Network Kuramı)

Ivan Light, Parminder Bhachu ve Stavros Karageorgis 1989'da geliştirdiği teoriye göre, göçmenler ve menşei ülkelerinde kalanlar arasında etnik köken, akrabalık, ortak dil-din ve dostluk bağları gibi çeşitli ilişkiler bulunmaktadır (Light, Bhachu, & Karageorgis, 1993). Bu ilişkiler, göçmen ilişki ağları olarak adlandırılabilir ve hedef ülkeye göç eden ilk göçmenler ile kaynak ülkede kalanlar arasında göçü teşvik eden bir etkileşim oluşturur. Bu etkileşim, göçün hızını ve genişliğini artırır. Zamanla, bu bağlar kurumsallaşır ve kendi kendini geliştirir, bu da bir domino etkisi yaratır. Hatta, göç etmek isteyenler bu ağlardan faydalanamadıklarında, yasadışı yollarla ve göçmen kaçakçıları aracılığıyla göç edebilirler (Adıgüzel, 2016, s. 31). Bu teori, Petersen'in göç tiplerinden dördüncü göç tipiyle benzerlik gösterir.

1.2.6. Dünya Sistemi (Merkez-Çevre) Göç Kuramı

Merkez-Çevre Teorisi, Andre Gunder Frank, Samir Amin ve Immanuel Wallerstein gibi teorisyenlerin katkılarıyla şekillenmiş ve Bağımlılık Okulu tarafından geliştirilmiştir. Bu yaklaşıma göre, dünya ekonomik olarak merkez ve çevre olmak üzere iki ana bölgeye ayrılmıştır. Bu ayrım, tarihsel kökenlerini kolonyal dönemde bulmaktadır ve kapitalist sistemin oluşumuyla birlikte bugünkü halini almıştır. Wallerstein, bu sisteme dair eleştirilerini geliştirerek “Dünya Sistemleri” kuramını öne sürmüş ve bu bağlamda “yarı çevre” olarak adlandırdığı bir üçüncü grubu da tanımlamıştır (Çağlayan, 2006, s. 78).

Dünya Sistemi Yaklaşımı, göç olgusunu da bu hiyerarşik yapı çerçevesinde ele almaktadır. Bu yaklaşıma göre göç, kapitalist dünya sisteminin bir parçası olarak, merkez ülkelerin çevre ülkeler üzerindeki ekonomik, politik ve sosyal etkilerinin bir yansımasıdır. Çevre ülkelerden merkez ülkelere yönelik göç hareketleri, merkez ülkelerin ekonomik üstünlüğünü pekiştiren bir mekanizma olarak değerlendirilir. Merkez ülkeler, çevre ülkelerden gelen işgücünü düşük maliyetle istihdam ederek kendi ekonomik çıkarlarını korurken, göçmen işçiler genellikle düşük ücretler ve olumsuz çalışma koşulları altında çalışmak zorunda kalırlar. Bu süreç, dünya sistemindeki ekonomik eşitsizlikleri pekiştirir ve çevre ülkelerdeki kalkınmayı zorlaştırır.

Wallerstein'ın “Dünya Sistemleri” kuramı çerçevesinde, göç hareketleri bireysel bir tercih veya ekonomik bir zorunluluktan ziyade, küresel sistemin bir ürünü olarak görülür. Göç, dünya sisteminin merkez ülkelerin lehine işlemlerini sürdüren bir olgu olarak değerlendirilir. Bu bağlamda, Dünya Sistemi Yaklaşımı, göçü küresel ekonomik eşitsizliklerin bir sonucu ve bu eşitsizliklerin devamlılığını sağlayan bir araç olarak ele alır. Buna karşılık, Kesişen Fırsatlar Teorisi, Stouffer tarafından 1940 yılında geliştirilmiş olup, göçün büyüklüğünü, hedef ülkelerdeki sosyal ve ekonomik fırsatlarla ilişkilendirir. Bu teoriye göre, fırsatların bolluğu göçü teşvik ederken, coğrafi uzaklık göçü sınırlayıcı bir etken olarak devreye girer. Uzaklık arttıkça, göçmenlerin hedef ülkeye ulaşmak için katlanmak zorunda kalacakları maliyetler, ister yasal isterse yasa dışı yollarla olsun, artacaktır (Çiçekli & Demir, 2013, ss. 45-46).

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK GÖÇMEN VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

2.1. Temel Kavramlar ve Yaklaşımlar

Girişimcilik, çok yönlü bir fenomen olarak kabul edilir. Bu, yalnızca ekonomik ve istihdam boyutlarına değil, aynı zamanda sosyal, kültürel, politik ve küresel boyutlara da hitap eder. Bu çerçevede, girişimcilik, eğitim sistemi ve politika önceliklerinde, toplumun ve genç neslin gündeminde yer almalıdır. Girişimci ve girişimcilik terimleri, sosyal bilimlerin hemen hemen tüm alanlarında, kalkınma ve güç anlamlarıyla birlikte, ilerlemenin itici gücü olarak tanımlanmaktadır (Ertübey, 1993, s. 223). Girişimcilik kavramının modern anlamı, 18. yüzyılda Fransız ekonomist Richard Cantillon tarafından şekillendirilmiştir. Serpil Döm'ün çalışmasında Cantillon, girişimciliği, belirsiz bir ortamda fırsatları belirleyip bu fırsatları hayata geçirmek için risk almayı göze alan bireyler olarak tanımlamıştır. Bu tanım, girişimciliğin temel özelliklerini ve dinamiklerini belirleyen bir çerçeve sunmaktadır (Döm, 2008, s. 6). İşletme ve girişim (teşebbüs) terimleri genellikle birbirinin yerine kullanılır. Ancak, bazı uzmanlar işletme kavramını daha kısıtlı bir çerçevede, girişim kavramını ise daha geniş bir perspektifte değerlendirir. İşletme, teknik mal veya hizmet üreten bir birim olarak tanımlanabilir. Örneğin bir fabrika, atölye veya mağaza işletme olarak kabul görür. Her girişim, bir veya birden fazla işletmeyi içerebilir ve bu nedenle her girişim bir işletme olarak kabul edilir. Ancak, her işletme bir girişim olarak kabul edilmez. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş., bu durumun bir örneği olarak gösterilebilir. Oysa Alpullu Şeker Fabrikası bir işletme örneğidir (Mucuk, 1985, s. 13).

Girişimcilik, sadece ekonomiye özgü bir konu olmanın ötesinde, sosyoloji, psikoloji, fen bilimleri ve politika gibi birçok disiplinin ilgi alanına girmiştir. Hatta, girişimcilik konusuna ekonomiden daha fazla katkı sağlayan bu alanlar olabilir (Swedberg, 2000, ss. 356-390). Özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren, mevcut toplumsal düzenlerin dışında yeni yapılar oluşturma, yenilikçi yaklaşımlar geliştirme ve toplumların ve organizasyonların başarıya yönelik evrimi gibi konular sıklıkla ön plana çıkmıştır. Bu

konular arasında en çok incelenen ve üzerinde durulan konu girişimciliktir. Girişimcilik ve girişimciler, toplumların daha modern yapılarına ulaşmaları ve ekonomik kalkınmaları açısından önemli roller üstlenmektedir.

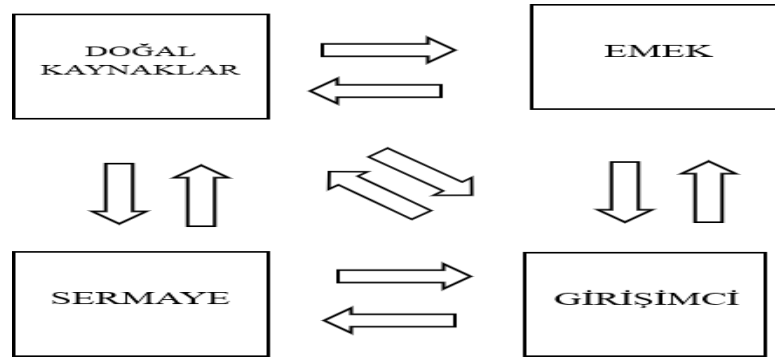
Toplumların gelişmişlik düzeyi, büyük ölçüde, o toplumda bulunan girişimci sayısı ile doğru orantılıdır. Bu nedenle, bir toplumun gelişmişlik seviyesini yükseltmek için, girişimcilik seviyesini maksimuma çıkarması gerekmektedir. Çünkü gelişmişlik düzeyi ve girişimcilik seviyesi arasında belirgin bir paralellik bulunmaktadır. Yaratıcı düşünceye sahip ve gelişmeye açık olan girişimcilerin sayısı arttıkça, ülkelerin çağın gerekliliklerini karşılama başarısı da aynı oranda yükselir. Girişimcilik aktivitelerinin artışı, ülkedeki teknoloji seviyesi ve sermaye birikiminin doğru orantılı bir şekilde artmasını sağlar (Tikici & Aksoy, 2009, s. 5).

Bu bölümde, girişim, girişimci ve girişimcilik gibi temel kavramların tanımlanması ve açıklanması üzerinde durulmuştur. Ayrıca, insanların girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörler, göçmen girişimcilik kavramı ve kadın girişimciler gibi konular da detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu çerçevede, girişimcilikle ilgili çeşitli kavramlar ve bu kavramların insanların girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediği üzerinde durulmuştur.

2.2. Girişim ve Girişimcilik Kavramı

Girişimcilik, son yarım yüzyılda büyük bir ilgi görmüş ve birçok araştırma ve tartışmanın merkezine oturmuştur. Günümüzde, ekonomilerin düzenlenmesinde ve yeniliklerin oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır. David Audretsch ve Roy Thurik tarafından belirtildiği gibi, girişimcilik, küresel ölçekte ekonomik ve sosyal gelişmenin bir kaynağı olarak kabul edilmektedir (Audretsch & Thurik, 2004, s. 144). Girişimcilik, istihdam oluşturma, bilgi yayılması, rekabetin teşvik edilmesi gibi yollarla ekonomik büyüme kaynağı olarak görülmektedir. Küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki devrimler, yerel yönetimin gelişmesi gibi faktörler, son on yılda girişimciliğe olan ilginin artmasına katkıda bulunmuştur (Şahin M. , 2021, s. 9).

Girişimcilik terimi, Türkçede denemek, türetmek ve anlaşıma yapmak anlamlarına gelen Almanca *unternehmen* ve Fransızca *entreprendre* kelimelerinden türetilmiştir (Girard, 1962). İlk kez on ikinci yüzyılda anılan ve on beşinci yüzyılda kelime olarak şekillenen *entreprendre* kelimesi, girişimcilik kavramının temelini oluşturur. Girişimcilik literatüründe, girişim kavramıyla ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar, girişimin doğa, emek ve sermaye kavramlarının birleşimi olarak oluştuğunu belirtirken, diğerleri girişimi, işletmelerin kar elde etmek amacıyla yeni bir ürün veya hizmet üretme ve topluma sunma faaliyeti olarak tanımlar. Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre, girişimcilik bir işe başlama veya teşebbüs etme eylemi olarak kabul edilir (TDK, 2019). Ancak, bu “işe teşebbüs” durumu her zaman olumlu sonuçlar doğurmayabilir. Başarılı bir girişimin gerçekleştirilmesi, girişimcinin karşılaştığı engelleri aşma ve yeni bir ürün veya hizmet sunma veya mevcut bir ürün veya hizmeti geliştirme yeteneğine bağlıdır. Bu süreç, yenilikçi bir bakış açısı gerektirir. Say'ın *Politik Ekonomi İlmi*halinde de belirtildiği gibi, fayda sağlayacak olan bir ürün veya hizmetin değeri vardır ve bu değer, girişimci tarafından üstlenilen risklerle birlikte girişimcilik sürecini oluşturur (Say, 2017). Bu durum, girişimcilik sürecinin hem risk almayı hem de yenilikçi bir bakış açısını gerektirdiğini göstermektedir.

Şekil 2. Üretim Faktörleri Arasındaki İlişki

Kaynak: (Ataseven, 2010, s. 25).

Girişimcilik süreci, değerli bir ürün veya hizmet oluşturmak için tüm üretim kaynaklarının birleştirilmesini gerektirir. Bu süreç, yönetim yetenekleri ve risk alabilme kapasitesi gerektirir (Aytaç, 2006, s. 141). Girişimcilik, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için doğada doğal olarak bulunmayan ürünlerin üretimini içerir (Tutar, Altınkaynak, & Terzi, 2013, s. 3). Örneğin, buğday doğada yetişen bir ürün olmasına rağmen, buğdaydan yapılan ekmek doğada doğal olarak bulunmaz. Bu durumda, ekmek ihtiyacı olan bir bölgede stratejik bir noktada fırın açılması, bir girişim olarak kabul edilebilir.

Giriřimcilik kavramını tartışırken, “işletme” terimini göz ardı etmek imkansızdır. Bazı araştırmacılar, girişimcilik ve işletme kavramlarını birbirinden farklı olarak değerlendirirler. İşletmeyi, üretim gerçekteştiren bir yapı olarak tanımlarken, girişimcilik kavramını, bu üretimi gerçekteştiren bir veya daha fazla işletmenin hukuki, mali ve ekonomik birimi olarak tanımlarlar (Bozacı, 2015, ss. 1-2). Bu bağlamda, “Coca Cola Enterprise Inc” şirketi, bir girişim örneği olarak ele alınabilir. Bu şirket, bir girişim olarak, ićecek üreten fabrikaları ve bu ürünleri satan mağazaları işletir. Dolayısıyla, sermayeyi kar elde etmek amacıyla kullanan ve bir işletme olarak tanımlanan bu yapı, başarılı bir girişim sonucunda ortaya çıkmıştır. Bařka bir deyişle, bir işletmenin ortaya çıkabilmesi için başarılı bir girişimin var olması gerekmektedir (Demir, 2018, s. 2). Bu durum, girişimcilik ve işletme kavramlarının birbirine bağlı olduğunu ve birinin diğerinin varlığına bağlı olduğunu göstermektedir.

2.2.1. Girişimci Yerine Kullanılan Kavramlar

Girişimci, işletme sahibi ve yönetici gibi terimler, genellikle birbirlerine karıştırılan veya birbirlerinin yerine kullanılan kavramlardır. Girişimcilik kavramının diğer kavramlarla karıştırılmaması ve tam anlamıyla anlaşılabilmesi için, girişimcilikle ilişkili benzer kavramlar ve bunların kısa açıklamaları aşağıdaki gibidir.

Yöneticilik, bir işletmenin işleyişini ve üretim süreçlerini denetleyen ve yönlendiren bir rolü ifade eder. Bu rol, ürün veya hizmet üretimi için gerekli üretim faktörlerini bir

araya getirme ve girişimci adına işletme faaliyetlerini yürütme sorumluluğunu kapsar. Yöneticinin özellikleri arasında kurumsal yapıda aktif bir rol oynama, profesyonel gelişim ve kariyer basamaklarında yükselme, yetki devri ve denetim, düşük risk alma eğilimi, başarısızlık ve beklenmedik durumlardan kaçınma ve üst düzey yönetim tarafından alınan kararları kabul etme gibi unsurlar bulunmaktadır (Doğan, 1998, s. 8). Bu özellikler, yöneticinin işletme faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütme yeteneğini belirler. Bu, yöneticinin, işletmenin genel işleyişini ve performansını etkileyen kritik bir rol oynadığını gösterir.

Yöneticilik ve liderlik, işletme dünyasında önemli roller oynayan iki farklı kavramdır. Yöneticilik, genellikle risk ve kar paylaşımı olmaksızın, ürün veya hizmet üretmek için gereken üretim faktörlerini birleştiren ve girişimci adına işletme faaliyetlerini yürüten bir rol olarak tanımlanır. Yöneticinin özellikleri arasında kurumsal yapı içerisinde aktif bir pozisyon, profesyonel gelişim ve yükselme, yetki devri ve denetim, düşük risk alma eğilimi, başarısızlık ve beklenmeyen durumlardan kaçınma ve üst düzey yönetim tarafından alınan kararları kabul etme bulunur (Tikici & Aksoy, 2009, s. 11).

Öte yandan, liderlik, işletme hedeflerine ulaşmak için organizasyon üyelerini etkileyen birey olarak tanımlanır (Binney & Williams, 1995, s. 404). Liderler, diğerlerinin eylemlerini etkileyen bir güç olarak görülür ve genellikle belirli hedefler etrafında insanları birleştiren ve bu hedeflere ulaşmak için onları harekete geçiren bilgi ve deneyimlerin birleşimine sahip olurlar. Liderler, kendi gruplarının üyelerinin belirsiz amaç ve düşüncelerini benimseyerek açığa çıkarabilir ve grup üyelerini bu amaçlar etrafında hareket etmeye teşvik ederler.

Bu iki kavramı karşılaştırdığımızda, yöneticilik ve liderlik arasındaki temel farkın, yöneticinin genellikle belirli bir işletme faaliyetini yürütme ve risk almadan karar verme eğiliminde olması, liderin ise genellikle belirli bir hedefe ulaşmak için diğerlerini etkileme ve harekete geçirme eğiliminde olması olduğunu görebiliriz. Bu, yöneticilik ve liderlik arasındaki temel ayrımı belirlerken, her iki rolün de işletme dünyasında önemli olduğunu gösterir.

Tacirlik, aynı zamanda tüccarlık olarak da bilinen, bir ticari işletmeyi kendi adına, en azından kısmen işleten bir kişi olarak tanımlanabilir. Bir kişinin tacir olarak kabul

edilebilmesi için, işletmenin açıldığının ilgili yetkililere bildirilmesi gerekmektedir ve tacirler iflas hükümlerine tabidir. Tacirlerin yerine getirmesi gereken bazı yasal yükümlülükler vardır (Baktır, 1997, ss. 73-75). Bu yükümlülükler arasında yasal olarak zorunlu olan defterleri düzenli bir şekilde tutma, bir unvan kullanma, işletmelerini ticaret siciline kaydetme, faaliyetlerini yürütürken fatura düzenleme ve ticaret karnesine tabi olma bulunmaktadır. Bu, tacirlerin işletmelerini yasal ve düzenli bir şekilde yürütmelerini sağlar ve aynı zamanda işletmelerinin düzgün bir şekilde işlemesini ve büyümesini destekler.

Esnaflık ve işyeri sahipliği hem benzerlikler hem de farklılıklar taşıyan iki kavramdır. Esnaflık, genellikle fiziksel emeğe dayalı, tüccar kadar sermayesi olmayan ve bağımsız olarak kendi adına çalışan bir kişi olarak tanımlanabilir. Ticaret Kanunu'na göre, esnaf, gelirini daha çok emekten elde eden ve sadece geçimini sağlayacak kadar gelir elde eden bir kişi olarak tanımlanmıştır (Apaydın, 1999, s. 19).

İşyeri sahipliği, belirli bir tanımlı olmamasına rağmen, işletmenin mülkiyetine sahip olma durumunu ifade eder. Girişimciyi işyeri sahibinden ayıran özellikler arasında risk alma ve yenilikçilik gibi özellikler bulunmaktadır (Tikici & Aksoy, 2009, s. 12).

Bu iki kavramı karşılaştırdığımızda, esnaflığın daha çok emeğe dayalı bir gelir elde etme süreci olduğunu, işyeri sahipliğinin ise işletmenin mülkiyetine sahip olmayı ve belirli bir risk alma kapasitesini içerdiğini görebiliriz. Her iki kavram da bağımsız çalışmayı ve kendi adına iş yapmayı içerse de girişimciyi işyeri sahibinden ayıran temel özellikler risk alma ve yenilikçilik kapasitesidir.

2.2.2. Girişimcinin Temel İşlevleri

Girişimciler, temelde yenilikçi özelliklere sahip bireyler olarak kabul edilir ve yaratılan yeniliklerin sürdürülebilirliğini sağlama çabası içerisinde bulunurlar. Modern toplumların dinamiklerinde, girişimcilerin işlevleri, yeni ürün veya hizmetlerin ilgili pazarlara sunulması, yeni üretim tekniklerinin kullanılması, yeni pazarların oluşturulması ve yeni örgütsel yapıların işlerlik kazanması gibi unsurları içerir. Orhan

Küçük tarafından belirtildiği gibi, girişimcilerin temel işlevleri arasında var olan mal ve hizmetlerin niteliklerinin arttırılması, uygulanabilir yeni üretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması, farklı sektörlerde veya endüstrilerde yeni örgüt yapılarının oluşturulması, yeni pazarlara ulaşılması ve mal ve hizmetlere dair yeni kaynakların bulunması ve kullanılmasının sağlanması yer almaktadır (Küçük, 2010, s. 37). Bu işlevler, girişimcilerin yenilikçi doğalarını ve sürekli gelişim ve büyüme arayışlarını yansıtmaktadır. Bu durum, girişimcilerin yenilikçi ve proaktif bir yaklaşımla ekonomik değer yaratma sürecinde kilit bir rol oynadığını göstermektedir.

2.2.3. Girişimcilerin Davranış Özellikleri

İş yaşamına katılımın itici güçleri genellikle ekonomik, sosyal ve duygusal faktörler olarak belirlenir. Bu faktörlerin etkisi ne olursa olsun, yaratıcılığa yönelen bireylerin, girişimcilik ve yaratıcılık özelliklerine sahip olma eğiliminde oldukları görülür. Ancak, girişimcilik ve işletme sahipliği arasında belirgin bir ayrım vardır. Eğer bu iki kavram eşanlamlı olsaydı, miras yoluyla işletme sahibi olan bireylerin işletmeleri iflas etmezdi veya sadece parası olan bireyler işletme sahibi olurdu. Girişimciler, hizmet üretme ve pazar bulma amacıyla üretim faktörlerini sistematik bir şekilde bir araya getirirler. Ayrıca, girişimciler, fayda elde etme hedefiyle, olası tüm riskleri ve tehlikeleri üstlenirler (Bozkurt, 2007, s. 98).

Girişimcilerin sahip olduğu özelliklerin doğuştan mı geldiği yoksa sonradan mı kazanıldığı, literatürde sıkça tartışılan bir konudur (Lambing & Kuehl, 2000, ss. 15-18). Doğuştan gelen yetenekler ve sonradan öğrenilen beceriler, girişimcinin karakteristik özelliklerini belirler (Coulter & Robbins, 2003, s. 489). Bu, girişimciliğin hem bireysel yetenekler hem de öğrenme ve deneyimlerin bir ürünü olduğunu gösterir.

Girişimcilerin psikolojik özelliklerini belirlemek ve anlamak, literatürde önemli bir konu olmuştur. Manfred Kets De Vries bu konuda öncül çalışmalara bakarak, girişimcilerin yüksek başarı motivasyonu, bağımsızlık, kendine güvenme ve orta derecede risk alma gibi özelliklere sahip olduğunu belirtmiştir (Kets de Vries, 1977, s.

41). Bu özelliklerin, girişimcilerin kendilerini gerçekleştirme isteği ve risk alma yeteneği ile uyumlu bir şekilde olduğu ifade edilmiştir (Korunka, Frank, Lueger, & Mugler, 2003, s. 36).

Başarılı girişimcilerin özellikleri arasında işletmeye olan tutku, ürüne ve müşteriye odaklanma, başarısızlık karşısında bile dayanıklı olma ve uygulama zekâsı gibi özellikler bulunur (Barringer & Ireland, 2008, s. 10). Bu özellikler, girişimcilerin başarı ihtiyacını hissetme ve yeniliklere açık olma gibi temel özelliklerle birleştiğinde, girişimciliğin özünü oluşturur (Rauch & Frese, 2007, s. 370). Bu, girişimciliğin hem bireysel yetenekler hem de öğrenme ve deneyimlerin bir ürünü olduğunu gösterir.

Girişimcilerin kişilik özelliklerinin belirlenmesi, onların iş yaşamına katılım süreçlerini anlamak için önemlidir. Robert Hisrich ve arkadaşları, girişimcilerin benzer kişilik özelliklerine sahip olduğunu belirtmiş ve bu özelliklerin vizyona sahip olma, esneklik ve idari seçimler yapabilme yeteneği olarak sıralanmıştır (Hisrich, Peters, & Shepherd, 2010). Bu özellikler, girişimciliğin bireysel bir sosyal ve ekonomik kesinlik arzusu üzerine ortaya çıktığı düşüncesini destekler. Ancak, Cismariu Liliana aynı sosyo-ekonomik koşullara sahip bireyler arasında girişimcilik eğilimindeki farklılıkların, girişimcilerin farklı kişilik özelliklerinden kaynaklandığını belirtmiştir (Liliana, 2014). Bu, girişimciliğin sadece belirli kişilik özelliklerine sahip bireyler tarafından benimsendiğini gösterir. Bu nedenle, girişimciliğin hem bireysel yetenekler hem de sosyo-ekonomik koşulların bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz.

Girişimcilik süreci, bireyin girişimde bulunma niyeti ve psikolojik yapısının uyumlu olmasıyla başlar. Bu süreç, girişimciliğin gerektirdiği görevleri öngörme yeteneği gerektirir ve genellikle önceden planlanan bir davranış biçimidir (Liliana, 2014, s. 292). Başarılı bir girişimci olmak, bireyin kişisel özelliklerini ve yeteneklerini doğru bir şekilde kullanmasını gerektirir. Bu özellikler, doğru alanda ve doğru şekilde kullanıldığında, başarı oranını artırabilir. Ayrıca, aile, çevre ve devlet desteği, girişimciyi sürekli olarak motive eder (Bozkurt, Kalkan, Koyuncu, & Alparslan, 2021, s. 231).

Girişimciler, karşılaştıkları başarısızlıklarla mücadele eder, risk alır ve pes etmezler. Ekonomik ve toplumsal sorumlulukları olan kişiler olarak tanınırlar (Küçükaltan, 2015, s. 24). Araştırmacılara göre, girişimciler risk alabilen, değişime açık, fırsatları

bulabilen ve yaratıcı düşünceye sahip kişilerdir. Girişimcilerin başarıyı yakalama isteği, yenilikleri ortaya çıkarma ve değişime açık olma gibi özellikleri bulunmaktadır.

Girişimcilerin kişisel özelliklerinin yanı sıra, toplumsal faktörler de girişimcinin başarısını etkiler. Bu, girişimciliğin hem bireysel yetenekler hem de sosyo-ekonomik koşulların bir ürünü olduğunu gösterir. Bu bilgiler, girişimciliğin karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olduğunu ve başarılı bir girişimcinin sadece kişisel özelliklere ve yeteneklere değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik faktörlere de bağlı olduğunu vurgulamaktadır.

2.3. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimcilik, bireylerin yaşamın çeşitli alanlarında kendilerini ifade etme biçimlerinden biridir. Bu, aile, eğitim ve iş deneyimleri gibi çeşitli faktörlerin birleşiminden kaynaklanır. Girişimciler, en prestijli okullardan mezun olanlar kadar, üniversiteyi terk edip iş hayatına atılanlar arasında da bulunabilir. Girişimciliğin belirginleşmesinde hangi faktörlerin daha belirleyici olduğu konusunda kesin bir sonuca varılmamıştır, ancak tüm faktörlerin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu ve birbirini önemli ölçüde etkilediği bilinmektedir. Girişimciliği etkileyen başlıca faktörler arasında ailenin etkisi, eğitim durumu, kültür ve diğer faktörler bulunmaktadır. Girişimciliği etkileyen faktörler, birey, etnik-kültürel çevre, toplumsal koşullar ve bunların birleşimi olarak dört grupta toplanabilir (Güleç, 2011, s. 6).

Başarılı bir girişimcilik faaliyetinin sürdürülmesi, girişimci kişiliğin varlığına bağlıdır. Ancak, sadece girişimci bir kişiliğin varlığı, girişimci faaliyet için yeterli olmayabilir. Başarılı bir girişimcilik, çok sayıda faktörün bir araya gelmesiyle oluşan bir davranış sürecidir (Girginer & Uçkun, 2004, s. 99). Bazı girişimcilerin diğerlerine göre daha girişimci olmasını açıklamaya çalışan çalışmalar, kişilik teorileri, davranış teorileri ve sosyal teoriler üzerinden yapılmıştır. Bu, girişimciliğin karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olduğunu ve başarılı bir girişimcinin sadece kişisel özelliklere ve yeteneklere değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik faktörlere de bağlı olduğunu vurgulamaktadır.

2.3.1. İçsel Faktörler

Girişimci kişilik, bireylerin içsel özelliklerinin bir yansımasıdır ve bu özellikler, girişimcileri diğer bireylerden ayırt eden belirgin faktörlerdir. Bu içsel özellikler, demografik faktörler ve kişisel yetenekler gibi unsurların birleşiminden oluşur ve bireyin başarıya olan arzusunu etkileyen önemli faktörlerdir (İlhan, 2003, s. 63). İçsel faktörler, demografik özellikler ve kişisel özellikler, girişimciliğe yönelme eğilimini belirleyen ve bireyin girişimcilik kararını etkileyen kritik unsurlar olarak gruplandırılır. Bu faktörler, girişimcilik sürecinde bireyin karar verme mekanizmasında etkili bir rol oynar. Bu nedenle, girişimci kişilik, bireyin demografik ve kişisel özelliklerinin yanı sıra içsel motivasyonlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

2.3.1.1. Demografik Faktörler

Girişimcilik eğilimleri, bireylerin yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerine bağlı olarak değişiklik gösterir. Genellikle, girişimcilik faaliyetlerine başlama yaşı 23-25 arasında olup, bu durum her birey için geçerli olmasa da genel bir eğilim olarak kabul edilir. Ancak, bu yaş dışında da girişimcilik faaliyetlerine başlamak mümkündür ve başarının anahtarı genellikle finansal destek olarak görülür. Cinsiyet dağılımı açısından bakıldığında, girişimcilerin çoğunluğu erkeklerden oluşurken, Türkiye'de kadın girişimcilerin oranı erkek girişimcilerin oranına kıyasla daha düşüktür. Girişimci kişiliğin oluşumunda, bireyin doğuştan gelen özelliklerinin yanı sıra, aile, eğitim, gelir, cinsiyet, yaş ve iş deneyimi gibi çevresel faktörlerin de önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Salik & Kaygın, 2016). Bu faktörler, girişimcilik eğilimlerini ve girişimci kişiliğin oluşumunu etkileyen kritik unsurlardır.

2.3.1.2. Kişisel Faktörler

Girişimci kişilik, bireyin kişisel ve karakteristik özelliklerinin bir yansımasıdır. Bu özellikler, girişimci tipinin tanımlayıcı unsurlarını oluşturur ve girişimcileri birbirinden ayırt eder. Ancak, girişimci kişiliğin kesin bir tanımı yapmak zordur çünkü her girişimcinin belirgin ve ayırt edici özellikleri vardır. Belirleyici unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, girişimci kişiliğin yetenek, sorumluluk alma, geleceğe yönelik yararlı fikirler üretebilme, risklere karşı yarar sağlayabilme, yüksek enerji ve organizasyon yeteneği gibi özelliklere sahip olduğu görülür (İlhan, 2003, s. 62). Bu özellikler, girişimci kişiliğin temel unsurlarını oluşturur ve girişimciyi diğer bireylerden ayırt eder.

2.3.2. Dışsal Faktörler

Girişimcilik, bireyin kişisel ve demografik özelliklerinin yanı sıra, çeşitli dışsal faktörlerin etkisi altında şekillenir (Erdoğan, 2009, s. 13). Bu dışsal faktörler, bireyin motivasyonunu belirgin bir şekilde etkiler ve bireyin davranışlarını yönlendirir. Özellikle, bireyin yaşadığı çevre, sosyal ilişkileri, aile yapısı, kabul edilen değerler, toplumun kültürel yapısı ve çevresindeki rol modeller, girişimcilik eğilimlerini belirleyen önemli dışsal faktörler olarak kabul edilir (Naktiyok & Timuroğlu, 2009, s. 98).

Girişimcilik, sosyo-kültürel çevre ve yaşanan toplumun yanı sıra, teknolojik yeniliklerden de etkilenir. Girişimcilik kararları, yaşanan coğrafyanın ekonomik, politik ve kültürel şartları göz önünde bulundurularak verilmelidir (İlhan, 2003, s. 64). Bu bağlamda, girişimciyi yaratan ortamın ailenin etkisi, eğitimin etkisi ve diğer etkiler gibi çeşitli unsurlarını incelemek önemlidir. Bu faktörler, girişimcilik eğilimlerini ve girişimci kişiliğin oluşumunu etkileyen kritik unsurlardır.

2.3.2.1. Aile Faktörü

Aile, sosyal toplulukların ve toplumun temel yapı taşı olarak, bireylerin girişimcilik kültürünü edinmelerinde kritik bir rol oynar. Bireyin sosyal hayata uyum süreci ailede başlar ve aile kültürü, bireyin ilerleyen yaşamında belirleyici bir etkiye sahiptir. Aileler, çocuklarına eğitim ve görgü kurallarını öğretir ve bu kurallar, çocukların hayatları boyunca sürdürdükleri bir eğilim olur. Aile üyelerinin çocuklarına cesaret vermesi ve onların yeniliklere açık olma arzularını desteklemesi, çocuğun gelecekteki girişimcilik duygusunun gelişimine yardımcı olur (Güvenç, 1984, ss. 322-323).

Kırsal kesimde görülen ataerkil aile yapısında, bireylerin meslek seçimleri ve meslek statüleri genellikle aile üyelerinin tercihlerine göre belirlenir. Bu durum, girişimcilik özelliklerine sahip, aktif ve risk alabilen bireylerin yetişmesini zorlaştırır. Ancak, aile üyeleri arasında girişimci ruha sahip olanlar veya girişimcilik faaliyetlerinde bulunanlar varsa, bireylerin aile üyelerini rol model olarak alması, girişimcilik duygularını artırabilir (Güney & Çetin, 2003, s. 196). Ailelerin çocuklarına yönelik belirlediği gelecek hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için sağladığı finansal kaynaklar, ailenin sosyal yapısının önemli bir parçasıdır. Ailenin kültürel değerleri, çocuk yetiştirme tarzları, aile üyelerinin çocuklara yönelik tutumları ve çocuk sayısı gibi faktörler, çocukların sosyal yaşamları üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Erdoğan, 2000, s. 99).

2.3.2.2. Kültürel Faktörler

Kültür, siyasi, ekonomik ve toplumsal yaşamın şekillendirilmesinde önemli bir rol oynar ve aynı zamanda girişimcilik koşullarını da belirler. Bir ülkenin ekonomik refahı ve toplumsal durumu ne kadar gelişmişse, o ülkenin kültürel yapısı da yenilikçi girişimcilik için daha uygun bir ortam oluşturur (Subanova, 2013, s. 13). Ancak, gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasında girişimcilik kültüründe belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir. Bazı kültürler, bireylerin girişimcilik faaliyetlerine ve risk almayı

içeren işlere girişmelerini desteklerken, diğerleri bu tür faaliyetleri kabul etmeyebilir. Kültürel yapının çağın gerekliliklerine uyum sağlamaması, toplumun genel gelişimini engelleyebilir (Özyılmaz & Yavuzer, 2016, s. 14).

Kültür teorisi, göçmenlerin ev sahibi toplumda iş yapmayı başarmalarına yardımcı olan çeşitli özellikler getirdiğini belirtir (Lo, Teixeira, & Truelove, 2002). Max Weber'in “Protestan Etiği ve Kapitalizmin Ruhu” adlı çalışması, gelenek, disiplin ve sıkı çalışma gibi kültürel değerlerin bazı göçmen gruplarını diğerlerinden daha girişimci hale getirdiğini ileri sürer (Weber, 1958). Bu, kültürün girişimcilik üzerindeki etkisini ve girişimcilik potansiyelinin kültürel faktörlere bağlı olarak nasıl değişebileceğini gösterir.

2.3.2.3. Rol Model Faktörleri

Girişimcilik yolculuğuna çıkmayı düşünen bireyler için, başarılı girişimcilerin rol model olarak kabul edilmesi, önemli bir motivasyon kaynağı oluşturur. Girişimcilik alanında, rol modellerin toplumda hayati bir konuma sahip olduğu görülmektedir. Rol modeller, girişimci adaylarını cesaretlendirirken, işe başlama sürecinde ve işin devamında da önemli bir destek unsuru oluştururlar (Güleç, 2011, s. 7). Bu, girişimcilik sürecinin her aşamasında rol modellerin etkisinin ve öneminin altını çizmektedir.

2.3.2.4. İş Tecrübesi Faktörü

Girişimcilerin çoğunluğu, daha önce edindikleri iş tecrübelerini ve aile bireylerinden, ustalarından ya da babalarından kazandıkları deneyimleri girişimcilik yolculuklarına başlarken bir avantaj olarak kullanmaktadırlar. Bu tecrübeler ve deneyimler, girişimciliğin başarısında önemli bir rol oynar. Özellikle, belirli bir girişimcilik faaliyetinde uzmanlık sahibi olmak, ürün veya hizmetin geliştirilmesi ve girişimcilik faaliyetinin başarıya ulaşması sürecinde kritik bir etkiye sahip olabilir (Bozkurt, 2007,

s. 96). Bu, girişimciliğin sadece yenilikçi bir fikirle değil, aynı zamanda doğru deneyim ve uzmanlıkla da desteklenmesi gerektiğini vurgular.

2.4. Göçmen Girişimcilik Kavramı

Göçmenlik kavramının, her ülkenin vatandaşlık politikalarına bağlı olarak farklılık gösterebileceği bilinmektedir (Anderson & Blinder, 2011, s. 4). Bu çerçevede, göçmen girişimciler, kendi sebepleriyle anavatanlarını terk edip yeni bir ülkede girişimcilik faaliyetlerine başlayan bireyler olarak tanımlanabilir. Göçmen girişimciliği, göç nedenlerinin çeşitliliği ile paralel olarak, çeşitli alt başlıkları içerir ve literatürde göçmen girişimci, mülteci girişimci, etnik girişimci gibi farklı terimlerle ifade edilir. Bu girişimcilik faaliyetleri, kuruluş süreçleri, müşteri ve pazar profilleri, avantaj ve dezavantajları açısından farklılık gösterebilir. Ancak, genel olarak, göçmen girişimciliği, farklı etnik veya kültürel kökenlere sahip bireylerin yürüttüğü ticari faaliyetleri ifade eder (Masurel, Nijkamp, Tastan, & Vindigni, Nijkamp, 2002, s. 78). Howar Aldrich ve Roger Waldinger tarafından belirtildiği gibi, göçmen girişimciliği, ortak bir ulusal geçmişi veya göç deneyimini paylaşan bireyler arasındaki bağlantıları ve düzenli etkileşim kalıplarını içerir (Aldrich & Waldinger, 1990, s. 116).

Göçmen girişimciliği, literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmış olup, genellikle göçmenlerin hedef ülkelerdeki ekonomik fırsatları belirleyip, bu fırsatları kullanarak yeni girişimlere yönelme sürecini ifade eder (Dheer, 2018, s. 558). Özellikle gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşen göç hareketleri sonucunda, göçmenlerin ortak kültürel, sosyal ve etnik değerlerini temel alarak ticari faaliyetlerde bulunmaları, göçmen girişimciliğinin önemli bir yönünü oluşturur (Sahin, Rietdijk, & Nijkamp, 2009, s. 254). Bu süreçte, göçmen girişimciler, hedef kitlelerinin istek ve alışkanlıklarını bilerek, bu bilgiyi ticari fırsatlara dönüştürürler. Bu durum, göçmen girişimciliğin, genel girişimcilikten ayrıldığı bir noktadır. Göçmen girişimciliği, tamamen bir etnisiteyi temsil etmese de göç eden topluluğun ortak değer ve tercihlerini temel alarak kendi ticari pazarını oluşturur. Masud Chand ve Majid Ghorbani, göçmen girişimciliğin, göçmenlerin geçmişte göç ettikleri ülkeyle

kurdukları bağlantılar sonucu ortaya çıkan girişimcilik süreçlerini vurgular (Chand & Ghorbani, 2011, s. 594). Literatürde, göçmen girişimciliği, etnik girişimcilik, azınlık girişimciliği ve diaspora girişimciliği gibi birbirine yakın kavramlar, birbirinin yerine kullanılmakla birlikte, birbirleriyle iç içe geçmiş durumdadır (Masurel, Nijkamp, Tastan, & Vindigni, 2002, s. 239).

Etnik girişimcilik, literatürde genellikle aynı kültürel ve etnik kökene sahip bireylerin, belirli bir sosyal yapı içerisinde ekonomik faaliyetlerde bulunma süreci olarak tanımlanır (Aldrich & Waldinger, 1990, s. 125). Bu girişimcilik türünde, bireylerin ekonomik ve bireysel davranışları, ait oldukları sosyal ve kültürel yapı tarafından belirlenir ve kısıtlanır. Bu durum, etnik girişimcilerin, bulundukları toplumun kültürel iklimine ve tüketicilerin ihtiyaç ve tercihlerine uyum sağlama yeteneklerini ön plana çıkarır (Evans, 1989, s. 950). Ayrıca, etnik girişimcilik, genellikle göçmen girişimciliğinin daha spesifik bir alt kategorisi olarak kabul edilir. Bu bağlamda, etnik girişimciliğin, kültürel farklılıkların ve ulusal kültürün ekonomik ve idari davranışlar üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu görülmektedir (Thomas & Mueller, 2000, s. 299). Bu etkileşim, girişimcilik faaliyetlerinin motivasyon unsurlarını besler ve girişimcilik davranışlarını şekillendirir. Dolayısıyla, etnik girişimcilik hem bireysel hem de toplumsal düzeyde, kültürel ve sosyal yapıların ekonomik faaliyetler üzerindeki etkisini vurgular.

Azınlık girişimciliğinin anlaşılabilmesi için öncelikle azınlık kavramının tanımlanması gereklidir. Azınlık, bir devletin vatandaşları arasında, sayıca az olup, egemen olmayan ve etnik, dinsel ya da dilsel özellikler bakımından çoğunluktan farklılaşan bir grup olarak ifade edilir (Çavuşoğlu, 199, s. 25). Bu gruplar, kültürlerini, geleneklerini, dinlerini ve dillerini koruma amacıyla belirli bir dayanışma içerisinde bulunurlar. Azınlık girişimciliği ise, bu azınlık gruplarından bireylerin başlattığı girişimci faaliyetler olarak tanımlanır. Bu tanımlama, Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Bakanlığı'nın çoğunluk olmayan toplum işletme sahiplerini azınlık girişimciler olarak tanımlaması ve diğer yaklaşımların tüm göçmenleri ve etnik girişimcileri azınlık girişimcisi kavramı altında toplaması gibi farklı yaklaşımlarla da desteklenmektedir (Karaosmanoğlu, 2008, s. 140). Bu bağlamda, azınlık girişimciliği, azınlık gruplarından bireylerin ekonomik faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin toplum ve ekonomi üzerindeki etkilerini inceleyen önemli bir araştırma alanıdır.

Diaspora, bir ulusun ana yurdundan ayrılan kolu veya bir inanç grubunun ana vatanları dışında azınlık olarak yaşadığı yer olarak tanımlanır (Ulusoy, 2017, s. 147). Bu kavram, girişimcilik bağlamında, diaspora girişimciliği olarak adlandırılan bir alt kategori oluşturur. Diaspora girişimciliği, göçmen girişimci, etnik girişimci ve azınlık girişimci kavramlarıyla birçok özellik paylaşır ve bu kavramlar arasında belirgin bir ilişki bulunmaktadır (Kayalar & Yıldız, 2017, s. 58). Bu durum, diaspora girişimciliğinin, girişimcilik alanında önemli bir alt kategori olduğunu ve bu alanda yapılan araştırmaların, girişimcilik teorisi ve uygulamasına önemli katkılar sağlayabileceğini göstermektedir.

2.4.1. Göçmen Girişimcilikle İlgili Yaklaşımlar

2.4.1.1. Klasik Yaklaşım

Girişimcilik literatüründe, etnik girişimcilik alanının ilk teorik çerçevesi genellikle “Anklav Teorisi” ve “Arabulucu Azınlık Teorisi” olarak tanımlanır. Arabulucu Azınlık Teorisi, belirli bir etnik gruba ait tüccarların, etnik bağları olmayan bir gruba mal ve hizmet sunmasını ifade eder. Bu teori, girişimcinin faaliyet gösterdiği pazarla ortak bir arka plana, kültüre, dine veya dile sahip olmadığı bir durumu temel alır. Bu durum, girişimcinin müşterileriyle sosyal ve etnik bağları olmadığı ve genellikle uzun vadeli plan ve yatırım yapmadığı bir durumu ifade eder. Öte yandan, Anklav Teorisi, girişimcinin faaliyet gösterdiği pazarda müşterilerle etnik bağların bulunduğu bir durumu ifade eder. Bu teori, göçmen veya etnik azınlığın mensubunun, kendi grubunun ihtiyaç duyduğu ve talep ettiği mal ve hizmeti iyi bildiği için, kendi etnik grubuna yönelik girişimde bulunma mantığına dayanır (Hiebert, 1993). Bu iki teori, etnik girişimcilik alanında klasik yaklaşımın temelini oluşturur ve göçmen girişimcilik yaklaşımlarının başlangıcını belirler.

2.4.1.2. Neo-klasik Yaklaşım

Neo-klasik yaklaşım, göçmen girişimciliğinin temel dinamiklerini anlamak için demografik ve bireysel özelliklere odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, girişimcilik sürecindeki farklılıkların, özellikle eğitim, deneyim, yaş, cinsiyet ve ailevi faktörler gibi demografik özelliklerden kaynaklandığını öne sürmektedir (Wang, 2010, s. 432). Ayrıca, bu yaklaşım, girişimcilik eylemlerinin genellikle fırsatların ortaya çıkmasıyla tetiklendiğini ve bu fırsatların göçmenler tarafından kâr amacı güdülerek ve piyasaların sürekli takip edilmesiyle yakalandığını belirtir (Kloosterman & Rath, 2001, s. 1). Ancak, bu demografik ve bireysel faktörlerin, göçmen girişimciler arasındaki başarı farklılıklarını tamamen açıklamada yetersiz kaldığı görülmüştür, bu da diğer teorik yaklaşımların geliştirilmesine yol açmıştır (Subanova, 2013, s. 29). Bu durum, göçmen girişimciliğinin karmaşık doğasını ve bu alanda daha kapsamlı ve bütüncül teorilerin gerekliliğini vurgulamaktadır.

2.4.1.3. Kültürel Yaklaşım

Kültürel yaklaşım, göçmen girişimciliğinin anlaşılmasında etnik ve sınıfsal kaynakların kritik bir rol oynadığını belirtir. Bu yaklaşım, göçmenlerin maddi ve manevi kaynaklarını, kültürel değerlerini ve sosyal ağlarını birleştirerek, girişimcilik sürecinin geniş bir perspektifini sunar. Bu süreç, göçmenlerin işlerine olan bağlılıklarını, sosyal değerlere verilen önemi, ekonomik bağımsızlık arzusunu ve kültürel değerlerin yansıtılmasını içerir (Volery, 2007, s. 33). Bu yaklaşım, girişimcilik sürecinin kişisel ve çevresel faktörlerini göçmen grup veya bireylerin perspektifinden ele alır ve genel girişimcilik sürecini kapsamlı bir şekilde açıklar. Girişimcinin sahip olması gereken kişilik özelliklerini göz ardı etmeyen bu yaklaşım, girişimcinin süreç boyunca ihtiyaç duyacağı kişisel, ekonomik ve sosyal sermayenin önemini vurgular ve göçmen toplulukların bu alanda avantaj elde edebileceklerini belirtir. Bu, göçmen girişimciliğinin sadece dezavantajların bir sonucu olmadığını, aynı zamanda

girişimciliği teşvik eden kültürel geğmişlere sahip gruplarda da mevcut olduğunu vurgular (Fregetto, 2004, s. 260).

2.4.1.4. Talep Taraflı (Yapısal) Yaklaşım

Talep taraflı yaklaşım, göçmen girişimciliğinin anlaşılmasında ev sahibi ülkenin ekonomik, politik ve sosyal etkenlerinin belirleyici olduğunu savunur. Bu yaklaşım, arz taraflı yaklaşımın vurguladığı sınıf ve etnik kaynakların, göçmen girişimcilerin başarısında önemli olmakla birlikte, genellikle küçük çaplı işlerde etkili olduğunu kabul eder. Talep taraflı yaklaşım, göçmenlerin ev sahibi ülkede karşılaştıkları fırsatlar ve kısıtlamaların, girişimcilik faaliyetlerini belirgin bir şekilde etkilediğini belirtir. Bu yaklaşım, dil ve din gibi kısıtlayıcı faktörlerin göçmenlerin etnik gruplara yönelik girişimlerini teşvik ettiğini ve bu durumun göçmenlerin serbest meslek gruplarına yönelmelerine yol açtığını vurgular. Ayrıca, talep taraflı yaklaşım, göçmen girişimciliğinin oluşumunda yerel ekonomilerin etnik kompozisyonunun ve girişimciliğe başlamalarında aracılık eden kurumların yarattığı avantajları da dikkate alır (Brettell & Alstatt, 2007, s. 383).

2.4.1.5. Etkileşim Modeli

Etkileşim modeli, Roger Waldinger ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, göçmen girişimciliğin çok boyutlu bir fenomen olduğunu ve birçok faktörün etkileşimini gerektirdiğini savunan bir yaklaşımdır. Bu model hem yapısal hem de kültürel modelin özelliklerini birleştirerek, göçmen girişimciliğin hem grup karakteristiklerinden hem de fırsat yapılarından etkilendiğini vurgular. Model, grup karakteristiklerinin altında kaynak hareketliliği ve önceden heveslendirici faktörleri, fırsat yapılarının altında ise pazar koşulları ve iş sahipliğine erişimi içerir. Bu faktörlerin etkileşimi, etnik stratejilerin oluşumunu tetikler ve göçmenlerin etnik kaynaklarını kullanarak ekonomik faaliyetlerini harekete geçirmelerini ve fırsat yapılarından faydalanmalarını sağlar. Etkileşim modeline göre, göçmen girişimciliğin girişim süreçlerini etkileyen üç

ana faktör vardır: göç öncesi durum, göç şekli ve göç sonrası durum. Bu faktörler, göçmen girişimcilerin deneyimlerini, yeteneklerini, dil becerilerini, etnik gruplarıyla olan ilişkilerini, göç etme biçimlerini ve göç sonrası toplumsal yapı içindeki durumlarını kapsar (Subanova, 2013, s. 38).

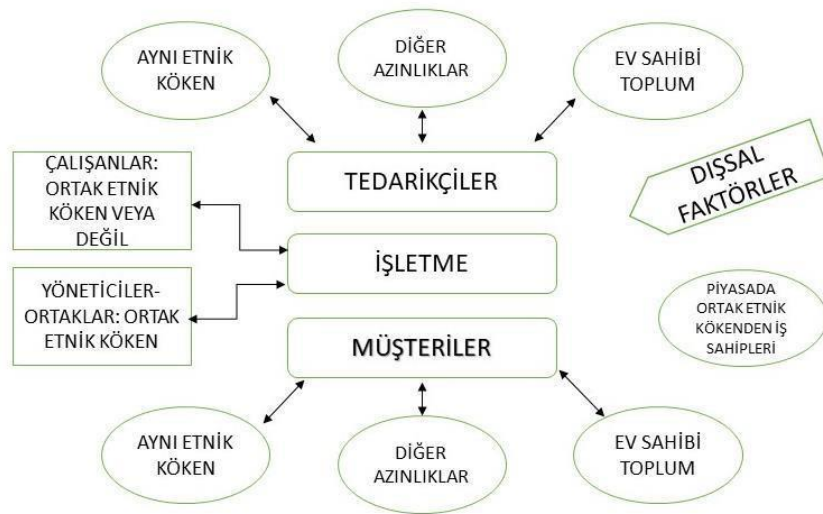
Şekil 3. Etnik Girişimciliğin Oluşumundaki Stratejiler

Kaynak: (Aldrich, Waldinger, & Ward, 2006, s. 22; Nestorowicz, 2011, s. 35; Volery, 2007, s. 34).

Etnik girişimcilik, etnik grupların kültürel ve sosyal ağlarının güçlendirilmesi ve ev sahibi ülkenin politikalarının ve stratejilerinin etkileşimi ile şekillenir (Volery, 2007, s. 35). Bu süreçte, etnik kökenli girişimciler, eğitim, beceri, sermaye, dağıtım ve tedarik gibi çeşitli sorunları çözme çabası içerisine girerler. Bu çözüm odaklı yaklaşım, etnik grupların kendi kültürel özelliklerini yansıtan hizmetler sunma fırsatını artırır. Örneğin, etnik kökenli giyim, gıda ve sosyal elementler gibi hizmetler, ev sahibi ülkenin politikaları tarafından desteklenerek, göçmen girişimcilerin bu hizmetleri sunmasına olanak sağlar (Nestorowicz, 2011, s. 36). Bu durum, etnik girişimciliğin hem ev sahibi ülkenin ekonomik yapısına hem de etnik grupların kendi iç dinamiklerine bağlı olarak şekillendiğini göstermektedir.

2.4.1.6. Sahiplik Modeli

Inge Strüder (2003) tarafından sunulan sahiplik modeli, işletme sahipliğinin çeşitli bileşenlerini- tedarikçiler, müşteriler, çalışanlar, yöneticiler ve dış faktörler- ele alarak, bu bileşenlerin etnik kökenlerinin işletme üzerindeki etkisini inceler. Bu model, özellikle göçmen girişimcilerin işletme sahipliği ve yönetiminde etnik kökenin rolünü vurgular. Strüder'ın analizi, göçmen işletmelerin genellikle kendi etnik kökenlerinden veya farklı etnik kökenlerden çalışanları istihdam etme eğiliminde olduğunu, ancak yönetim pozisyonlarında genellikle kendi etnik kökenlerinden bireyleri tercih etme eğiliminde olduğunu göstermektedir (Strüder, 2003, ss. 5-8). Ayrıca, göçmen işletmelerin tedarikçi ve müşteri seçimlerinde genellikle etnik kökeni gözlemeksizin geniş bir yelpazeden seçim yaptığı, ancak işletmelerin konumlandırılmasında genellikle belirli bir bölgeye yönelme eğilimi gösterdiği belirtilmiştir. Bu, etnik ekonomilerin kendi iç pazarlarını oluşturarak belirli avantajlar elde etmelerine olanak sağlar.

Şekil 4. Göçmen Girişimcilikte Sahiplik Modelinin Unsurları

Kaynak: (Strüder, 2003, s. 6).

2.4.1.7. Karma Yerleşiklik Yaklaşımı

Robert Kloosterman ve Jan Rath (2001) tarafından geliştirilen karma yerleşiklik modeli, göçmen girişimcilik yaklaşımlarının daha geniş bir çerçevede ele alınmasını savunur (Kloosterman & Rath, 2001, s. 191). Bu model, girişimcinin fırsatları, etnik özellikleri ve stratejileri ile yerel otoritenin, toplumun sosyo-ekonomik ve siyasi yaklaşımlarının karşılıklı etkileşimini vurgular. Bu yaklaşım, etkileşim modelinin daha kapsamlı bir şekilde detaylandırılmasını gerektirir ve göçmen grupların fırsat yapısının, yerel mekanizmaların uygulamalarıyla karşılıklı etkileşim içinde belirlenebileceğini belirtir (Kloosterman & Rath, 2001, s. 190).

Ayrıca, girişimcilik faaliyetlerinin, her bölge ve pazarın kendi iç dinamiklerini dikkate alarak yürütülmesi gerektiğini ve göçmen girişimciliğinin de bu yapıyı analiz ederek faaliyete geçebileceğini ifade eder. Bu model, göçmen girişimcilerin yerel işleyiş ve yapıyı dikkate alarak hareket etmeleri gerektiğini vurgular (Kloosterman & Rath, 2001, ss. 194-197). Son olarak, bu yaklaşım, fırsat yapılarının somut şekilde belirlenerek, göçmen girişimcinin sosyal, ekonomik ve kurumsal anlamda uygulanabilir gerçeklikte olması gerektiğini belirtir.

2.4.2. Göçmen Girişimciliğini Etkileyen Faktörler

Göçmen girişimciliği, literatürde genellikle “çekici” ve “itici” faktörler bağlamında incelenir. Çekici faktörler, genellikle etnik ve kültürel kaynaklardan kaynaklanan avantajları içerir. Bu kaynaklar, aile ve topluluk üyeliğinin sağladığı zaman, para, bilgi ve iletişim gibi unsurları içerir ve bu faktörler, göçmenler için girişimciliği cazip bir seçenek haline getirir. İtici faktörler ise genellikle göçmenlerin karşılaştığı dezavantajları temsil eder. Bu dezavantajlar, dil yetersizlikleri, eğitim eksiklikleri, talep edilen beceri veya yetenek eksikliği, iş yerinde ayrımcılık ve kariyer ilerlemesinin engellenmesi gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Bu durumlar, göçmenlerin girişimciliği bir çıkış yolu olarak görmelerine neden olabilir. Göçmen

girişimciliğini yönlendiren faktörler, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik olmak üzere genellikle üç ana kategoriye ayrılır. Psikolojik faktörler, göçmen bireyin motivasyon ve karakter özelliklerini; sosyolojik faktörler, girişimcilikle ilgili altyapı unsurlarını; ekonomik faktörler ise g edilen ülkenin ekonomik koşullarını ve teknolojik gelişmeleri içerir. Genel olarak, göçmenlerin girişimcilik faaliyetlerine yönelmeleri, genellikle içinde bulundukları ekonomik koşulları iyileştirmek ve geliştirmek amacıyla bir yol olarak kullanıldığı görülmektedir (Jansen, De Kok, Spronsen, & Willemsen, 2003, s. 13).

Göçmen girişimciliği, çeşitli çekici faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu faktörler, artan varlık ve gelir, özgürlük arzusu, yeni bir topluma entegrasyon isteği, daha yüksek bir yaşam standardı elde etme arzusu, daha fazla gelir elde etme isteği, yaratıcılık ve kendi işinin patronu olma isteği gibi unsurları içerir. Ayrıca, etnik veya göçmen gruplardan gelen belirli avantajlar, göçmen girişimciliğini yerli girişimciliğe kıyasla daha cazip hale getirir. Bu avantajlar genellikle aile bağları ve etnik grup içindeki sosyal bağlantılardan kaynaklanır. Göçmen girişimciler, işlerini kurarken sosyal ağlarından ve etnik/kültürel birikimlerinden yararlanabilirler (Wang, 2010, s. 432). Ayrıca, göçmenlerin kendi işletmelerini kurma eğilimleri, genellikle kendi etnik gruplarına yönelik aile bağlarına dayanır (Nijcamp, şahin, & Levent, 2009). Göçmenlerin girişimci olmalarını teşvik eden diğer önemli motivasyon faktörleri arasında sosyal ayrımcılık, pazar erişimi eksikliği, işsizlik gibi yapısal faktörler ve değerler, aynı etnik gruplar arasındaki bağlılık ve iş birliği gibi kültürel faktörler bulunur. Göçmenlerin yaşadıkları sosyal dışlanma, ayrımcılık, eğitim eksikliği ve yüksek işsizlik oranları gibi zorluklar, genellikle onları kendi işlerini kurmaya ve girişimci olmaya teşvik eder (Levent & Nijkamp, 2009, s. 5).

Göçmen girişimciliği, çeşitli itici faktörlerin birleşiminden kaynaklanan bir fenomendir. İşsizlik, düşük ücretler, ayrımcılık ve dil yetersizliği gibi dezavantajlar, göçmenleri kendi işlerini kurmaya teşvik eder (Wang, 2010, s. 432). Avrupa'daki göçmen girişimciler üzerine yapılan bir çalışma, yüksek işsizlik oranları, iş piyasasına düşük katılım ve iş yerinde küçük görülme gibi faktörlerin, ülke koşullarıyla birleşerek göçmenleri girişimciliğe ittiğini ortaya koymuştur (Levent & Nijkamp, 2009, s. 394). Ayrıca, göçmenlerin girişimci olma motivasyonları, göç ettikleri ülkelerin sunduğu imkanlar ve kendi kültürlerini koruma arzuları tarafından da etkilenebilir

(Kloosterman & Rath, 2001, s. 194). Göçmenler, sermaye, özel bilgi, yetenek ve sosyal sermaye gibi kaynakları kullanarak, göç ettikleri ülkelerde yenilikçi eylemlere girişebilir ve girişimci vasfını kazanabilirler. Bu durum, göçmen girişimciliğini tetikleyen bir unsur olarak kabul edilir (Rath, 2002, s. 7).

2.5. Kadın Girişimci Kavramı

Kadınların girişimci rolleri, toplum içindeki varlıklarını ve bağımsızlık duygularını güçlendirirken, aynı zamanda özgüvenlerini ve özgürlüklerini artırır. 1980'ler, kadınların ekonomik katılımlarının ve iş dünyasındaki öneminin daha geniş çapta anlaşıldığı bir dönem olarak kabul edilir. 1990'lar ise kadınların iş hayatındaki tecrübelerinin ve özgüvenlerinin arttığı, yüksek konumlara ulaşma inancının yerleştiği bir dönem olarak görülür (Öztürk, 2016, s. 35). Günümüzde, kadın girişimcilerin bilgi ve mesleki tecrübeleri artmış ve ekonomiye katılımları genişlemiştir. Ancak, kadınların girişimcilik yolculukları, risk faktörleri ve erkek egemen pazarlarda rekabet etme zorlukları gibi engellerle karşılaşabilir. Bu engellere rağmen, kadınlar girişimcilik alanında önemli ilerlemeler kaydetmiş ve bazı sektörlerde, özellikle hizmet sektöründe, erkeklerden daha başarılı olmuşlardır.

Girişimci kavramının literatürde çeşitli tanımlamaları bulunurken, kadın girişimci kavramının tanımlanması daha karmaşık bir durum oluşturmaktadır. Özellikle, çalışan her kadının girişimci gibi algılanması, bu durum daha da zorlaşmaktadır. Girişimci kavramı gibi, kadın girişimci kavramı da literatürde birçok farklı tanımlamaya sahiptir. Genel anlamda, kadın girişimci, işletmenin başında olan ve yeni girişimlerin başlatılmasında liderlik eden, işin yönetim, finans ve toplumsal risklerini üstlenen kişi olarak tanımlanabilir (Tekin, 2004, s. 320) Bir başka tanımlama ise, kadın girişimcinin, piyasa ekonomisi içinde kendi işinin sahibi olan, tek başına veya işçi çalıştıran, mal ve hizmet üreten ve satan, kredi kaynaklarını araştıran, işle ilgili acil problemleri çözebilen, yeni koşullara adapte olabilen ve deneyim kazanmaya çalışan bir kadın olduğudur (Şekerler, 2006). Bu çerçevede, kadın girişimci kavramına ilişkin ortak bir tanım yapmak zor olsa da en genel anlamıyla kadın girişimci, işletmenin başındaki

kadın olarak yeni işler kuran, bu işin gerektirdiği risklerle birlikte ekonomik, yönetsel ve sosyal sorumlulukları üstlenen ve işin günlük yönetimini bizzat yürüten kişi olarak tanımlanabilir.

2.5.1. Kadın Girişimciliğinde İtme ve Çekme Faktörleri

Kadın girişimciliğini etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Çevresel koşullar veya bireysel özellikler bunlar arasında sayılabilir. Kadınların kendi işlerini kurma arzusu, maaşlı çalışma yerine özgür bir iş ortamı oluşturma isteği, ekonomik bağımsızlık arayışı ve aile ekonomisine katkı sağlama ihtiyacı, kadın girişimcileri harekete geçiren önemli faktörler arasında yer almaktadır. Cinsiyet rollerinin getirdiği ek zorluklara rağmen, kadınlar bu nedenlerle kendi işlerini kurma eğilimindedirler. Kadınların iş kurma sürecini etkileyen faktörler üzerine yapılan birçok araştırma, kadınları iş kurmaya yönlendiren ve girişimci olmalarını teşvik eden faktörleri itme ve çekme faktörleri olarak sınıflandırılmaktadır. İtici faktörler, kadınları iş yapmaya teşvik eden sebepleri temsil ederken, çekici faktörler, konuya olan ilgiyi azaltan faktörleri temsil etmektedir.

Girişimcilik alanında kadınların motivasyonunu etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler genellikle itme ve çekme faktörleri olarak sınıflandırılır. “İtme” faktörleri, kadınların iş hayatına katılımını zorlayan ve iş kurma eğilimini tetikleyen durumları temsil eder. Bu durumlar genellikle ekonomik zorluklar, iş piyasasındaki cinsiyet ayrımcılığı, iş memnuniyetsizliği, düşük gelir ve kısıtlı iş fırsatları gibi unsurları içerir. Bu faktörler, kadınların kendi işlerini kurma eğilimini artıran ve “ihtiyaç girişimciliği” olarak adlandırılan bir durumu tetikler.

Öte yandan, çekme faktörleri, kadınların iş kurma eğilimini destekleyen ve teşvik eden olumlu durumları temsil eder. Bu durumlar genellikle özgürlük, ekonomik bağımsızlık, sosyal statü ve özerklik arzusu, girişimci ruhu ve iş ile yaşam dengesini sağlama isteği gibi unsurları içerir. Bu faktörler, kadınların kendi işlerini kurma eğilimini artıran ve “fırsat girişimciliği” olarak adlandırılan bir durumu tetikler. Bu iki

faktör grubu, kadınların iş kurma sürecini ve girişimcilik motivasyonunu etkileyen önemli unsurlardır.

2.5.2. Göçmen Girişimci Kadın

Göçmen girişimci kadınlar, küreselleşen dünyada ekonomik büyüme, sosyal entegrasyon ve yenilikçilik gibi alanlarda önemli bir rol oynamaktadır. Girişimcilik, genel anlamda ekonomik kalkınma ve istihdam yaratma süreçlerinin temel unsurlarından biri olarak kabul edilirken, göçmen girişimci kadınların bu alandaki faaliyetleri, sadece ekonomik çıktılar değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm açısından da dikkate değerdir.

Göçmen kadınların girişimcilik süreçleri, yerli girişimcilerden farklı olarak çeşitli sosyo-kültürel ve ekonomik zorluklarla şekillenmektedir. Dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, yasal düzenlemeler ve sınırlı sosyal sermaye, göçmen kadınların iş kurma ve sürdürme süreçlerinde karşılaştıkları temel engeller arasında yer almaktadır (Kloosterman, van der Leun, & Rath, , 2002). Ancak, bu zorluklara rağmen, göçmen kadınların girişimcilik alanında başarılı olma potansiyeli, onların yenilikçi ve uyum sağlayıcı stratejileriyle doğrudan ilişkilidir. Örneğin, kadınların kendi kültürel geçmişlerinden beslenen ürün ve hizmetler sunarak niş pazarlar yaratma becerileri, onları rekabetçi bir avantaj sağlayabilecek konuma getirebilir (Basu & Altinay, 2022).

Göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları zorluklar, toplumsal cinsiyet rolleri ve beklentileriyle birleştiğinde daha da karmaşık bir hal alabilir. Toplumsal cinsiyet normları, kadınların iş gücüne katılımını ve girişimcilik faaliyetlerini kısıtlayıcı bir rol oynayabilir (Kabeer, 1999). Göçmen girişimci kadınlar, bu normlarla mücadele ederek hem cinsiyet hem de göçmen kimliklerinin getirdiği ikili dezavantajları aşmak durumunda kalmaktadırlar (Anthias & Cederberg, 2009). Bu bağlamda, göçmen kadınların girişimcilik faaliyetleri, toplumsal cinsiyet eşitliği ve ekonomik bağımsızlık açısından da incelenmesi gereken önemli bir konudur.

Göçmen kadınların girişimcilik faaliyetleri, sadece ekonomik kalkınma açısından değil, aynı zamanda sosyal entegrasyon süreçleri bakımından da kritik öneme sahiptir. Girişimcilik, göçmen kadınların yerel topluma entegre olmaları, sosyal ağlarını genişletmeleri ve kültürel kimliklerini koruyarak yeni kimlikler inşa etmeleri için bir araç olarak işlev görmektedir (Baycan-Levent & Nijkamp, 2009). Bu bağlamda, göçmen girişimci kadınların faaliyetleri hem bireysel başarı hikayeleri yaratmakta hem de toplumsal düzeyde sosyal uyum ve kalkınma süreçlerine katkı sunmaktadır.

Bu çalışma, İstanbul’da yaşayan göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları zorluklar, geliştirdikleri stratejiler ve bu süreçlerin toplumsal entegrasyona olan etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle İstanbul gibi çok kültürlü ve dinamik bir şehirde, göçmen girişimci kadınların girişimcilik faaliyetleri, Türkiye’nin sosyal ve ekonomik yapısına önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın sonuçları, göçmen girişimci kadınların desteklenmesi ve onların topluma entegrasyonunu kolaylaştıracak politikaların geliştirilmesine yönelik öneriler sunmayı hedeflemektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEMİ

Bu bölümde, Türkiye'de göçmen girişimci kadınların İstanbul örneğinde incelenmesi amacıyla yürütülen araştırmanın yöntemleri ve kullanılan örneklem hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Araştırmanın tasarımı, veri toplama teknikleri, veri analiz yöntemleri ve çalışma kapsamında yer alan katılımcıların seçim süreci detaylandırılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliğini sağlamak amacıyla uygulanan prosedürler açıklanmış ve çalışmanın evreni ile örnekleme hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma bulgularının analizi ve bu analizler sonucunda ulaşılan sonuçların bu bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınması hedeflenmektedir.

3.1. Yöntemsel Yaklaşım

Nitel araştırma, doğal ortamda algıların ve olayların bütüncül bir şekilde incelenmesini amaçlayan, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bir araştırma türüdür. Bu yaklaşım, disiplinler arası bir bakış açısına dayanarak araştırma problemini derinlemesine incelemeyi ve yorumlayıcı bir perspektifle ele almayı benimser. Araştırma konusu olan olgular, bireylerin bu olgulara yüklediği anlamlar doğrultusunda analiz edilir, bu da konunun bağlamı içinde anlamlandırılmasına olanak tanır (Kara Y. , 2023, s. 30).

Nitel araştırmalarda, sayısal ve istatistiksel verilere kıyasla sözlü ve nitel analizler öncelik taşır. Bu yöntem, olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi aramaktan ziyade, olayları ve durumları kendi doğal bağlamlarında inceleyerek derinlemesine yorumlamalar yapmayı hedefler. Araştırmacı, ihtiyaç duyduğunda katılımcılara ek sorular sorarak onların öznel görüşlerine ve deneyimlerine daha fazla yer verir. Bu süreç, araştırmacının muhatabın perspektifini daha iyi anlamasına ve olguların çok yönlü bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlar.

Nitel araştırmalarda, sorunlara neden olan durumlar arasındaki ilişkiler doğal ortamlarında gözlemlenir ve bu ilişkiler üzerinden çıkarımlar yapılır. Araştırmacı, olayları kendi bağlamında ele alarak anlamlandırmaya çalışırken, subjektif verilerin derin analizine odaklanır. (Kara Y. , 2023, s. 30). Bu yaklaşım, araştırma konusu hakkında geniş bir perspektif sunar ve olgulara dair daha ayrıntılı ve kişisel bilgiler elde etmeyi sağlar.

Nitel yöntemler çatısı altında anlatı araştırması, kuram oluşturma, etnografi, durum çalışması ve fenomenoloji gibi çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Fenomenoloji, Edmund Husserl'in yirminci yüzyıldaki çalışmalarına dayanır ve amacı, insan deneyimini anlamaktır. Bu yöntem, bireylerin belirli bir fenomenle ilgili algılarını, duygularını ve deneyimlerini ifade etmelerine olanak tanır ve bu deneyimleri tanımlamak için kullanılır. Fenomenoloji, sosyal ve sağlık bilimleri, felsefe, sosyoloji, psikoloji ve eğitim gibi birçok alanda yaygın olarak uygulanmaktadır (Tekindal & Arsu, 2020, s. 156).

Fenomenoloji, özellikle bireylerin yaşanmış deneyimlerini derinlemesine anlamaya odaklandığı için nitel araştırmaların önemli bir parçasıdır. Araştırmacılar, katılımcıların bir olguyu nasıl deneyimlediğini anlamaya çalışırken, bu deneyimlerin kişisel ve öznel yönlerini ortaya çıkarmayı hedeflerler. Bu nedenle, fenomenolojik araştırmalar, bireylerin iç dünyalarına odaklanarak onların belirli bir olay, durum veya kavramla olan ilişkilerini anlamlandırır.

Bu yaklaşım, bireylerin deneyimlerine dair daha kapsamlı bir içgörü sunarken, aynı zamanda ortak temaları ve kavramsal yapıları da ortaya çıkarmayı amaçlar. Fenomenolojik araştırmalar, katılımcıların belirli bir fenomeni nasıl algıladıklarını ve hissettiklerini anlamaya çalışırken, olaylara ve deneyimlere dair kişisel bakış açılarına vurgu yapar. Özellikle sosyal ve sağlık bilimlerinde geniş bir uygulama alanına sahip olan bu yöntem, bireylerin hastalık deneyimlerinden eğitim süreçlerine kadar birçok farklı alanda kullanılmaktadır.

Fenomenolojik araştırmaların başarısı, araştırmacının katılımcılarla derinlemesine etkileşim kurabilmesine bağlıdır. Araştırmacı, katılımcıların deneyimlerini anlamaya çalışırken, onların bu deneyimlere yüklediğı anlamları tarafsız bir şekilde ele almalı ve ön yargılardan uzak bir bakış açısı geliştirmelidir. Bu süreçte, katılımcıların sözlü

ifadeleri ve davranışları dikkatle analiz edilir ve bu veriler, araştırma sürecinde toplanan diğer nitel verilerle birlikte değerlendirilir.

Fenomenolojik araştırmalar, araştırmacıların bireylerin deneyimlerini derinlemesine anlamaya odaklandığı çalışmalardır. Araştırmacılar, daha önce sınırlı bilgiye sahip oldukları bir fenomeni deneyimlemiş küçük gruplardan veri toplar ve bu veriler doğrultusunda fenomenin niteliklerini analiz ederler (Kara Y. , 2023, s. 33).

Fenomenolojik araştırmalarda, temel veri toplama yöntemi olarak derinlemesine görüşmeler ön plandadır ve bazen gözlem tekniklerinden de faydalanılır. Bu tür çalışmalar genellikle uzun bir saha sürecine yayılır ve gerekirse katılımcılarla tekrar görüşmeler yapılabilir. Ana hedef genelleme yapmak değil, fenomeni derinlemesine anlamaktır; fenomenolojide genellemenin yapılmaması gerektiği özellikle belirtilir. Veri analizi süreci de oldukça uzun olup, veriler kodlanarak temalar oluşturulur ve fenomenin özü analiz edilir. Araştırmacıların bu süreçte, kendi öznel düşüncelerini ve önyargılarını tamamen bir kenara bırakıp, analizde tarafsız ve nesnel kalmaları son derece önemlidir (Kara Y. , 2023, s. 34). Araştırmacıların bu süreçte, kendi öznel düşüncelerini, inançlarını ve fenomenle ilgili önyargılarını bilinçli bir şekilde fark edip tamamen bir kenara bırakmaları büyük bir önem taşır. Fenomenin saf bir şekilde incelenebilmesi ve katılımcıların deneyimlerine dair gerçekçi ve derinlemesine bir anlayışa ulaşılabilmesi için, araştırmacıların analiz sürecinde tarafsız, objektif ve önyargısız bir yaklaşım sergilemeleri gereklidir. Ancak bu şekilde, elde edilen veriler üzerinden fenomenin doğru ve bütüncül bir şekilde yorumlanması mümkün olabilir.

3.2 Nitel Araştırma Alanı: İstanbul

Fenomenolojik desenli çalışmalarda, verilerin toplanabilmesi amacıyla araştırmanın ilgili olduğu toplulukların bulunduğu bölgelerde saha çalışmaları yapılması tercih edilir. Bu, araştırma sonuçlarının daha kapsamlı ve güvenilir olmasına katkı sağlar. Saha çalışmasının özellikle İstanbul'da yürütülmesinin temel nedeni, bu büyük metropolde yaşayan göçmen girişimci kadınların sosyo-ekonomik deneyimlerini derinlemesine anlayabilme fırsatıdır. İstanbul, göçmen girişimciliği açısından önemli bir merkez olmasının yanı sıra, araştırmamız için ihtiyaç duyulan katılımcı sayısına ulaşmayı mümkün kılacak çeşitlilik ve büyüklükte bir nüfusa sahiptir. Ayrıca, bu

alandaki yapılan önceki çalışmaların sınırlı olması, İstanbul'da bu araştırmayı yürütmenin hem akademik hem de pratik değerini artırmaktadır. Bu bölgenin seçilmesi, aynı zamanda göçmen kadınların girişimcilik alanındaki görünürliğini ve deneyimlerini daha yakından inceleme fırsatı sunar, bu da çalışmanın özgün ve katkı sağlayıcı niteliğini pekiştirmektedir.

Araştırmamız, Türkiye'nin en kalabalık ve kozmopolit şehri olan İstanbul'da yaşayan göçmen girişimci kadınların girişimcilik faaliyetlerini derinlemesine incelemeyi hedeflemektedir. Bu özgün demografik grubun iş dünyasındaki rollerini anlamak amacıyla yürütülen çalışmada, göçmen kadınların karşılaştığı fırsatlar, engeller, sosyal ve ekonomik dinamikler mercek altına alınmıştır. Araştırmada, göç ve göçmenlerle ilgili çalışmalar yürüten vakıflar, dernekler, kamu ve özel kuruluşlardan kartopu örneklem yöntemi kullanılarak destek alınmıştır. Bu yöntem, ulaşılması güç olan bireylere erişim sağlama açısından etkili olmuş ve araştırmamızın amaca yönelik olarak hedef gruba ulaşmasını kolaylaştırmıştır.

Veri toplama süreci hem çevrim içi platformlar üzerinden hem de yüz yüze anketler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Toplamda İstanbul'da faaliyet gösteren 13 göçmen girişimci kadından elde edilen veriler, bu grubun girişimcilik faaliyetlerinin çeşitliliği ve karmaşıklığını aydınlatacak niteliktedir. Elde edilen bulgular, girişimcilik ekosisteminde göçmen kadınların oynadığı rolün anlaşılmasına katkıda bulunmakla kalmamış, aynı zamanda bu faaliyetlerin yerel ve küresel ekonomik dinamikler üzerindeki etkisine de ışık tutmuştur. Bu araştırma, İstanbul'daki göçmen girişimci kadınların deneyimlerini inceleyen kapsamlı ve özgün bir çalışmayı temsil etmektedir.

3.3. Yarı Yapılandırılmış Mülakat Tekniği

Görüşme-mülakat yöntemiyle birincil kaynaktan veri toplama süreci üç farklı şekilde yapılandırılabilir: Birincisi, yapılandırılmış görüşme, tüm soruların önceden standartlaştırıldığı ve belirli bir düzen içinde sorulduğu görüşme türüdür. İkincisi, yarı yapılandırılmış görüşme, bazı soruların standartlaştırıldığı, bazı soruların ise açık uçlu bırakıldığı bir yaklaşımdır, bu da görüşmenin esnek ilerlemesine olanak tanır.

Üçüncüsü, yapılandırılmamış görüşme, tüm soruların açık uçlu olduğu ve görüşmenin daha samimi, sohbet havasında sürdüğü bir yöntemdir (Göncü, 2019, s. 42).

Bu çalışmada ise yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat, belirli soruların hazırlandığı ama aynı zamanda esnekliğe de izin veren bir görüşme yöntemidir. Araştırmacı, temel konular üzerinde durarak sorular sorar, ancak görüşme sırasında katılımcının verdiği cevaplara göre yeni sorular ekleyebilir veya sohbetin yönünü değiştirebilir. Bu yöntem, hem belirli bir çerçevede kalmayı sağlar hem de katılımcının düşüncelerini detaylıca açıklamasına olanak tanır.

Bu mülakat türü, katılımcılara deneyimlerini kendi bakış açılarıyla aktarma fırsatı sunarak, araştırmacının konuyu çok yönlü ve derinlemesine analiz etmesini sağlar. Görüşmeci, soruları önceden planlayarak netlik sağlamaya özen gösterir, ancak aynı zamanda esnek bir yapıda ilerler. Görüşme esnasında, soruların anlaşılmadığı veya beklenmedik durumların olduğu hallerde, araştırmacı soruları revize edip katılımcıya yeniden yöneltir (Polat, 2022, s. 172).

Yarı yapılandırılmış mülakat, yapılandırılmış mülakatın katı kurallarını aşarak, araştırma sürecine esneklik kazandırırken, aynı zamanda yapılandırılmamış mülakatın tamamen serbest formatına kıyasla belirli bir çerçeveye sadık kalır. Bu sayede hem derinlemesine bilgi toplamak hem de katılımcının kendi deneyim ve görüşlerini daha özgür bir şekilde ifade etmesi sağlanır. Görüşme yapılan kişinin yanıtlarını derinlemesine açması ve daha fazla detay vermesi teşvik edilebilir. Bu görüşme tekniği, sunduğu hem standart hem de esnek yapıyla araştırmalarda büyük kolaylık sağlar (Sert, Demirkıran, Göz, & Beler, 2023, s. 4073).

Bu araştırmanın saha çalışması, yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu mülakatlar, araştırmacının belirlediği ana sorulara ek olarak, katılımcılara düşüncelerini serbestçe dile getirebilecekleri bir ortam sunarak veri toplama sürecine esneklik kazandırmaktadır.

Mülakatların bir kısmı yüz yüze, bir kısmı ise online olarak gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze mülakatlar ya katılımcıların iş yerlerinde veya kendilerini rahat hissettikleri başka bir mekanda gerçekleştirilmiştir. Mülakatlarla ilgili genel olarak sesli kayıtlar alınmıştır. Ancak sesli kayıt için izin alınamayan durumlarda not tutularak katılımcıların paylaştıkları bilgiler kaydedilmiştir.

Yarı yapılandırılmış mülakat tekniği, araştırma konusunu detaylı bir şekilde ele almak ve konu üzerinde derinlemesine bir anlayış geliştirmek amacıyla tercih edilmiştir. Göçmen girişimci kadınlara yönelik hazırlanan soru formu, üç ana tema altında gruplanmış 47 sorudan oluşmaktadır. Soru formunun tam metni Ek 1’de yer almaktadır. Bu yaklaşım, katılımcıların deneyim ve görüşlerini daha kapsamlı bir şekilde ifade etmelerini sağlamak için stratejik olarak tasarlanmıştır.

Katılımcıların ana dili Arapça olduğu için, görüşmeler sırasında tercüman desteği sağlanarak iletişim daha etkili bir şekilde sürdürülmüştür. Bu sayede, katılımcıların kendilerini daha rahat ifade etmeleri ve verilerin doğru bir şekilde toplanması mümkün kılınmıştır.

Katılımcılarla yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine mülakatlar öncesinde, verilen yanıtların bilimsel araştırmalarda kullanılacağı, ancak kişisel ve kimlik bilgilerinin izinsiz paylaşılmayacağı kendilerine açıkça belirtilmiştir. Bu süreçte, gizlilik ilkelerine bağlı kalınarak gerekli özen gösterilmiş ve katılımcıların mahremiyeti korunmuştur.

Ayrıca, mülakatlar sırasında katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve görüşlerini özgürce ifade edebilmeleri amacıyla güvenli bir ortam sağlanmıştır. Her bir katılımcının onayına dayalı olarak ilerlenen süreçte, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili tüm yasal ve etik kurallara riayet edilmiştir. Toplanan veriler, yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmış, kimliklerin gizli tutulmasına yönelik tüm önlemler titizlikle uygulanmıştır. Bu sayede, katılımcıların haklarına saygı gösterilmiş ve araştırmanın güvenilirliği artırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Son zamanlarda medyada göçmenlere yönelik artan saldırılar, katılımcıların araştırmaya katılma konusunda başlangıçta tedirginlik hissetmelerine neden olmuştur. Bu durum, katılımcı bulma ve onların güvenini kazanma süreçlerini zorlaştırmıştır. Katılımcılara fiziksel olarak erişim sağlama sürecinde çeşitli zorluklar yaşanmıştır. Göçmen kadınların yoğun iş ve aile sorumlulukları, randevu ve görüşme zamanlarının ayarlanmasını güçleştirmiştir. Ayrıca, bazı katılımcıların ikamet ettikleri bölgelerdeki

ulaşım imkanlarının sınırlı olması, görüşmelerin yüz yüze yapılmasını zorlaştırmıştır. Araştırmaya katılan bazı göçmen kadınlar, Türkçeyi yeterli düzeyde konuşamamakta veya yazılı iletişimde zorluk yaşamaktadır. Bu durum, verilerin toplanması ve katılımcıların kendilerini tam anlamıyla ifade edebilmesi açısından bir sınırlılık oluşturmuştur.

Gözlem sürecinin başında, göçmen girişimci kadınların genellikle gergin ve stresli oldukları gözlemlenmiştir. İlk görüşme ve gözlemler sırasında, çoğu iletişim kurmakta tereddüt etmiş, göz kontağı kurmaktan kaçınmış ve kısa ve öz cümlelerle yanıt vermeyi tercih etmiştir. Özellikle iş yerlerinde yabancı biri ile karşılaştıklarında, iş yerlerinde beklenmedik bir denetim veya kontrol olabileceğini düşünerek gergin bir tutum sergilemişlerdir. Bu durum, göçmen girişimci kadınların günlük iş yaşamlarında sürekli olarak bir güvenlik ve belirsizlik hissi içinde olduklarını göstermektedir.

İlk dakikalardaki gerginlik ve çekingenlik, girişimcilere kendimi ve araştırmamın amacını detaylıca anlattıktan sonra yavaş yavaş azalmıştır. Gözlem süresince, çalışmanın amacının iş yerlerini denetlemek veya herhangi bir resmi işlem yapmak değil, onların iş yaşamlarını ve deneyimlerini anlamak olduğu belirtilmiştir. Bu açıklamalar ve samimi bir yaklaşım sonrasında, girişimcilerin tutumlarında belirgin bir rahatlama gözlemlenmiştir. İlk başlarda kısa ve öz cevaplar veren göçmen girişimci kadınlar, zamanla kendi iş deneyimlerini ve yaşadıkları zorlukları daha açık bir şekilde paylaşmaya başlamışlardır.

Zaman ilerledikçe, girişimcilerle daha derin bir güven ilişkisi kurulmuştur. Başlangıçtaki gergin tavır yerini samimi sohbetlere bırakmıştır. Girişimciler, işlerini nasıl kurduklarını, karşılaştıkları engelleri ve bu zorluklarla nasıl başa çıktıklarını detaylıca anlatmaya başlamışlardır. Özellikle dil bariyeri, finansal zorluklar ve iş yerlerinde karşılaştıkları kültürel farklılıklar gibi konularda yaşadıkları deneyimleri paylaşmışlardır. Bu süreçte, girişimcilerin çoğu, iş yerlerinde ve günlük hayatlarında yaşadıkları stresi ve kaygıyı ifade ederken, aynı zamanda bu zorlukların üstesinden gelmek için geliştirdikleri stratejileri ve kişisel hikayelerini de paylaşmışlardır.

Katılımcılar, medyada göçmenlere yönelik olumsuz algıların ve saldırıların artması nedeniyle, kişisel bilgilerini paylaşma konusunda çekinceler yaşamışlardır. Bu durum,

bazı katılımcıların araştırmadan çekilmesine veya yanıtlarında kendilerini tam anlamıyla ifade edememelerine yol açmıştır.

Araştırmanın belirli bir zaman dilimi içerisinde tamamlanması gerektiğinden, geniş bir örneklem grubu ile çalışma imkânı sınırlı olmuştur. Bu da elde edilen verilerin genelleştirilebilirliğini etkilemektedir.

3.5. Araştırmada Nitelik

Bu çalışma, kapsamlı bir literatür taramasıyla başlamış ve mevcut araştırmalar ışığında oluşturulan kavramsal çerçeve üzerine inşa edilmiştir. Sahada yürütülen araştırma sürecinde, veri toplama aşamasında katılımcılara yapılandırılmış bir soru seti yöneltilmiştir. Tüm katılımcılara sorular, aynı sırayla ve standart bir üslupla sorularak, tutarlılık sağlanmış ve araştırmanın güvenilirliği artırılmıştır. Görüşmeler sırasında, katılımcıların yanıtlarını etkileyebilecek her türlü yönlendirici veya teşvik edici sorudan bilinçli olarak kaçınılmıştır. Bu titiz yaklaşım, araştırmanın tarafsız ve önyargısız bir şekilde yürütülmesini sağlamıştır.

Araştırma boyunca objektif bir tutum benimsenmiş, katılımcıların deneyimlerini özgürce paylaşabilecekleri güvenli bir ortam sunulmuştur. Böylece, çalışmanın bulguları, katılımcıların gerçek düşüncelerini ve deneyimlerini yansıtmış; herhangi bir dış etkidenden arındırılmış, sağlıklı ve geçerli veriler elde edilmiştir. Bu yöntem, çalışmanın bilimsel tutarlılığını korumasını ve literatüre katkıda bulunacak nitelikte olmasını sağlamıştır.

Akademik araştırmalarınızda bu tür titiz ve sistematik bir yaklaşımı benimsemişseniz, bilginin tarafsız ve güvenilir bir biçimde toplanıp analiz edilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu metodoloji, sadece mevcut verilerin doğru bir şekilde işlenmesine değil, aynı zamanda bulguların bilimsel geçerliliğini artırarak araştırmanın güvenilir sonuçlar üretmesine olanak tanır. Özellikle uluslararası ilişkiler gibi çok yönlü, dinamik ve karmaşık bir alanda, bu dikkatli yöntem araştırmalarınızın daha

derinlemesine bir perspektiften ele alınmasını ve geniş kapsamlı değerlendirilmesini sağlar.

Böylesine disiplinli bir araştırma yaklaşımı, yalnızca mevcut sorunların analiz edilmesiyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda farklı bakış açılarını dikkate alarak, konuya dair kapsamlı bir anlayış geliştirilmesine de katkıda bulunur. Dolayısıyla, bu metodolojik sağlamlık, araştırmalarınızın hem akademik dünyada hem de uygulamalı alanlarda daha geniş bir yankı bulmasına yardımcı olur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÖÇMEN GİRİŞİMCİ KADIN İSTANBUL ÖRNEĞİ

Bu bölümde, İstanbul’da yaşayan göçmen girişimci kadın ekonomik ve sosyal hayata olan katkılarını inceleyen bir araştırmanın sonuçları sunulmaktadır. Araştırma, göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları zorlukları, başarı hikayelerini ve Türkiye'deki sosyoekonomik yapıya katkılarını detaylı bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. İstanbul, tarih boyunca birçok farklı kültürden insanı bir araya getiren kozmopolit bir şehir olarak göçmen girişimci kadınların da merkezi olmuştur. Bu bağlamda, araştırmanın bulguları, bu kadınların profilini, karşılaştıkları engelleri ve başarılarını ortaya koyarak, Türkiye’nin sosyoekonomik yapısına olan etkilerini gözler önüne sermektedir.

Araştırmanın ilk kısmında, göçmen girişimci kadınların demografik ve sosyoekonomik profilleri incelenmektedir. İkinci bölümde, bu kadınların girişimcilik yolculuklarında karşılaştıkları zorluklar ve elde ettikleri başarılar üzerinde durulmaktadır. Son olarak, göçmen girişimci kadınların Türkiye’nin sosyoekonomik yapısına katkıları ele alınacaktır.

4.1. Göçmen Girişimci Kadınların Profili

Bu bölümde, İstanbul'da faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların demografik özellikleri, eğitim düzeyleri, Türkiye'de ikamet süreleri, medeni durumları ve iş deneyimleri gibi çeşitli hususlar detaylı bir şekilde incelenecektir. Ayrıca, bu kadınların hangi sektörlerde faaliyet gösterdikleri ve işletmelerinin sürekliliği gibi konular ele alınarak, göçmen girişimci kadınların profilini daha iyi anlamak amaçlanmaktadır.

Göçmen girişimci kadınların profili, onların ekonomik faaliyetlerine ve toplumsal entegrasyon süreçlerine ışık tutmakta olup, bu alandaki literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Aşağıdaki tabloda, İstanbul'da faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların demografik özellikleri ve iş deneyimlerine ilişkin detaylı bilgiler sunulmaktadır. Araştırmada 9 Suriyeli, 1 Sırbistanlı, 1 İranlı, 1 Mısırlı ve 1 Sudanlı olmak üzere 13 kişiye yer verilmiştir.

KATILIMCILAR	CİNSİYET	YAŞ	MEDENİ DURUM	EĞİTİM	ETNİK KÖKEN	TÜRKİYEDE BULUNMA SÜRESİ (YIL)	MESLEK	İŞLETME KURULUŞ YILI	İŞLETME FAALİYET SÜRESİ
K1	Kadın	40	Evli	Lise	Suriye	9	Tekstil	2015	9
K2	Kadın	36	Bekar	Doktora	Suriye	8	Mütercim- Tercüman	2020	3
K3	Kadın	59	Bekar	Yüksek Lisans	Sırbistan	30	Eğitmen	1990	25
K4	Kadın	32	Bekar	Doktora	Suriye	7	Mimar	2014	10
K5	Kadın	25	Bekar	Lisans	Sudan	5	Güzelik Uzmanı	2022	2
K6	Kadın	38	Bekar	Lisans	Suriye	9	Demek Yöneticisi	2021	3
K7	Kadın	48	Boşanmış	Lisans	İran	5	Güzelik Uzmanı	2021	3
K8	Kadın	35	Boşanmış	Lisans	Suriye	10	Dış Hekimi	2017	7
K9	Kadın	20	Bekar	Lise	Suriye	10	Güzelik Uzmanı	2019	5
K10	Kadın	45	Evli	Eğitim Yok	Suriye	11	Aşçı	2016	8
K11	Kadın	52	Evli	Lisans	Mısır	7	Gayrimenkul Satış Danışmanı	2019	5
K12	Kadın	38	Bekar	Lisans	Suriye	9	Tekstil	2019	5
K13	Kadın	60	Evli	Lisans	Suriye	10	Demek Yöneticisi	2016	6

Tablo 1. Göçmen Girişimci Kadınların Demografik Özellikleri

Bu çalışmada, göçmen girişimci kadınların yaş gruplarına göre dağılımları ele alınarak, genç, orta yaş ve ileri yaş gruplarındaki kadınların iş dünyasında nasıl farklılaştığı ve bu grupların karşılaştıkları zorluklar ve avantajlar tartışılmıştır. Ardından, bu kadınların Türkiye'de ne kadar süre ikamet ettikleri incelenmiş ve ikamet süresinin iş yaşamlarına olan etkileri değerlendirilmiştir. Medeni durumları bakımından göçmen girişimci kadınların iş dünyasındaki durumları analiz edilerek, evli, bekar ve dul kadınların iş hayatında karşılaştıkları özgün zorluklar ve fırsatlar üzerinde durulmuştur. Eğitim düzeyleri açısından yapılan incelemeler, yüksek eğitimli ve düşük eğitimli kadın girişimcilerin iş dünyasındaki farklılıklarını ortaya konulmuştur.

Bunun yanı sıra, göçmen girişimci kadınların Türkiye'ye gelmeden önce sahip oldukları iş deneyimleri ile Türkiye'deki iş deneyimleri karşılaştırılmış ve bu deneyimlerin iş dünyasındaki uyarlamaları tartışılmıştır. Son olarak, göçmen girişimci kadınların faaliyet gösterdikleri sektörlerin dağılımı incelenerek, hangi sektörlerde yoğunlaştıkları ve bu sektörlerdeki başarıları analiz edilmiştir. Aile kökeni, eğitim, yaş,

cinsiyet, etnisite, ırk gibi sosyal faktörler kişinin girişimci ediniminde belirleyici bir role sahiptir (Aytaç & İlhan, 2007).

Bu kapsamlı analiz, göçmen girişimci kadınların iş dünyasındaki yerini anlamak ve onların iş hayatındaki başarılarını artırmak için hangi alanlarda desteklenmeleri gerektiğine dair önemli ipuçları sağlamaktadır. Bu nedenle, her demografik grubun ve her sektördeki kadın girişimcilerin ihtiyaçlarına ve potansiyellerine uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi, onların iş dünyasında daha başarılı ve sürdürülebilir olmalarını beraberinde getirmektedir.

İlk olarak göçmen girişimci kadınların yaş dağılımı, onların iş dünyasındaki deneyimlerini ve başarılarını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Girişimci kişiliğin oluşmasında bireyin doğuştan gelen özelliklerinin yanı sıra aile, eğitim, gelir, cinsiyet, yaş ve iş deneyimi gibi çevresel unsurların da etkisi bulunduğu bilinmektedir (Salik & Kaygın, 2016). Bu bölümde, göçmen girişimci kadınların yaş gruplarına göre dağılımlarını ve bu dağılımların iş dünyasındaki etkilerini inceleyeceğiz.

Yapılan görüşmeler ve analizler sonucu, göçmen girişimci kadınların farklı yaş gruplarında yoğunlaştığı görülmüştür. Elde edilen verilere göre yaş dağılımları şu şekildedir: 20-35 yaş aralığında 4 katılımcı bulunmaktadır. Genç yaş grubundaki kadın girişimciler, iş süreçlerini yönetme, stratejik kararlar alma ve risk yönetimi konularında deneyim eksikliği yaşamaktadırlar. Örneğin, 32 yaşında bir girişimci, doktora yaparken kendi mimarlık ofisini işletmekte olup, bu süreçte karşılaştığı en büyük zorluklardan birinin deneyimsizlikten kaynaklanan stratejik hatalar yapma riski olduğunu belirtmektedir. Bu yaş grubundaki kadınlar, sermaye birikimi yapmamış olduklarından işlerini finanse etmek için gerekli kaynaklara ulaşmakta güçlük çekmektedirler. Bu yaş grubundaki kadın girişimciler, genellikle daha modern iş modellerine ve dijital platformlara yönelmektedirler. Yenilikçi fikirler ve girişimler bu grup içerisinde daha yaygındır. Ayrıca, iş dünyasında saygınlık kazanmak için daha fazla çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

36-50 yaş aralığında 5 katılımcı bulunmaktadır. Orta yaş grubundaki kadın girişimciler, genellikle aile sorumlulukları ile iş hayatını dengeleme konusunda zorluk yaşamaktadırlar. Örneğin, 40 yaşında bir girişimci, tekstil sektöründe ihracat yaparken aynı zamanda iki çocuk annesi olarak aile sorumluluklarını da üstlenmekte ve bu

dengeyi kurmakta zorlandığını ifade etmektedir. İş dünyasında cinsiyet eşitsizliği ve önyargılarla karşılaşma olasılıkları yüksek olan orta yaş grubundaki kadın girişimciler, iş toplantılarında ve iş görüşmelerinde sık sık cinsiyetlerine yönelik önyargılarla mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirtmektedirler. Bu yaş grubunda kariyer değişikliği yapmak, daha büyük riskler ve belirsizlikler içermektedir. Bu yaş grubundaki kadın girişimciler, genellikle risk yönetimi konusunda daha bilinçlidirler ve iş dünyasında daha stratejik kararlar alabilmektedirler. Ayrıca bu gruptakiler işletmelerini büyütme ve sürdürülebilirlik sağlama konusunda başarılı olma eğilimindedirler.

51+ yaş aralığında 3 katılımcı bulunmaktadır. İleri yaş grubundaki kadınlar, genellikle geniş bir yaşam deneyimine ve derin bir iş bilgisine sahiptirler. Mentorluk yapma ve genç girişimcilere rehberlik etme konusunda aktif olan bu grup, iş dünyasında güvenilirlik ve otorite sahibi olma eğilimindedirler. Geleneksel iş modellerine bağlı kalma eğilimleri olmasına rağmen, deneyimlerinden dolayı işlerinde başarı sağlama oranları yüksektir. Ancak teknolojik yeniliklere adapte olma konusunda zorlanmakta ve yaşlılık ile ilgili sağlık sorunları ve emeklilik planları iş yaşamlarını etkilemektedir. İleri yaş grubundaki kadın girişimciler, teknolojik yeniliklere adaptasyon konusunda zorluk yaşamaktadırlar. Örneğin, 59 yaşında bir girişimci, eğitim sektöründe çalışırken yeni dijital platformlara ve teknolojilere uyum sağlamakta zorlandığını ifade etmektedir.

Göçmen girişimci kadınların yaş gruplarına göre incelenmesi, onların iş dünyasındaki konumlarını ve karşılaştıkları zorlukları anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Genç, orta yaş ve ileri yaş gruplarındaki kadınlar, farklı deneyim ve becerilere sahip olmakla birlikte, her biri kendi içinde benzersiz avantajlar ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle, her yaş grubunun ihtiyaçlarına ve potansiyellerine uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi, göçmen girişimci kadınların iş dünyasında daha başarılı ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacaktır.

4.1.1. Göçmen Girişimci Kadınların Eğitim Düzeyleri Bakımından İncelenmesi

Göçmen girişimci kadınların eğitim düzeyleri, iş hayatındaki başarılarını ve karşılaştıkları zorlukları önemli ölçüde etkilemektedir. Eğitim, kadınların işgücüne ve girişimcilik faaliyetlerine katılımını belirleyen en kritik faktörlerden biridir. Kadınların, erkeklere kıyasla, eğitim olanaklarından yeterince yararlanamaması, girişimcilik faaliyetlerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Girişimcilikte sadece bir iş kurma süreci değil, aynı zamanda bu faaliyetlerin sürdürülebilirliği ve istikrarı açısından da mesleki yeterlilik önem taşımaktadır. Bu mesleki yeterlilik ise maddi ve manevi desteklerle sağlanabilmektedir (Keskin, 2014).

Bu bölümde, göçmen girişimci kadınların eğitim seviyelerine göre dağılımlarını ve bu dağılımların iş dünyasındaki etkilerini inceleyeceğiz. Yapılan görüşmeler ve analizler, göçmen girişimci kadınların eğitim düzeylerinde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim düzeyleri okuryazar değil, ilkokul, lise, üniversite ve yüksek lisans olarak sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma, kadın girişimcilerin iş hayatındaki başarıları ve karşılaştıkları zorlukları anlamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Göçmen girişimci kadınların eğitim seviyelerinin, girişimcilik faaliyetlerinin kalitesi ve sürdürülebilirliği üzerindeki etkisini değerlendirirken, eğitim düzeyinin mesleki yeterlilik ve destek mekanizmaları ile olan ilişkisi dikkate alınmalıdır. Bu değerlendirmeler, göçmen girişimci kadınların iş dünyasındaki konumlarını daha iyi anlamamıza ve onların desteklenmesi gereken alanları belirlememize yardımcı olacaktır.

Bu kapsamda, ilk olarak okuryazar olmayan göçmen girişimci kadınlar ele alınmıştır. Verilere göre, okuryazar olmayan 1 katılımcı bulunmaktadır. Okuryazar olmayan girişimciler, temel okuma yazma becerilerinden yoksundur ve genellikle pratik deneyimlere ve günlük yaşamdan elde ettikleri bilgiye dayanırlar. Bu durum, onların iş süreçlerinde resmî belgeleri ve bürokratik işlemleri anlamada zorluk çekmelerine neden olabilir. Özellikle yazılı dokümanlara bağımlı olmamak, bu girişimcilerin işlerini yönetirken yaratıcı çözümler geliştirmelerini gerektirmektedir. Okuryazar olmama, bilgiye erişimi ve iletişimi sınırlarken, modern iş yönetim sistemlerine ve teknolojilere adapte olmayı zorlaştırmaktadır. Bir örnek olarak, okuryazar olmayan bir göçmen kadın, eğitim hayatı yalnızca ilkokul üçüncü sınıfa kadar süren altı çocuk annesi olarak Türkiye'ye göç etmiştir. Eğitim eksikliği nedeniyle uzun yıllar ev hanımı olarak kalmış, ancak ekonomik zorluklar ve eşiyle yaşadığı sorunlar nedeniyle

çalışmaya karar vermiştir. Pratik deneyimlerini kullanarak işinde başarı elde etmiştir. Bu durum, eğitim eksikliğinin iş dünyasında yaratıcı çözümler geliştirme gerekliliğini nasıl doğurduğunu göstermektedir.

İkinci olarak, lise mezunu göçmen girişimci kadınlar incelenmiştir. Verilere göre, lise mezunu 2 katılımcı bulunmaktadır. Lise mezunu olan girişimciler, iş dünyasında daha geniş bir bilgi ve beceri setine sahiptirler. Genel eğitimlerini tamamladıktan sonra iş hayatına atılan bu girişimciler, belirli bir alanda uzmanlaşma sürecine girmişlerdir. Lise eğitimi, onlara temel iş yönetim becerilerini ve genel kültürü kazandırmıştır. Bu durum, lise mezunu girişimcilerin iş süreçlerinde daha bilgiye dayalı kararlar almalarına olanak tanımaktadır. Ancak, bilgiye dayalı kararlar alırken zaman zaman yetersiz kalabilirler ve özellikle ileri düzeyde finansal yönetim ve stratejik planlama konularında zorluklar yaşayabilirler. Bir örnek olarak, 40 yaşındaki bir girişimci, tekstil sektöründe ihracat yapmaktadır ve lise mezunudur. Pratik deneyimler ve lise eğitimi, onun başarılı bir iş yürütmesini sağlamaktadır. Bu durum, temel eğitim seviyesinin iş dünyasında nasıl bir temel oluşturduğunu ve başarıya katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Üçüncü olarak, üniversite mezunu göçmen girişimci kadınlar değerlendirilmiştir. Verilere göre, üniversite mezunu 7 katılımcı bulunmaktadır. Üniversite mezunu olan girişimciler, genellikle iş dünyasında daha stratejik ve bilgiye dayalı kararlar alabilirler. Yüksek eğitim seviyeleri, onların iş dünyasında daha rahat ilerlemelerini sağlamaktadır. Üniversite eğitimi, bu girişimcilere derinlemesine bilgi ve uzmanlık kazandırmış olup, iş süreçlerinde analitik ve eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmiştir. Üniversite mezunu girişimciler, iş süreçlerinde stratejik kararlar alabilirler ve yeni iş fırsatlarını değerlendirme konusunda daha donanımlıdır. Ancak, teorik bilgileri pratik uygulamalara dönüştürme konusunda zorluk yaşayabilirler. Bir örnek olarak, üniversite mezunu bir kadın girişimci, ressamlık alanında eğitim almışken kendi kuaför salonunu işletmektedir. Eğitim hayatında edindiği bilgiler ve deneyimler, onun başarılı bir iş yürütmesini sağlamaktadır. Bu durum, yüksek eğitim seviyesinin stratejik karar alma ve iş süreçlerindeki etkisini vurgulamaktadır.

Son olarak, yüksek lisans ve lisansüstü mezunu göçmen girişimci kadınlar incelenmiştir. Verilere göre, yüksek lisans ve üstü akademik derecelere sahip 3

katılımcı bulunmaktadır. Bu girişimciler, derinlemesine bilgi ve beceriye sahip olup, iş dünyasında liderlik yapma potansiyeline sahiptirler. Yüksek lisans ve doktora dereceleri, bu girişimcilerin stratejik yönetim, kriz yönetimi ve yenilikçi çözümler geliştirme konularında daha yetkin olmalarını sağlamaktadır. Eğitimlerinin sağladığı ileri düzeydeki bilgi ve beceriler, onların iş dünyasında daha etkili olmalarını desteklemektedir. Ancak, teorik bilgileri pratik uygulamalara dönüştürme sürecinde zorluklarla karşılaşabilirler. Bir örnek olarak, kamu yönetimi ve siyaset bilimi alanında yüksek lisans yapmış bir girişimci, eğitim sektöründe uzun yıllar çalışmış ve halen aktif olarak faaliyet göstermektedir. Eğitim hayatında edindiği bilgi ve beceriler, onun iş süreçlerinde stratejik ve etkili kararlar almasını sağlamaktadır. Bu durum, yüksek eğitim seviyesinin stratejik yönetim ve yenilikçi çözümler geliştirme konusundaki önemini ortaya koymaktadır.

Bu analiz, göçmen girişimci kadınların eğitim seviyelerinin iş dünyasındaki başarılarına ve karşılaştıkları zorluklara nasıl etki ettiğini göstermektedir. Eğitim seviyesinin artması, genel olarak iş süreçlerinde stratejik kararlar alma, yenilikçi çözümler geliştirme ve daha geniş bir profesyonel ağ kurma yeteneklerini artırmaktadır. Ancak, her eğitim seviyesinin kendine özgü zorlukları ve avantajları bulunmaktadır.

4.1.2. Göçmen Girişimci Kadınların Türkiye’de İkamet Süresi

Göçmen girişimci kadınların Türkiye’deki ikamet süreleri, iş yaşamındaki uyum süreçleri ve başarıları üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu bölümde, göçmen girişimci kadınların Türkiye’de ikamet sürelerinin iş dünyasındaki etkileri incelenecektir. Yapılan görüşmeler ve analizler sonucunda, göçmen kadın girişimcilerin Türkiye’de farklı süreler boyunca ikamet ettikleri belirlenmiştir. İkamet süreleri kısa dönem (0-5 yıl), orta dönem (6-9 yıl) ve uzun dönem (10+ yıl) olarak sınıflandırılabilir.

Kısa dönem ikamet edenler kategorisinde bir katılımcı bulunmaktadır. Bu süre boyunca ikamet eden kadın girişimciler, genellikle uyum sürecinin başında olup, Türkiye'ye ve iş dünyasına adaptasyon aşamasındadırlar. Bu gruptaki girişimciler, dil bariyerleri ve bürokratik engellerle daha sık karşılaşmakta ve iş kurma ile yürütme süreçlerinde daha fazla zorluk yaşamaktadırlar. Örneğin, 1-3 yıldır Türkiye'de ikamet eden girişimciler, iş kurma aşamasında çeşitli yasal ve idari engellerle karşılaşmaktadırlar.

Orta dönem ikamet edenler kategorisinde altı katılımcı yer almaktadır. Bu süre zarfında ikamet eden kadın girişimciler, Türkiye'de geçirdikleri süre boyunca iş dünyasında daha fazla deneyim kazanmış ve yerel piyasa dinamiklerine daha iyi uyum sağlamışlardır. Bu grup, işlerini büyütme ve sürdürülebilir hale getirme konusunda daha başarılı olma eğilimindedir. Dil becerileri ve sosyal ağları gelişmiştir. Örneğin, beş yıldır Türkiye'de ikamet eden bir girişimci, tercümanlık hizmeti sunarak işini büyütmeyi başarmıştır.

Uzun dönem ikamet edenler kategorisinde beş katılımcı bulunmaktadır. Bu süre boyunca ikamet eden kadın girişimciler, Türkiye'de daha köklü bir iş ağına sahip olup, yerel iş dünyasında daha sağlam bir konuma ulaşmışlardır. Bu grup, genellikle Türk vatandaşlığına geçmiş veya uzun süreli ikamet izni almıştır. Uzun süre Türkiye'de ikamet eden kadın girişimciler, iş dünyasında daha stratejik ve etkin rol oynayabilmektedir. Sosyal uyumları yüksek olup, yerel topluluklarla güçlü bağlar kurmuşlardır. Örneğin, sekiz yıldır Türkiye'de yaşayan ve tekstil sektöründe ihracat yapan bir girişimci, sektörde önemli bir konuma ulaşmıştır.

Göçmen kadın girişimcilerin Türkiye'deki ikamet sürelerine göre incelenmesi, iş dünyasındaki uyum süreçlerini ve başarılarını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Kısa, orta ve uzun dönem ikamet eden kadın girişimciler, farklı deneyim ve zorluklarla karşılaşmakla birlikte, her birinin kendine özgü avantajları ve zorlukları bulunmaktadır. Bu nedenle, her ikamet süresi grubunun ihtiyaçlarına ve potansiyellerine uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi, göçmen kadın girişimcilerin iş dünyasında daha başarılı ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacaktır.

4.1.3. Göçmen Girişimci Kadınların Medeni Durumu

Göçmen girişimci kadınların medeni durumlarının iş hayatındaki başarıları ve karşılaştıkları zorluklar üzerindeki etkileri incelendiğinde, belirgin farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Medeni durumları evli, bekar ve dul olarak sınıflandırılan bu kadınlar, her bir durumda farklı avantajlar ve zorluklar yaşamaktadırlar. Evli ve dul bireyler, bekâr ya da boşanmış bireylerle karşılaştırıldığında, sosyal ağlarda daha yakın ve daha uzun süreli ilişkiler geliştirmekte, ayrıca farklı sosyal ağlara daha fazla entegre olmaktadır (Eşki, 2009, s. 34).

Evli kadın girişimciler arasında 4 katılımcı bulunmaktadır. Bu kadınlar, aile sorumlulukları ile iş yaşamını dengelemeye çalışmaktadırlar. Görüşmelerde, evli kadın girişimcilerin eşlerinin desteği ile işlerini sürdürebildikleri, ancak aynı zamanda ev ve iş yaşamını dengede tutmakta zorlandıkları vurgulanmaktadır. Örneğin, bir katılımcı, işini eşiyle birlikte yürüttüğünü ve eşinin desteğinin iş yaşamını kolaylaştırdığını belirtmiştir. Ancak, çocuk bakımı ve ev işleri nedeniyle işine yeterince zaman ayıramadığını ifade etmiştir. Bu durum, evli kadınların zaman yönetimi konusunda karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların iş yaşamlarındaki etkilerini açıkça göstermektedir. Aynı zamanda, eşlerinden yeterli destek görmeyen kadınların, iş hayatında ek zorluklarla karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Bekar kadın girişimciler arasında 6 katılımcı bulunmaktadır. Bu grup, genellikle daha bağımsız hareket edebilmekte ve işlerine daha fazla zaman ayırabilmektedir. Bekar kadın girişimciler, ailevi sorumluluklarının az olması nedeniyle işlerine daha fazla odaklanabilmekte ve işlerini daha hızlı büyütebilmektedirler. Örneğin, 2015 yılında Türkiye'ye gelen 37 yaşındaki bir Suriyeli kadın, annesiyle birlikte küçük bir tekstil atölyesi kurmuş ve işine yoğunlaştığını belirtmiştir. Ancak, sosyal çevre ve destek ağlarının sınırlı olması, bu kadınların yalnızlık ve stres gibi duygusal zorluklarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu durum, bekar kadın girişimcilerin iş yaşamında karşılaştıkları psikolojik baskıları ve bu baskıların işlerine olan etkilerini ortaya koymaktadır.

Dul kadın girişimciler arasında 2 katılımcı bulunmaktadır. Dul kadınlar, genellikle eşlerinin kaybindan sonra ailelerini geçindirmek ve çocuklarına bakmak zorunda

kalmışlardır. Bu durum, onların iş hayatında daha güçlü ve kararlı olmalarını sağlamaktadır. Bir katılımcı, eşinin ölümünden sonra iş hayatında daha azimli ve çalışkan olmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Ancak hem anne hem de baba rolünü üstlenmek zorunda olduğu için zaman ve enerji yönetiminde zorlandığını dile getirmiştir. Sosyal destek ağlarının eksikliği, bu kadınların iş yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Bu durum, dul kadın girişimcilerin karşılaştıkları sosyal ve duygusal zorlukları ve bu zorlukların iş performanslarına olan etkilerini gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak, göçmen girişimci kadınların medeni durumlarına göre incelenmesi, onların iş dünyasındaki konumlarını ve karşılaştıkları zorlukları anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Evli, bekar ve dul kadınlar, farklı deneyim ve zorluklarla karşılaşmakta olup, her bir grup kendi içinde benzersiz avantajlar ve zorluklara sahiptir. Bu analiz, her medeni durum grubunun ihtiyaçlarına ve potansiyellerine uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesinin, göçmen girişimci kadınların iş dünyasında daha başarılı ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacağını göstermektedir.

4.1.4. Göçmen Girişimci Kadınların İş Deneyimleri

Girişimcilerin büyük çoğunluğu, girişimcilik faaliyetlerine daha önce çalıştıkları işlerden edindikleri deneyimlerle ya da babaları, ustaları ve aile bireylerinden kazandıkları tecrübelerle başlamaktadır. Ancak, bazı sektörlerde eğitim ve uzmanlık son derece önem arz etmektedir. Finans, pazarlama ve dağıtım gibi alanlarda kazanılmış deneyim ve tecrübe, bireyin yeni bir işe başlamasında kritik bir rol oynamaktadır. Girişimcilik kararında belirleyici faktör, iş deneyimidir; bireyler, daha önce deneyim kazandıkları alanlara yönelerek girişimde bulunmayı tercih edebilirler, çünkü bu durum yeni bir işe başlamayı kolaylaştırabilir (Bozkurt, 2007, s. 96). Bu bağlamda, göçmen girişimci kadınların iş deneyimleri, onların iş dünyasına nasıl adapte olduklarını ve hangi alanlarda başarılı olduklarını anlamak açısından önemli bir yere sahiptir. Bu bölümde, göçmen kadın girişimcilerin Türkiye'ye gelmeden önce sahip oldukları iş deneyimlerine ve bu deneyimlerin Türkiye'deki iş yaşamlarına olan

etkilerine odaklanılmaktadır. Yapılan görüşmeler ve analizler sonucu, göçmen girişimci kadınların Türkiye'ye gelmeden önce çeşitli iş deneyimlerine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu deneyimler genellikle eğitim, sağlık, ticaret ve diğer çeşitli sektörlerde yer almaktadır.

Eğitim sektöründen katılımcı olan bir göçmen kadın, eğitim sektöründe başarılı bir iş kurarak, toplumsal zorluklara rağmen kararlılık ve direnç göstermiştir. Bu katılımcı, Sancak asıllı olup, aile desteğiyle iş kurarak istihdam sağlamış ve başarıya ulaşmıştır. Sağlık sektöründe yer alan üç katılımcı, bu alanda Türkiye'ye gelmeden önce kazandıkları deneyimleri Türkiye'de sürdürmüşlerdir. Bir katılımcı, Suriye'de sağlık turizmi alanında çalışmış ve Türkiye'ye geldikten sonra bu sektördeki faaliyetlerine devam etmiştir. Bu kadın girişimci, sağlık turizmi alanında uzmanlaşarak hizmet vermeye devam etmektedir.

Ticaret sektöründe yer alan dört katılımcı, Suriye'de edindikleri ticaret deneyimlerini Türkiye'de de başarıyla uygulamışlardır. Tekstil ve ihracat işleriyle uğraşan bir katılımcı, Türkiye'ye geldikten sonra tekstil sektöründe ihracata devam etmiştir. Türkiye'den ürün alıp Suriye'de satma deneyimi, bu kadının Türkiye'de kendi işini kurmasına yardımcı olmuştur. İnşaat ve mimarlık sektöründe yer alan bir katılımcı, üniversite yıllarından itibaren mimarlık ofisinde çalışarak babasının desteğiyle iş deneyimi kazanmıştır. Bu katılımcı, Türkiye'ye geldikten sonra kendi mimarlık ofisini açarak iş hayatına devam etmiştir.

Hizmet sektöründe yer alan üç katılımcı, bu alanda edindikleri tecrübeleri Türkiye'ye taşımışlardır. Mısır'da 25 yıl boyunca ticaret ve emlak sektöründe çalışan bir katılımcı, Türkiye'ye geldikten sonra emlak sektöründe çalışmak için gerekli lisans ve izinleri almış ve bu sektördeki bilgi ve tecrübelerini Türkiye'de kullanarak işlerini geliştirmiştir.

Göçmen girişimci kadınların Türkiye'ye gelmeden önce sahip oldukları iş deneyimleri, Türkiye'deki iş dünyasında nasıl konumlandıklarını ve hangi alanlarda başarılı olduklarını anlamak açısından kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim, sağlık, ticaret, inşaat ve sanat gibi çeşitli sektörlerde deneyim sahibi olan bu kadınlar, Türkiye'deki iş yaşamlarına hızlı bir şekilde adapte olabilmışlerdir. Bu deneyimlerin desteklenmesi ve iş dünyasında nasıl değerlendirileceği konusunda rehberlik edilmesi, göçmen kadın

girişimcilerin başarılarını artırmada önemli bir etkidir. Analiz edilen veriler, göçmen girişimci kadınların zorluklarla mücadelesinde kararlılık ve direnç gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Göçmen kadınların kendi anlatımları, bu süreçte yaşadıkları deneyimleri ve Türkiye'deki iş yaşamlarına entegrasyonlarını anlamak açısından değerli bilgiler sunmaktadır. Bu nedenle, göçmen kadın girişimcilerin iş deneyimlerinin değerlendirilmesi, onların iş dünyasında başarılı olmaları için gerekli stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.5. Göçmen Girişimci Kadınların İşletme Faaliyet Süreleri

Göçmen girişimci kadınların işletme faaliyet süreleri, onların iş dünyasındaki deneyimlerini ve karşılaştıkları zorlukları anlamak açısından kritik öneme sahiptir. Bu bölümde, göçmen kadın girişimcilerin işletme faaliyet sürelerine göre dağılımlarını ve bu dağılımların iş dünyasındaki etkilerini inceleyeceğiz. Yapılan görüşmeler ve analizler sonucu, göçmen girişimci kadınların işletme faaliyet sürelerinin farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Faaliyet süreleri genellikle kısa dönem (0-5 yıl), orta dönem (6-9 yıl) ve uzun dönem (10+ yıl) olarak sınıflandırılabilir.

Kısa dönem faaliyet grubunda 6 katılımcı yer almaktadır. Kısa dönem faaliyet gösteren girişimciler, genellikle iş dünyasına yeni adım atmış olup, işletmelerini kurma ve geliştirme aşamasındadırlar. Bu girişimciler, iş kurma sürecinde karşılaştıkları bürokratik engeller ve finansal zorluklarla başa çıkma çabasındadırlar ve henüz piyasa dinamiklerine tam uyum sağlayamamış olabilirler. Örneğin, öğretmenlik yaptıktan sonra 2020 yılında Türkiye'de işletme faaliyetlerine başlayan bir göçmen kadın, Türkiye'ye ilk geldiğinde Türkçe kursları ve eğitim faaliyetlerine yönelmiştir. Bir başka örnekte, yüksek lisans yaparken liselerde Türkçe ve Arapça eğitimi vermiştir.

Orta dönem faaliyet grubunda 4 katılımcı yer almaktadır. Orta dönem faaliyet gösteren girişimciler, iş dünyasında belirli bir deneyim kazanmış ve işlerini büyütme aşamasına gelmişlerdir. Bu süre zarfında yerel piyasa dinamiklerine daha iyi uyum sağlamışlardır. Bu girişimciler, işletmelerini büyütme ve sürdürülebilirlik sağlama konusunda daha

başarılıdır. Ayrıca, işlerini dijital platformlara taşıyarak geniş bir müşteri kitlesine ulaşma eğilimindedirler. Örneğin, 2014 yılında Türkiye'ye gelen bir Suriyeli girişimci kadın, 2017 yılında kendi işini kurarak işletme faaliyetlerine başlamıştır. İlk olarak Türkiye'ye geldikten sonra başka yerlerde çalışmış, ancak 2017'de kendi işini kurmuştur.

Uzun dönem faaliyet grubunda 2 katılımcı yer almaktadır. Uzun dönem faaliyet gösteren girişimciler, iş dünyasında köklü bir deneyime sahiptirler ve sektörde sağlam bir konum edinmişlerdir. Bu girişimciler, genellikle yerel ve uluslararası ağlara sahiptirler. Uzun süre faaliyet gösteren girişimciler, stratejik kararlar alma ve kriz yönetimi konularında daha yetkindirler. Ayrıca, toplumsal projelerde daha aktif rol alabilirler. Örneğin, üniversitede ikinci sınıfta işletme faaliyetlerine başlayan bir Suriyeli girişimci kadın, daha sonra Türkiye'ye geldikten sonra 2014 yılında İstanbul'da kendi ofisini açmıştır.

Göçmen girişimci kadınların işletme faaliyet sürelerine göre incelenmesi, onların iş dünyasındaki adaptasyon süreçlerini ve başarılarını anlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Kısa, orta ve uzun dönem faaliyet gösteren kadın girişimciler, farklı deneyim ve zorluklarla karşılaşmakla birlikte, her biri kendi içinde benzersiz avantajlara ve zorluklara sahiptir. Bu nedenle, her faaliyet süresi grubunun ihtiyaçlarına ve potansiyellerine uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi, göçmen girişimci kadınların iş dünyasında daha başarılı ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacaktır.

4.2. Göçmen Girişimci Kadınların Zorlukları ve Başarı Hikayeleri

Kadınların çalışma hayatına katılımı, küresel düzeyde ülke ve sektörler göre farklılıklar göstermekle birlikte, kadın işgücünün iş yaşamında belirli avantajlara sahip olmasına karşın, çeşitli nedenlerle engellerle karşılaşabileceği de göz ardı edilmemelidir (Öğüt, 2006).

Kadınların girişimci olarak iş dünyasına katılması, bu sürecin kadınlar açısından getirdiği zorlukların ve engellerin dikkate alınmasını zorunlu kılmaktadır. Kadınların potansiyel girişimcilik faaliyetleriyle toplumsal ve ekonomik hayatta cinsiyetler arası “erkek egemen” eşitsizliği önlemek ve çalışma hayatının etkinliğini artırmak amacıyla kadın girişimcilerin karşılaştığı engellerin kapsamlı bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir (Arslan & Toksoy, 2017, ss. 143-144). Bu durum, özellikle Türkiye gibi göç alan ülkelerde daha belirgin hale gelmektedir. Göçmen kadınların girişimcilik faaliyetleri hem ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmakta hem de sosyal entegrasyon sürecini hızlandırmaktadır. Ancak, yapılan görüşmeler sonucunda, göçmen girişimci kadınların genellikle dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, finansal kısıtlamalar ve bürokratik engeller gibi çeşitli zorluklarla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, bu engellerin dikkate alınması ve çözüm yollarının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

4.2.1. Dil Bariyeri Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar

Göçmen girişimci kadınlar, faaliyet gösterdikleri ülkede dil bariyeri nedeniyle çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar hem iş dünyasında hem de sosyal hayatta entegrasyonu zorlaştırmakta ve iş süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan analizde, çeşitli belgelerde yer alan dil bariyerine dair bulgular incelenmiştir. Bu bulgular, yaşanan zorluklar ve bu zorluklarla mücadele konusunda geliştirilen stratejiler olarak iki ana başlıkta kategorize edilmiş ve sınıflandırılmıştır.

Resmi işlemler ve bürokrasi alanında, K1 katılımcısı, Türkçe yeterlilik seviyesinin düşük olması nedeniyle resmi işlemlerde büyük engeller yaşamıştır. Bu durum, iş süreçlerinde aksamalara neden olmuştur. K2 katılımcısı, Türkçe bilmemesi nedeniyle birçok proje ve destek imkanından haberdar olamamış, resmi işlemlerde ekstra masraflar oluşmuştur. Bu durum, girişimcinin işlerini büyütme sürecini zorlaştırmıştır. K4 katılımcısı, hastane ve mahkeme süreçlerinde kendini ifade etmekte zorlanmış, yaşadığı kazadan sonra hastanede ve mahkemede dil engeli nedeniyle büyük zorluklar

yaşamıştır. Bu durum, işlerini olumsuz etkilemiştir. K4 katılımcısı, hastane ve mahkeme süreçlerinde yaşadığı zorlukları şu şekilde özetlemektedir:

...Türkiye'ye geldikten sonra bir trafik kazası geçirdim ve hastaneye kaldırıldım. Dil engelimi nedeniyle kendimi ifade etmekte çok zorlandım. Türkçem yeterli olmadığı için cihazlara bağlı olduğum halde durumumu tam anlatamadım. Ailem Antep'te yaşadığı için yanıma gelemediler ve bu süreçte yanımda kimse olmadı. Mahkeme sürecinde de benzer zorluklar yaşadım. Kazadan sonra mahkemeye çıktığımda, mahkeme yetkilileri beni anlamadı ve ifade edemedim. Bu durum, sürecin uzamasına ve benim daha fazla mağdur olmama sebep oldu...
(K4, 2024).

Müşteri ilişkileri ve iş süreçlerinde yaşanan iletişimde göçmen girişimci kadınlar bazı engeller yaşamıştır. Soysal'a göre, erkeklerin iletişim dili ve jargonuna tam olarak hâkim olamayan kadınların, iş ortamına uyum sağlama sürecinde zorluklar yaşayabildiği gözlemlenmektedir. Bu durum, özellikle belirli meslek gruplarında kadınların dışlanmasına yol açabilmektedir. Bu tür sorunların, özellikle erkek egemen meslek alanlarında daha sık ortaya çıktığı bilinmektedir (Soysal, 2010, s. 101).

Dil bariyeri, müşteri memnuniyetini olumsuz etkilemiştir. K6 katılımcısı, müşteri ilişkileri ve iş ağı oluşturma süreçlerinde güçlüklerle karşılaşmıştır. Dil bariyeri, girişimcinin iletişim kurma ve işlerini tanıtmaya süreçlerinde zorluk yaratmıştır. K7 katılımcısı, müşteri ilişkilerinde ve iş ağı oluşturma süreçlerinde zorluklar yaşamıştır. Dil bariyeri, iş süreçlerini ve müşteri memnuniyetini olumsuz etkilemiştir. K11 katılımcısı, başlangıçta Türkçe bilmemesi nedeniyle müşterilerle etkili iletişim kurmakta zorlanmış, iş ağını genişletmekte zorluk yaşamıştır. Ancak zamanla Türkçeyi ve iş hayatındaki erkek dilindeki jargonu öğrenerek bu engeli aşmayı başarmıştır.

Eğitim ve aile entegrasyonu alanında, K1 katılımcısı, çocuklarının Türkçe eğitim sistemine adapte olması zaman almıştır. Dil bariyeri, çocukların eğitim sürecini olumsuz etkilemiştir. K4 katılımcısı, aile üyelerinin Türkiye'ye gelmesi ve kendisine destek olması dil engeli ve bürokratik zorluklar nedeniyle mümkün olmamıştır.

Göçmen girişimci kadınlar, dil bariyerini aşmak için çeşitli stratejiler geliştirmiştir. Dil eğitimi ve dil kursları alanında, göçmen girişimci kadınlar, dil kurslarına katılarak Türkçe yeterliliklerini artırma yoluna gitmişlerdir. Bu kurslar, resmi işlemler ve

müşteri ilişkilerinde daha etkili iletişim kurmalarına yardımcı olmuştur. Yerel topluluklarla etkileşim stratejileri kapsamında, yerel topluluklarla etkileşimi artırarak, dil bariyerini aşma ve iş süreçlerini kolaylaştırma çabası göstermişlerdir. Bu strateji, iş ağlarını genişletmelerine ve müşteri ilişkilerini geliştirmelerine yardımcı olmuştur. Dijital platformların kullanımı konusunda, sosyal medya platformları üzerinden müşterilere ulaşma ve ürünlerini tanıtmaya, dil bariyerini kısmen aşmak için etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Dijital platformlar, girişimcilerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Yerel halk ve göçmen desteği alanında ise, işlerini kurarken ve sürdürürken yerel halktan ve diğer göçmenlerden destek alarak dil engelini aşma yoluna gitmişlerdir. Bu girişimciler, yerel iş ağlarına dahil olma ve ticaret odalarına üye olma gibi adımlar atarak iş süreçlerini kolaylaştırmıştır.

Dil bariyeri, göçmen girişimci kadınlar için büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu engel, iş süreçlerini zorlaştırmakta, müşteri ilişkilerini olumsuz etkilemekte ve sosyal entegrasyonu geciktirmektedir. Ancak, dil bariyerini aşmak için geliştirilen stratejiler ve çözüm yolları, bu girişimcilerin iş dünyasında başarılı olmasına katkıda bulunmaktadır. Göçmen girişimci kadınların, dil engelini aşmak için gösterdikleri çaba ve bu süreçte elde ettikleri başarılar, onların iş dünyasında daha fazla yer edinmelerine olanak sağlamaktadır. Göçmen girişimci kadınların karşılaştığı dil bariyeri, iş süreçlerini ve sosyal entegrasyonu zorlaştırmaktadır. Ancak, bu girişimciler, dil bariyerini aşmak için çeşitli stratejiler geliştirmiş ve bu stratejilerle iş dünyasında başarılı olma yolunda önemli adımlar atmışlardır. Özellikle dil kurslarına katılma, yerel topluluklarla etkileşimi artırma ve dijital platformları kullanma gibi yöntemler, bu girişimcilerin iş dünyasında daha fazla yer edinmelerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, yerel halk ve diğer göçmenlerden destek alarak iş süreçlerini kolaylaştırma çabaları da başarılarını artırmaktadır.

4.2.2. Kültürel Farklılıklar Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar

Göçmen girişimci kadınlar, faaliyet gösterdikleri ülkede kültürel farklılıklar nedeniyle çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Sosyokültürel engellerden biri, geleneksel

toplumlarda yaygın olan geleneksel düşünce yapısıdır ve bu durum, kadınların girişimcilik alanına yönelmesini zorlaştırmaktadır. Kadınlar, girişimcilikte ilerlemelerini ve başarıya ulaşmalarını engelleyen bir sosyal baskı ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Kaur, 2014, s. 129). Bu sosyal baskı, iş süreçlerini ve sosyal entegrasyonu zorlaştırarak girişimcilerin iş dünyasında başarılı olma yolunda ekstra çaba sarf etmelerine neden olmaktadır. Bu çalışmada, göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları kültürel zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkmak için geliştirdikleri stratejiler sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

Göçmen girişimci kadınlar, Türkiye'deki iş kültürüne uyum sağlama sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. K1 ve K9 katılımcıları, iş kültürüne adapte olmanın zaman aldığını ve bu süreçte çeşitli güçlükler yaşadıklarını belirtmiştir. K2 katılımcısı ise Türkiye'deki geleneksel değerler ve sosyal normların girişimci olmayı zorlaştırdığını ifade etmiştir. Ayrıca, K6 ve K8 katılımcıları, kültürel farklılıkların iş dünyasında ilişkilerin kurulmasını ve sürdürülmesini zorlaştırdığını vurgulamıştır. K1 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

...Göçmen girişimci kadın olarak Türkiye'de iş kurma sürecinde dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar nedeniyle çeşitli zorluklarla karşılaştım. Türkçe bilmemem, müşteri ilişkilerini ve iş süreçlerini olumsuz etkiledi. Ayrıca, Türkiye'deki toplumsal cinsiyet normları, kadınların iş dünyasında ciddiye alınmaması ve desteklenmemesi gibi sorunlarla mücadele ettim. Maddi kaynak sağlama süreci de zorlayıcı oldu; sınırlı kaynaklarla işe başladık ve finansal destek almadık. Ancak, ilk zamanlarda Türkler'in yardımları² sayesinde iş kurma sürecini başarabildik. Bu zorluklara rağmen, yerel iş ağlarına dahil olma ve eğitim programlarına katılma gibi stratejilerle uyum sağladım ve iş dünyasında başarılı oldum... (K1, 2024).

Toplumsal cinsiyet normları, kadın girişimcilerin iş süreçlerini olumsuz etkilemektedir. K1, K2, K3, K5, K6, K8, K9 ve K10 katılımcıları, kadınların iş dünyasında ciddiye alınmaması, desteklenmemesi ve önyargılarla karşılaşması gibi

² Farklı bir dilde iletişim kurmanın zorluğu, kültürel farklılıklar, bürokratik engeller gibi sorunlar, Türk halkının yardımseverliği ve devlet politikaları kapsamında göçmenler için mümkün olan en kolay uyum sürecinin oluşturulmasını benimsenmiştir.

sorunlardan bahsetmiştir. Bu durum, kadın girişimcilerin işlerini sürdürmelerini ve büyütmelerini zorlaştırmaktadır. K3 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

...Toplumsal cinsiyet normları, kadın girişimcilerin iş süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Kadınların iş dünyasında ciddiye alınmaması, desteklenmemesi ve toplumsal önyargılar, iş yapma süreçlerini zorlaştırmaktadır. Erkek egemen bir toplumda kadın girişimciler, kendilerini kanıtlamak ve kabul ettirmek için ekstra çaba sarf etmek zorunda kalıyorlar. Aile ve toplumsal baskılar da bu süreci daha da zorlaştırmaktadır. Kadınların iş dünyasında var olma mücadelesi, sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bariyerlerin aşılmasını gerektirmektedir. Buna rağmen, kadın girişimciler bu zorlukları aşarak başarıya ulaşmak için dayanışma içinde bulunmalı ve birbirlerine destek olmalıdır... (K3, 2024).

Göçmen girişimci kadınlar, kültürel farklılıkların getirdiği zorlukları aşmak için yerel iş ağlarına dahil olma stratejisini benimsemektedir. Ticaret odalarına üye olma ve yerel derneklerle iş birliği yapma gibi adımlar, iş süreçlerinde karşılaşılan engelleri azaltmada etkili olmuştur.

Bazı göçmen girişimci kadınlar, kültürel engelleri aşmak için eğitim ve farkındalık programlarına katılmayı tercih etmektedir. Bu programlar, yerel kültürü daha iyi anlamalarına ve iş süreçlerini bu doğrultuda düzenlemelerine yardımcı olmaktadır.

Göçmen girişimci kadınlar, Türkiye'deki kültürel farklılıklar ve toplumsal cinsiyet normları nedeniyle iş süreçlerinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar arasında iş kültürüne uyum sağlama, toplumsal cinsiyet önyargıları ve bürokratik engeller öne çıkmaktadır. Ancak, yerel iş ağlarına dahil olma ve eğitim programlarına katılma gibi stratejilerle bu zorlukları aşma konusunda önemli adımlar atmaktadırlar. Göçmen girişimci kadınların kültürel farklılıkları anlama ve uyum sağlama çabaları, onların iş dünyasında daha fazla yer edinmelerine olanak sağlamaktadır.

4.2.3. Finansal Kaynaklara Erişim Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar

Göçmen girişimci kadınlar, işlerini kurma ve sürdürme aşamalarında finansal kaynaklara erişimde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar arasında sermaye eksikliği, kredi imkanlarına ulaşamama ve finansal bilgi eksikliği öne çıkmaktadır. İş dünyasında kadınlar, erkeklere kıyasla gerekli öz sermayeye veya iş kurmak için ihtiyaç duyulan finansman kaynaklarına erişimde zorluklar yaşamaktadır (Soysal, 2010, s. 98). Yapılan analizler, bu zorlukların girişimciler üzerinde nasıl etkiler yarattığını ve bu zorluklarla başa çıkmak için hangi stratejilerin geliştirildiğini ortaya koymaktadır.

Öncelikle, sermaye eksikliği birçok göçmen girişimci kadınların karşılaştığı temel problemlerden biridir. Örneğin, K1 katılımcısı, işini kurarken sadece 4000 dolar sermaye ile başlamış ve bu miktarın yetersizliği nedeniyle büyük zorluklar yaşamıştır. Ayrıca, işini kurma sürecinde ne ailesinden ne de arkadaşlarından maddi destek alamamıştır. Benzer şekilde, K8 katılımcısı da sermaye eksikliği nedeniyle büyük zorluklar yaşamış ve bu durumun işlerini sürdürülebilir kılmasını zorlaştırdığını belirtmiştir. O da aile ve arkadaşlardan maddi destek alamamıştır. K1 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

...İşe başlarken elimizde çok az bir tutar vardı ve bu sermaye ile işe başladık. Maddi anlamda çevremizden ya da ailemizden destek almadık; tamamen kendi imkanlarımızla süreci yürüttük. Türkiye'ye ilk geldiğimizde Türkler bize çok yardımcı oldular, ancak şu an aynı desteği bulmak zorlaştı. İlk mağazamı açtığım Laleli'de Türk gazeteciler işimizi merak edip nasıl başardığımızı sordular. Sermayemiz 4000 dolar civarındaydı. İşimizi eşim ve oğlumla birlikte çalışarak aile dayanışmasıyla büyüttük. Bu süreçte en büyük sermayemizin çabamız ve azmimiz olduğunu öğrendim... (K1, 2024).

İkinci olarak, kredi imkanlarına ulaşamama da ciddi bir engel teşkil etmektedir. K5 katılımcısı, Türkiye'de finansal kaynaklara erişimin zor olduğunu, özellikle bankalardan kredi almakta zorlandığını ve faizli kredi kullanmak istemediğini vurgulamıştır. Bu durum, işlerini finanse etmede büyük bir engel oluşturmuştur. K9 katılımcısı da bankalardan kredi almakta zorlandığını ifade etmiş ve finansal kaynaklara erişim eksikliğinin iş süreçlerini olumsuz etkilediğini ve işlerini büyütmesini engellediğini belirtmiştir. K9 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir: “Finansal kaynaklara erişimde birçok zorluk yaşadım; bankalardan kredi

almakta zorlandım, ailemden yeterli maddi destek alamadım ve kamu destek programlarına başvurularım genellikle reddedildi. Ancak, kararlılıkla çalışarak ve alternatif çözümler üreterek mali sıkıntıları aşmayı başardım” (K9, 2024).

Finansal bilgi eksikliği ise bir diğer önemli zorluktur. K2 katılımcısı, yüksek vergiler ve finansal bilgi eksikliği nedeniyle işlerini kapatmak zorunda kalan arkadaşlarının olduğunu belirtmiştir. Kendisi de faizli kredi kullanmaktan kaçındığını ifade etmiştir. K2 katılımcısı, finansal bilgi eksikliği konusunda yaşadığı zorluğu şu şekilde dile getirmiştir: *“Şirket kurma sürecinde vergi ve muhasebe işlemleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığım için birçok hata yaptım. Gereksiz ödemeler ve cezalarla karşılaştım. Bu süreçte doğru bilgilere ulaşmakta ve gerekli danışmanlık hizmetini almakta zorlandım, bu da finansal açıdan zorlanmama neden oldu” (K2, 2024).*

Göçmen girişimci kadınlar, bu zorluklarla başa çıkmak için çeşitli stratejiler geliştirmişlerdir. Bunlar arasında mikro kredilerden yararlanma, yerel ve uluslararası finansal destek programlarına başvurma ve girişimci ağlarına katılma öne çıkmaktadır. Örneğin, KOSGEB gibi yerel destek programlarından faydalanma, bu girişimcilerin finansal kaynaklara erişimini kolaylaştırabilmektedir. Ayrıca, bazı girişimciler, faizsiz finansman modelleri ve katılım bankaları gibi alternatif finansman yöntemlerine yönelmiştir. Bu yöntemler, faizli kredilere alternatif olarak değerlendirilmiş ve finansal kaynaklara erişimi kolaylaştırmıştır.

Sonuç olarak, göçmen girişimci kadınlar, finansal kaynaklara erişimde sermaye eksikliği, kredi imkanlarına ulaşamama ve finansal bilgi eksikliği gibi çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Ancak, mikro kredilerden yararlanma, yerel ve uluslararası finansal destek programlarına başvurma ve alternatif finansman yöntemlerine yönelme gibi stratejiler geliştirerek bu zorlukları aşmaya çalışmaktadırlar. Bu stratejiler, girişimcilerin iş dünyasında başarılı olmasına katkıda bulunmaktadır ve onların iş dünyasında daha fazla yer edinmelerine olanak sağlamaktadır.

4.2.4. Bürokratik Süreçler Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Karşılaştığı Zorluklar

Yeni bir iş kurma sürecinde gerekli tescil işlemleri ve ilgili prosedürler belirli bir zaman ve çaba gerektirir. Bu süreçte, bürokratik bilgi eksikliği ve tecrübe yetersizliği, iş kurma sürecini uzatmakta ve kadın girişimciler açısından erkek girişimcilere kıyasla daha büyük sorunlara yol açmaktadır (Özyılmaz & Yavuzer, 2016). Özellikle göçmen girişimci kadınlar, iş kurma ve işletme süreçlerinde çeşitli bürokratik engellerle karşılaşmaktadır. Bu engellerin anlaşılması ve sınıflandırılması, sorunun boyutlarını netleştirmek ve çözüm önerileri geliştirmek açısından kritik öneme sahiptir. Yapılan analizler, katılımcıların yaşadıkları zorlukları ve bu zorluklara karşı geliştirdikleri stratejileri sistematik bir şekilde ortaya koyarak, bu sürecin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

İlk olarak, iş kurma sürecinde karşılaşılan bürokratik zorluklara odaklanmak gerekmektedir. K2 katılımcısı, vergi ve muhasebe süreçlerinde önemli sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Muhasebecisinden yeterli bilgi alamaması nedeniyle bazı işlemleri yanlış yapmış ve bu durum ekstra maliyetlere yol açmıştır. Ayrıca, e-arşiv fatura yerine makbuz kesmek zorunda kalması ve bunun sonucunda derneklerle yaşadığı problemler, bürokratik süreçlerin karmaşıklığını göstermektedir. Benzer şekilde, K8 katılımcısı, şirket kurma ve resmi izinlerin alınması süreçlerinde karşılaşılan engellerin işlerini sürdürülebilir kılmasını zorlaştırdığını belirtmiştir. Bürokratik işlemleri tamamlamak için ekstra maliyetlere katlanmak zorunda kalmıştır. K8 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

...İş kurma sürecinde birçok zorlukla karşılaştım. Şirket kurma ve vergilendirme konularında yeterli bilgiye sahip değildim, bu da gereksiz masraflar ve yanlış kararlar almama neden oldu. Vergi ve muhasebe konularında eksik bilgi nedeniyle yüksek cezalar ödedim. Ayrıca, işimi kurarken finansal zorluklar yaşadım; işe başlamadan önce vergi ödemenin getirdiği mali yük, henüz gelir elde etmeden büyük masraflarla karşılaşmama neden oldu. İş yapma süreçlerinde dil ve kültürel bariyerler ve bürokratik süreçler, işimi daha da zorlaştırdı... (K8, 2024).

Vergi ve muhasebe süreçleri, göçmen girişimci kadınların karşılaştığı diğer bir önemli zorluk alanıdır. K5 katılımcısı, vergi dairesi ve diğer resmî kurumlarla olan işlemlerin karmaşıklığının, iş kurma sürecini zorlaştırdığını ifade etmiştir. Uzun süren prosedürler ve yeterli danışmanlık hizmeti alamama, bu süreci daha da güçleştirmektedir. K2 katılımcısı da benzer şekilde muhasebecisinden yeterli bilgi alamadığı için bazı işlemleri yanlış yapmış ve ekstra maliyetlere katlanmak zorunda kalmıştır. K2 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir: *“İlk kurduğum şirkette muhasebecim bazı önemli bilgileri bana zamanında vermediği için yüksek cezalar ödemek zorunda kaldım. Vergi ve muhasebe konularında eksik bilgi nedeniyle yüksek cezalar ödedim”* (K2, 2024).

Resmi izinlerin alınması süreci de göçmen girişimci kadınlar için önemli bir engel teşkil etmektedir. K4 katılımcısı, Avrupa Birliği projesine başvurusu sırasında yaşadığı bürokratik engelleri anlatmıştır. Başvurusunun kabul edilmesine rağmen, gerekli belgeleri zamanında teslim edememesi nedeniyle projenin başka birine devredildiğini belirtmiştir. Bu durum, bürokratik işlemlerin zamanında ve doğru bir şekilde tamamlanmasının önemini vurgulamaktadır. K9 katılımcısı ise çalışma izinleri ve vergi yükümlülükleri gibi konularda yaşanan zorlukların, iş süreçlerini olumsuz yönde etkilediğini ifade etmiştir. K9 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

...Resmi izinlerin alınması konusunda birçok zorlukla karşılaştım. Yabancı birisini istihdam etmek için nasıl çalışma izni çıkarılacağı konusunda muhasebecilerden bile tam bilgi alamadım. Herkesin bu konularda tam bilgisi yoktu, gidip başka muhasebecilere sormam gerekti. İşlerin nasıl yapılacağını tam bilmediğim için bu süreçte danışmanlık hizmetine ihtiyaç duydum... (K9, 2024).

Göçmen girişimci kadınlar, karşılaştıkları bürokratik engelleri aşmak için çeşitli stratejiler geliştirmiştir. Profesyonel danışmanlık hizmetlerinden yararlanma, bu stratejilerin başında gelmektedir. K2 katılımcısı, muhasebecilerden ve danışmanlardan profesyonel destek almanın, bürokratik süreçlerin daha etkin yönetilmesini sağladığını belirtmiştir. Yerel ticaret odalarına üye olma ve iş ağlarını genişletme de önemli stratejiler arasında yer almaktadır. K8 katılımcısı, bu stratejiler sayesinde bürokratik engelleri aşabildiğini ifade etmiştir. Ayrıca, göçmen girişimci kadınlar, bürokratik süreçleri daha iyi anlamak ve yönetmek için eğitim programlarına katılmayı tercih

etmektedir. Bu programlar, girişimcilerin bürokratik işlemleri doğru ve zamanında tamamlamalarına yardımcı olmaktadır. K8 katılımcısı, bu stratejiler sayesinde bürokratik engelleri aşabildiğini şu şekilde dile getirmiştir:

...İlk başta karşılaştığım bürokratik engelleri aşmak için bazı stratejiler geliştirdim. Öncelikle muhasebecimle düzenli olarak görüşüp, gerekli belgeleri ve işlemleri doğru şekilde yapmayı öğrendim. Ayrıca, yerel yönetimlerden ve ticaret odalarından bilgi ve destek alarak resmi izinleri almayı başardım. Bu sayede işimi yasal olarak yürütme konusunda daha bilinçli oldum ve karşılaştığım bürokratik zorlukları aşabildim... (K8, 2024).

Göç İdaresi Başkanlığı, göçmen girişimci kadınların karşılaştığı bürokratik engelleri azaltmak için önemli bir rol oynamaktadır. Girişimci kadınlara yönelik oturma izni, çalışma izni ve diğer resmi izinlerin alınmasında kolaylık sağlanması gerekmektedir. Girişimci kadınlara yönelik oturma izni başvurularının hızlandırılması ve kolaylaştırılması, iş kurma süreçlerini olumlu yönde etkileyecektir. Çalışma izinlerinin verilmesi ve iş kurma izinlerinin süreçlerinin basitleştirilmesi, iş dünyasında daha fazla yer almalarına yardımcı olacaktır. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından sunulan danışmanlık ve destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması, girişimci kadınların bürokratik süreçleri daha iyi yönetmelerine olanak tanıyacaktır. Göçmen girişimci kadınların yerel iş ağlarına dahil olmaları ve ticaret odalarına üyelik süreçlerinde desteklenmeleri, iş dünyasında başarılı olmalarını kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak, göçmen girişimci kadınlar, iş kurma ve sürdürme süreçlerinde çeşitli bürokratik engellerle karşılaşmaktadır. Bu engelleri aşmak için profesyonel danışmanlık hizmetlerinden yararlanmak, yerel ticaret odalarına üye olmak ve eğitim programlarına katılmak gibi stratejiler geliştirmişlerdir. Göç İdaresi Başkanlığı'nın bu süreçlerde girişimcilere daha fazla destek sağlaması, bürokratik engellerin aşılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

4.2.5. Başarı Hikayeleri Bağlamında Göçmen Girişimci Kadınların Deneyimleri

Göçmen girişimci kadınların başarı hikayelerinin ve karşılaştıkları zorlukların incelenmesi, bu girişimcilerin iş dünyasında sürdürülebilir başarılar elde etme yolundaki deneyimlerini anlamak için önemlidir. Katılımcılar arasında yer alan K1, K5, K6, K7 ve K10'un hikayeleri, farklı sektörlerde nasıl başarılı olduklarını ve karşılaştıkları engelleri aşmak için hangi stratejileri kullandıklarını ortaya koymaktadır.

İlk olarak, dil bariyerleri göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları önemli zorluklardan biridir. K1 katılımcısı, Türkçe öğrenerek iletişim ve iş süreçlerini iyileştirmiş ve yerel iş ağlarına katılarak işlerini büyütmüştür. Dil öğrenme süreci, iş dünyasında etkin iletişim kurmanın ve yerel topluluklarla güçlü ilişkiler geliştirmenin temelidir. K1 katılımcısı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir:

...Türkiye'ye ilk geldiğimizde dil bariyerleri bizi oldukça zorladı. Türkçe bilmediğimiz için ilk başlarda iletişim kurmakta ve işimizi yürütmekte büyük zorluklar yaşadık. Laleli'de ilk dükkânımızı açtığımızda, Türkçe bilmediğimiz halde işimizi nasıl yürütebildiğimizi merak eden Türk gazeteciler geldi. Bu süreçte hem işimizi hem de günlük yaşamımızı sürdürebilmek için çok çaba sarf ettik. Çocuklarımız da dil sorunu yaşadı; eğitim sistemine uyum sağlamak ve Türkçe öğrenmek onlar için de zordu. Ancak zamanla, büyük çaba ve azimle bu dil bariyerini aşmayı başardık... (K1, 2024).

Finansal zorluklar ise göçmen girişimci kadınların sıklıkla karşılaştığı bir diğer engeldir. K1, K5, K7 ve K10 katılımcıları, sınırlı finansal kaynaklarla işe başlamışlardır. Bu zorluğu aşmak için çeşitli stratejiler geliştirmişlerdir. K5 katılımcısı, yenilikçi çözümler ve kaliteli hizmet sunarak müşteri memnuniyetini sağlamış ve işlerini büyütmüştür. K10 katılımcısı ise yerel ve uluslararası destek programlarından yararlanarak finansal zorlukların üstesinden gelmiştir. K7 katılımcısı, sosyal medya ve dijital pazarlama stratejilerini etkin kullanarak işlerini uluslararası

alandan tanınır hale getirmiştir. K7 katılımcısı finansal zorluklar hakkında yaşadığı deneyimleri şu şekilde dile getirmiştir:

...İlk başta buraya geldiğimde elimde çok az bir para vardı. İran'daki iş yerimden elde ettiğim destekle burada çalışmaya başladım. Ancak burada bir iş kurmak için gerekli olan sermayeyi sağlamak zor oldu. Çok az bir parayla küçük bir yer açtım ve bu parayı da borç alarak sağladım. İşimi büyütmek için müşterilerime iyi hizmet vererek borçlarımı ödedim ve kazandığım parayla dükkânımı büyüttüm... (K7, 2024).

Bürokratik engeller de göçmen girişimci kadınların karşılaştığı önemli zorluklardan biridir. K7 katılımcısı, bu engelleri aşmak için yenilikçi tasarımlar ve müşteri odaklı hizmet anlayışını benimsemiştir. K10 katılımcısı ise profesyonel danışmanlık hizmetlerinden yararlanarak bürokratik zorlukları aşmış ve işlerini sürdürülebilir kılmıştır. K7 katılımcısı, Türkiye'de iş kurarken karşılaştığı bürokratik engelleri şu şekilde ifade etmiştir:

...Çalışma izni almak bizim için büyük bir zorluktu. İlk başta bize, şirket kurmamız ve 5 kişiyi sigortalı yapmamız gerektiği söylendi. Tüm bu şartları yerine getirdik; aylarca sigorta primlerini ödedik, ancak yine de çalışma iznimiz reddedildi. Devlet bizden KDV alıyor, diğer vergileri alıyor, fakat çalışma izni vermiyor. Hangi nedenle reddedildiğini bilmiyoruz. Bu süreçte bir sürü masraf yaptık ve hala belirsizlik içindeyiz. Bunun dışında, zaman zaman işyerimizi büyütmek için gerekli izinleri almakta da zorlandık. Bürokrasi nedeniyle işimizi sürdürebilmek için sürekli mücadele etmek zorunda kaldık... (K7, 2024).

Toplumsal önyargılar ve kültürel farklılıklar, göçmen girişimci kadınların uyum sağlaması gereken diğer önemli zorluklardır. K6 katılımcısı, Türkiye'deki kültürel farklılıklara uyum sağlayarak ve yerel iş ağlarına entegre olarak işlerini büyütülmüştür. K1 katılımcısı ise yerel topluluklarla güçlü ilişkiler kurarak işlerini sürdürülebilir hale getirmiştir. Uluslararası konferanslara katılarak bilgi ve tecrübesini artıran K5 katılımcısı, bu sayede sektörde öne çıkmıştır. K6 katılımcısı ise uluslararası ödüller kazanarak sektördeki başarısını pekiştirmiştir. K7 katılımcısı, toplumsal önyargılar ve kültürel farklılıklar hakkında yaşadığı deneyimleri şu şekilde dile getirmiştir:

...İran'dan Türkiye'ye geldiğimde birçok önyargıyla karşılaştım. İlk başta kültürel farklılıklar nedeniyle yerel halkla uyum sağlamakta zorlandım. Bazı Türkler, yabancı kadınların iş kurma becerilerine güvenmiyor ve başarılı olabileceklerine inanmakta zorluk çekiyordu. Örneğin, birçok kişi bana “Sen bu işi yapamazsın” dedi ve girişimlerimi küçümsedi. Ancak zamanla, işimdeki başarımlar sayesinde bu önyargıları yıkmayı başardım. Ne yazık ki, kıskançlık da büyük bir sorun oldu. Bazı kadınlar başarımları kıskandıkları için benimle iş yapmaktan kaçındı ve destek vermediler. Buna rağmen, azimle çalışarak işimi büyüttüm ve başarılı oldum... (K7, 2024).

Göçmen girişimci kadınların başarı hikayeleri, dil bariyerleri, finansal zorluklar, bürokratik engeller ve toplumsal önyargılar gibi çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını göstermektedir. Ancak bu girişimciler, stratejik adımlar atarak, yenilikçi çözümler geliştirerek ve yerel topluluklarla güçlü ilişkiler kurarak bu zorlukların üstesinden gelmiştir. Bu başarı hikayeleri, göçmen girişimci kadınların azim ve kararlılıkla iş dünyasında önemli başarılar elde edebileceğini ve topluma değer katabileceğini göstermektedir.

Göçmen girişimci kadınlar, çoğu insanın pes edebileceği koşullarda dahi mücadeleyi bırakmayarak sosyal, ekonomik ve kültürel engelleri aşmayı başarmışlardır. Karşılaştıkları dil bariyerleri, ayrımcılık, sınırlı kaynaklar ve destek ağlarının eksikliği gibi zorluklar, onları geride bırakmak yerine daha da güçlendirmiştir. Bu göçmen girişimci kadınlar, azim ve kararlılıklarıyla hem kendi hayatlarında köklü bir değişim yaratmış hem de çevrelerindeki insanlara ilham olmuştur. Kendi başarılarını inşa ederken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi derin sorunlara da meydan okumuşlar ve göçmen kadınların girişimcilik ekosisteminde ne kadar güçlü bir yer edinebileceğini göstermişlerdir. Onların hikayeleri, sadece bireysel zaferler değil, toplumsal dayanışmanın ve göçmen kadınların birbirine sunduğu desteğin en canlı örneği olmuştur. Başarıya ulaşmaları, diğer göçmen kadınlara umut vermekle kalmamış, aynı zamanda onların da kendi potansiyellerini keşfetmeleri için bir kapı aralamıştır.

Göçmen girişimci kadınlar, sadece kişisel başarılar elde etmekle kalmamış, aynı zamanda ekonomik olarak kendilerini ve ailelerini kalkındırma konusunda cesur adımlar atmışlardır. Çoğu zaman, geldikleri ülkelerde yoksulluk ve zorlu yaşam

koşullarıyla karşı karşıya kalmışlar, ancak bu zorluklar onların azmini kırmak yerine onları daha da motive etmiştir. Neredeyse tüm mal varlıklarını, geçmiş yaşamlarını ve güvenli alanlarını geride bırakarak bilinmezliklerle dolu bir ülkeye adım atan bu kadınlar, büyük bir risk alarak yeni bir başlangıç yapmışlardır.

Bu kadınların girişimcilik hikayeleri, sıradan bir iş kurmanın ötesine geçer. Kendi ekonomilerini inşa ederken, bir yandan da aile yapılarını güçlendirmiş, çocuklarına daha iyi bir gelecek sunma amacıyla hareket etmişlerdir. Yoksulluktan çıkış yolu olarak gördükleri girişimcilik, onlara sadece maddi anlamda değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal anlamda da güç kazandırmıştır. Hem kendi yaşam standartlarını yükseltmeyi başarmış, hem de bulundukları topluma katkı sağlayan bireyler haline gelmişlerdir.

Göçmen girişimci kadınlar, sahip oldukları sınırlı kaynakları ve kısıtlı fırsatları en iyi şekilde değerlendirerek, kendi işlerini kurmuşlardır. Onların çalışmaları, sadece kendi ailelerinin refahını artırmakla kalmamış, aynı zamanda daha geniş bir sosyal etki yaratmıştır. İş dünyasında varlık göstererek, göçmen kadınların da ekonomik güçlerini ortaya koyabileceğini kanıtlamışlardır

4.3. Göçmen Girişimci Kadınların Türkiye’deki Sosyoekonomik Yapıya Katkısı

Göçmen girişimci kadınlar, bulundukları ülkelerde hem ekonomik hem de sosyal açıdan önemli katkılarda bulunmaktadır. Göçmen kadınların girişimcilik faaliyetleri, yeni iş alanları yaratmakta, ekonomik büyümeye katkı sağlamakta ve toplumsal entegrasyonu hızlandırmaktadır. Özellikle Türkiye gibi göç alan ülkelerde, göçmen girişimci kadınlar, yerel ekonomilere dinamizm kazandırmakta ve yenilikçi iş modelleri ile piyasada rekabeti artırmaktadır.

Göçmen girişimci kadınların sosyoekonomik katkıları, sadece ekonomik büyüme ve istihdam yaratma ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kültürel çeşitliliğin artması, toplumsal dayanışmanın güçlenmesi ve sosyal sermayenin gelişmesi de görülmektedir. Bu çalışmada, göçmen girişimci kadınların ekonomiye olan katkıları, sosyal etkileri ve toplumda yarattıkları değişimler üzerine bir analiz yapılmıştır.

Göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları zorluklara rağmen, iş dünyasında elde ettikleri başarılar ve toplumda yarattıkları pozitif etkiler, onların sosyoekonomik katkılarının ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, göçmen girişimci kadınların iş hayatındaki deneyimleri, ekonomiye sağladıkları katkılar ve toplumsal değişim süreçlerine olan etkileri, akademik bir perspektiften ele alınarak incelenmiştir. Bu analiz, göçmen girişimci kadınların mevcut durumunu anlamak ve onların iş dünyasında daha etkin rol alabilmeleri için gerekli politika önerilerini sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

4.3.1. Göçmen Girişimci Kadınların Sosyal Etkisi

Göçmen girişimci kadınların sosyal etkileri üzerine yapılan bu analizde, katılımcıların yaşadığı zorluklar ve bu zorluklarla mücadele için geliştirdikleri stratejiler sistematik bir şekilde ele alınmıştır. K2 katılımcısı, farklı kültürlerden insanlarla çalışma sürecinde karşılaştığı en önemli zorluğun kültürel farklılıklar ve iletişim engelleri olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, kültürel farklılıklar, toplumsal entegrasyon sürecinde bir engel teşkil etmekte ve yanlış anlaşılmalara neden olabilmektedir. K3 katılımcısı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile mücadele etmiştir. Kadınların iş dünyasında karşılaştığı ayrımcılık ve fırsat eşitsizlikleri, girişimcilik faaliyetlerinde de belirgin hale gelmiştir. K4 katılımcısı, kadınların iş gücüne katılımında karşılaştığı zorlukları dile getirmiştir; özellikle evde çalışmak zorunda olan kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasında yaşanan zorluklar, bu katılımcının önemli bir mücadele alanını oluşturmuştur. K5 katılımcısı, dezavantajlı grupların sağlık hizmetlerine erişiminde yaşanan zorluklarla karşılaşmıştır; bu durum, sağlık hizmetlerinin kalitesinin ve yaygınlığının yetersiz olmasıyla doğrudan ilişkilidir. K10 katılımcısı ise sağlık sektöründe müşteri memnuniyetini sağlama ve sağlık hizmetlerine erişimi artırma sürecinde çeşitli zorluklarla yüzleşmiştir, bu zorluklar özellikle dezavantajlı grupların ihtiyaçlarını karşılamada belirginleşmiştir. K6 katılımcısı, yerel toplulukların mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunarken bireylerin bu programlara katılımını sağlamakta güçlük çekmiştir. K7 katılımcısı, moda ve tasarım sektöründe yenilikçi ürünler sunma

ve uluslararası alanda tanınır hale gelme sürecinde rekabet ve kaynak bulma zorluklarıyla karşılaşmıştır.

Bu zorluklarla mücadele etmek için geliştirilen stratejiler ise oldukça çeşitlidir. K2 katılımcısı, derneklerle iş birliği yaparak mültecilere ve yabancılara iletişim konusunda destek sağlamış, kültürel farklılıkları aşmak amacıyla toplumsal entegrasyon projeleri geliştirmiştir. Bu bağlamda, kültürel köprüler kurarak toplumsal uyumu ve kültürel çeşitliliği artırma işlevini yerine getirmiştir. K3 katılımcısı, kadınların güçlenmesini destekleyen projeler geliştirmiş ve toplumsal cinsiyet eşitliği için çalışmalar yürütmüştür. Bu kapsamda, kadın doğum ve çocuk bölümlerini yenileyerek, kadınların iş dünyasında daha etkin rol almasına olanak sağlamıştır. K4 katılımcısı, uzaktan çalışma modeli sunarak evde çalışmak zorunda olan kadınlara istihdam imkânı sağlamış ve onların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasına yardımcı olmuştur. Aynı zamanda, bu katılımcı diğer kadınları girişimcilğe teşvik eden bir rol model olmuştur. K5 katılımcısı, sağlık hizmetlerine erişimi artırmak amacıyla sosyal projelere katılım sağlamış ve dezavantajlı gruplara odaklanarak toplumsal sağlığa katkıda bulunmuştur. Bu çabalar, bireylerin yaşam kalitesini artırmış ve toplumsal refahı desteklemiştir. K10 katılımcısı, yerel ve uluslararası destek programlarından yararlanarak sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmış, müşteri memnuniyetini sağlamış ve dezavantajlı grupların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmıştır. K6 katılımcısı, yerel toplulukların mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları düzenlemiş ve bireylerin iş gücüne katılımını artırmıştır. Ayrıca, kazandığı uluslararası ödüllerle yerel topluluğun küresel ölçekte tanınmasına katkıda bulunmuştur. K7 katılımcısı ise yenilikçi tasarımlar ve dijital pazarlama stratejileri kullanarak moda sektöründe başarı elde etmiş, yerel ekonomiye katkıda bulunmuş ve uluslararası alanda tanınır hale gelmiştir. Sosyal medya aracılığıyla işlerini genişleten bu katılımcı, aynı zamanda diğer kadınları girişimcilik konusunda cesaretlendirmiştir.

Bu analiz, göçmen girişimci kadınların karşılaştıkları zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkmak için geliştirdikleri stratejileri akademik bir çerçevede ele alarak, sosyal açıdan bulundukları toplumlara yaptıkları katkıları ortaya koymaktadır. Bu girişimci kadınlar, ekonomik kalkınmanın ötesinde, toplumsal uyum, cinsiyet eşitliği, sağlık

hizmetlerinin iyileştirilmesi ve kültürel entegrasyon gibi sosyal alanlarda da önemli roller üstlenmektedirler.

4.3.1.1. Göçmen Girişimci Kadınların Türkiye'de Toplumsal Değişimlere Etkileri

Göçmen girişimci kadınlar, ekonomik kalkınma ve sosyal entegrasyon süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'de özellikle son yıllarda artan göçmen nüfusu, toplumsal dinamikleri ve ekonomik yapıyı yeniden şekillendirmektedir. Bu bölümde, Türkiye'de faaliyet gösteren göçmen girişimcilerin toplumsal değişimlere olan katkıları, çeşitli örnekler ve vaka analizleri üzerinden incelenmiş ve bu katkıların sosyal ve kültürel boyutları ele alınmıştır.

4.3.1.1.1. Kültür ve Kimlik Zenginleşmesine Katkıları

Göçmen girişimci kadınlar, geldikleri ülkelerin kültürel zenginliklerini yeni yerleşim bölgelerine taşıırken, ev sahibi ülkelerde kültürel çeşitliliğin artmasına ve kültürel dokunun zenginleşmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu bağlamda, göçmen girişimcilerin faaliyetlerinin kültürel zenginleşmeye ve kimlik oluşumuna etkileri çok yönlü ve derindir.

Göçmen girişimci kadınlar, kendi kültürel değerlerini ve geleneklerini iş yaşamlarına entegre ederek, bu değerlerin yeni nesillere aktarılmasına olanak sağlamaktadırlar. Örneğin, K2 katılımcıları, uluslararası projelerde yer alarak kültürel etkinlikler düzenlemekte; bu sayede yerel halk ile göçmen topluluklar arasında kültürel etkileşimi artırarak kültürel çeşitliliği teşvik etmektedirler. Bu tür girişimciler, çeşitli kültürel etkinlikler ve projeler aracılığıyla, göçmen topluluklarının kültürel kimliklerini korumalarına yardımcı olmakta ve bu kimliklerin ev sahibi ülkenin kültürel dokusuna entegre olmasını sağlamaktadırlar.

Göçmen girişimci kadınların işyerleri, aynı zamanda kültürel alışverişin gerçekleştiği mekânlar olarak işlev görmektedir. K8 ve K9 katılımcısı Farklı kültürel geçmişlere

sahip müşterilere hizmet veren kuaförlük işletmeleri gibi işyerleri, bu kültürel çeşitliliği günlük yaşama taşımakta ve toplumsal uyumu desteklemektedir. Bu tür işyerleri, göçmenlerin kendi kültürel pratiklerini sürdürmelerine olanak tanırken, aynı zamanda yerel halkın da bu kültürel pratiklerle tanışmasını ve etkileşimde bulunmasını sağlamaktadır. Böylece, kültürel önyargıların ve bariyerlerin aşılmasına katkıda bulunulmakta ve çok kültürlü bir toplumun inşası desteklenmektedir.

Göçmen girişimci kadınların faaliyetleri, sadece kültürel çeşitliliği artırmakla kalmamakta, aynı zamanda ev sahibi ülkelerin kültürel ve sosyal yapısına da önemli katkılar sunmaktadır. Örneğin, K3 katılımcısı, eğitim sektöründe faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınlar, farklı kültürel perspektifleri ve eğitim yöntemlerini Türk eğitim sistemine entegre etmekte ve bu sayede eğitimde yenilikçi yaklaşımların benimsenmesini sağlamaktadırlar. Bu tür girişimciler, sadece kültürel zenginleşmeye katkı sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda bilgi ve beceri seviyesini yükselterek, uzun vadede toplumsal kalkınmaya da hizmet etmektedirler.

Kültürel zenginleşmenin bir diğer önemli boyutu ise, göçmen girişimci kadınların toplumsal ve ekonomik hayata kazandırdığı yeni bakış açıları ve yenilikçi çözümler ile ilgilidir. Göçmen girişimci kadınlar, kendi kültürel birikimlerini ve iş yapma biçimlerini ev sahibi ülkeye taşıyarak, iş dünyasında farklı yaklaşımlar ve uygulamaların benimsenmesine öncülük etmektedirler. Bu süreç, yerel ekonominin ve iş yapma kültürünün dönüşmesine katkı sağlamakta ve ekonomik dinamizmi artırmaktadır.

Göçmen girişimci kadınların kültürel kimliklerinin korunması ve bu kimliklerin ev sahibi ülkeye entegrasyonu sürecinde karşılaşılan zorluklar da dikkate değerdir. Dil engelleri, kültürel farklılıklar ve bürokratik zorluklar, göçmen girişimci kadınların kültürel kimliklerini sürdürmelerini ve bu kimlikleri yeni toplumlarına entegre etmelerini zorlaştırmaktadır. Ancak, bu zorluklara rağmen, göçmen girişimciler, işyerlerinde ve toplumsal yaşamda kültürel kimliklerini koruma ve geliştirme çabalarını sürdürmektedirler. Bu süreçte, göçmen toplulukları arasında dayanışma ve iş birliği önemli bir rol oynamaktadır.

Göçmen girişimci kadınlar, kültürel zenginleşme ve kimlik oluşumu süreçlerinde önemli aktörlerdir. Türkiye'deki göçmen girişimci kadınların faaliyetleri, sadece

ekonomik katkılarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda kültürel dokunun zenginleşmesine de hizmet etmektedir. Bu bağlamda, göçmen girişimci kadınların desteklenmesi hem kültürel çeşitliliğin artması hem de toplumsal uyumun güçlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Göçmen girişimci kadınların kültürel zenginleşmeye ve kimlik oluşumuna katkılarının daha fazla araştırılması, bu alandaki politikaların geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik değerli bilgiler sunulmuştur.

4.3.1.1.2. Göçmen Girişimci Kadınların Diğer Göçmen Girişimci Kadınlarda Oluşturdukları Etki

Göçmen girişimci kadınlar, toplumsal ve ekonomik yapının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu girişimci kadınlar, sadece ekonomik katkılar sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dinamizmi artırmakta ve göçmen kadınların toplumsal hayata katılımını desteklemektedir. Göçmen girişimci kadınların toplumda ve kadınlar üzerinde yarattıkları etki, birçok farklı boyutta incelenebilir.

Göçmen girişimci kadınlar, özellikle kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımını teşvik etmektedir. Göçmen girişimci kadınlar, kendi işlerini kurarak hem kendileri hem de diğer kadınlar için rol modeli olmakta ve kadın girişimciliğini teşvik etmektedir. Bu girişimci kadınlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Göçmen girişimci kadınlar, genellikle kadınlara yönelik hizmetler sunan işletmeler kurmakta ve bu sayede kadınların istihdam olanaklarını artırmaktadır. Kuaförlük, güzellik salonları ve el sanatları gibi sektörlerde faaliyet gösteren bu girişimciler, kadınların hem ekonomik hem de sosyal hayata daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamaktadır. Bu işletmelerde çalışan kadınlar, iş hayatında deneyim kazanmakta ve mesleki becerilerini geliştirmektedirler. K7 katılımcısı, istihdam oluşturmayı şu şekilde özetlemektedir:

...Türkiye'de kendi işimi kurarak sadece kendi geçimimi sağlamakla kalmadım, aynı zamanda diğer kadınların da istihdam edilmesine olanak sağladım. İş yerimde birkaç kadına iş vererek onların da gelir elde etmelerine katkıda bulundum. Böylece, göçmen bir kadın olarak, sadece kendi ayaklarımın üzerinde

durmakla kalmadım, aynı zamanda başka kadınların da iş bulmalarına yardımcı oldum. Bu, göçmen kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları ve istihdam olanaklarının artmasına olumlu bir örnek oldu... (K7, 2024).

Ayrıca, göçmen girişimci kadınlar, sosyal girişimcilik projeleri ile kadınların güçlenmesine yönelik çalışmalar yapmaktadır. Örneğin, çeşitli eğitim programları ve mesleki kurslar düzenleyerek, kadınların bilgi ve beceri seviyelerini artırmakta ve onları iş hayatına hazırlamaktadırlar. Bu tür projeler, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına ve toplumsal hayatta daha etkin bir rol oynamalarına olanak tanımaktadır. K6 katılımcısı bu durumu şu şekilde aktarmıştır:

...Suriyeli kadınlar olarak, özellikle savaş ve çatışma ortamından etkilenen bizler, sosyal girişimcilik projeleri sayesinde güçlendik. Bu projeler sayesinde, eğitim aldık, psikolojik destek gördük ve maddi yardımlar aldık. Bu sayede hem kendi hem de ailemin ihtiyaçlarını karşılayabilir hale geldim ve ekonomik bağımsızlık kazandım. Bu tür projeler aracılığıyla elde ettiğimiz kazanımlar hem bireysel hem de toplumsal düzeyde büyük bir fark yaratıyor. Biz kadınlar olarak, bu süreçte sosyal hayata daha fazla entegre oluyoruz ve toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanması yolunda önemli adımlar atıyoruz şeklinde belirtmiştir... (K6, 2024).

Göçmen girişimci kadınlar ayrıca, kadın dayanışma ağlarının kurulmasına katkıda bulunmakta ve kadınların birbirlerine destek olmalarını sağlamaktadır. Bu ağlar, kadınların iş hayatındaki zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmakta ve dayanışma kültürünü pekiştirmektedir. Kadın girişimciler arasında bilgi ve deneyim paylaşımı, kadınların iş hayatında başarılı olmalarını ve işlerini sürdürülebilir kılmalarını desteklemektedir.

Göçmen girişimci kadınlar, Türkiye'de toplumsal ve ekonomik yapının dönüşümünde önemli bir rol oynamaktadır. Bu girişimciler, ekonomik kalkınma, toplumsal uyum, kültürel zenginleşme ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi alanlarda büyük katkılar sağlamaktadır. Göçmen girişimci kadınların toplumsal etkisi, sadece ekonomik katkılarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda toplumsal dayanışma, kültürel alışveriş ve kadınların güçlenmesi gibi konularda da önemli etkiler yaratmaktadır.

4.3.2. Göçmen Girişimci Kadınların Ekonomiye Katkıları

Göçmen girişimci kadınlar, faaliyet gösterdikleri ülkelerde ekonomiye çeşitli yönlerden önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu katkılar, yeni iş alanları yaratma, istihdam sağlama, vergi ödemeleri ve yerel ekonomilerin güçlenmesine yardımcı olma gibi çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. Ancak bu girişimci kadınlar, işlerini kurma ve büyütme süreçlerinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Öncelikle, finansal kaynaklara erişimde yaşanan zorluklar göçmen girişimci kadınlar için büyük bir engel teşkil etmektedir. Örneğin, K5 ve K10 katılımcıları sınırlı finansal kaynaklarla işlerine başlamak zorunda kalmış ve sermaye yetersizliği nedeniyle yerel ve uluslararası destek programlarına başvurmuşlardır. K11 katılımcısı ise bankalardan kredi almakta zorlanmış ve bu nedenle alternatif finansman yöntemlerine yönelmiştir.

Bürokratik ve yasal engeller de göçmen girişimci kadınların karşılaştığı diğer önemli zorluklardandır. Yerel bürokratik süreçlerin karmaşıklığı ve uzunluğu, iş kurma ve işlerini büyütme aşamalarında zaman kaybına ve ek maliyetlere yol açmıştır. Ayrıca, kültürel ve sosyal engeller de girişimcilerin işlerini kurma ve büyütme süreçlerinde karşılaştığı zorluklar arasında yer almaktadır. K6 ve K7 katılımcıları, kültürel farklılıklar ve sosyal ağların eksikliği nedeniyle işlerini büyütmede zorluklar yaşamış, sosyal destek ve mentorluk fırsatlarından yeterince faydalanamamışlardır.

Bu zorluklara rağmen, göçmen girişimci kadınlar stratejik adımlar atarak ve yenilikçi çözümler geliştirerek bu engelleri aşmayı başarmışlardır. Örneğin, K10 katılımcısı yerel ve uluslararası destek programlarından faydalanarak sermaye yetersizliği sorununu aşmış, K11 katılımcısı ise alternatif finansman yöntemlerine yönelerek işini büyütmeyi başarmıştır. Yerel ve uluslararası ağlara entegrasyon da bu girişimcilerin başarılarında önemli bir rol oynamıştır. K6 katılımcısı, yerel iş ağlarına entegre olarak işlerini büyütmüş ve uluslararası alanda tanınır hale gelmiştir. K7 katılımcısı ise sosyal medya ve dijital pazarlama stratejilerini etkin bir şekilde kullanarak hem yerel hem de uluslararası pazarlarda tanınırlığını artırmıştır.

Göçmen girişimci kadınların ekonomiye katkıları ise oldukça çeşitlidir. Eğitim ve tasarım sektörlerinde faaliyet gösteren K1 ve K7 katılımcıları, iş imkanları yaratarak yerel ekonomilere doğrudan katkıda bulunmuşlardır. K1 katılımcısı, eğitim alanında

sağladığı istihdamla öğrencilere meslek kazandırmış ve ailelerine ekonomik destek sağlamıştır. K7 katılımcısı, moda ve tasarım sektöründe yeni iş alanları oluşturarak yerel ekonomiyi güçlendirmiştir. Ayrıca, göçmen girişimci kadınların vergi ödemeleri de yerel ekonomilere önemli katkılar sağlamış ve ekonomik kalkınmayı desteklemiştir. Sağlık sektöründe faaliyet gösteren K5 ve K10 katılımcıları ise sundukları hizmetlerle yerel toplumun sağlık seviyesini artırmış ve ekonomik refaha katkıda bulunmuşlardır. K6 katılımcısı, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunarak bireylerin ekonomik becerilerini artırmış ve genel ekonomik kalkınmaya katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak, göçmen girişimci kadınlar finansal kaynaklara erişim zorlukları, bürokratik engeller ve kültürel farklılıklar gibi pek çok engelle karşılaşmalarına rağmen, stratejik adımlar ve yenilikçi çözümler geliştirerek ekonomiye önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu girişimciler, istihdam yaratma, vergi ödemeleri, yerel ekonomileri güçlendirme gibi çeşitli yollarla faaliyet gösterdikleri ülkelerin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmuşlardır.

4.3.2.1. Yeni İş Alanlarının Ortaya Çıkarılmasına Katkıları

Göçmen girişimci kadınlar, çeşitli sektörlerde yeni iş alanları yaratarak ekonomiye doğrudan katkı sağlamaktadır. Örneğin, K3 katılımcısı eğitim sektöründe faaliyet gösteren bir girişimci kadın, öğrencilere eğitim vererek onların meslek sahibi olmalarına ve iş gücüne katılmalarına yardımcı olmuştur. Eğitim sektörü, bireylerin ekonomik becerilerini artırarak genel ekonomik kalkınmaya katkıda bulunur. Bu girişimci, aynı zamanda yerel ekonomiye katkıda bulunan birçok etkinlik ve proje düzenlemiştir. Bu durumu şu şekilde aktarmıştır:

...Çocukluğumdan itibaren Türkiye'de büyüdüm ve burada uzun yıllar eğitimci olarak çalıştım. 35 yıl boyunca kendime ait eğitim kurumları kurarak birçok öğrenciye eğitim verdim. Bu süreçte, öğrencilerin meslek sahibi olmalarına ve iş gücüne katılmalarına yardımcı oldum. Eğitim verdiğim alanlarda, öğrencilerim sadece bilgi edinmekle kalmadı, aynı zamanda iş hayatında da başarılı olabilecekleri beceriler kazandılar. Bu mesleği seçmemdeki en büyük motivasyon, gençlerin hayatlarına olumlu bir katkı sağlayabilmek ve onların

meslek sahibi olmalarına destek olmaktı. Bugün geriye dönüp baktığımda, bu süreçte birçok insanın hayatına dokunmuş olmanın gururunu yaşıyorum... (K3, 2024).

4.3.2.2. İstihdam Sağlama Konusunda Yaptıkları Katkıları

Göçmen girişimci kadınlar, kurdukları işletmeler aracılığıyla istihdam yaratmaktadır. Örneğin, K8 katılımcısı sağlık sektöründe faaliyet gösteren bir girişimci kadın, dış sağlığı hizmetleri sunarak istihdam sağlamıştır. Sağlık hizmetleri sunarak hem yerel ekonomiye katkıda bulunmuş hem de sağlık sektöründe istihdam yaratmıştır. Bu tür hizmetler, sadece girişimcinin kendisine değil, aynı zamanda hizmet sunduğu topluluğa da ekonomik fayda sağlamaktadır. K8 katılımcısı bu durumu şu şekilde aktarmıştır:

...2014 yılında Türkiye'ye gelerek dış hekimliği yapmaya başladım. 2017 yılında, önceki iş deneyimlerimde yaşadığım zorluklar ve adil olmayan koşullar nedeniyle kendi kliniğimi açma kararı aldım. Başlangıçta borç alarak işe başladım, ancak kısa sürede borcumu kapattım. Şu an kliniğimde bir ortak ve bir sekreterle çalışıyorum. İşimde büyümeyi hedefliyorum, özellikle Türk hastalara da hizmet vermeyi planlıyorum. İşimi kurarken devlet desteği almadım, ancak gelecekte büyümek için stratejiler geliştirmeyi düşünüyorum... (K8, 2024).

4.3.2.3. Vergi Gelirleri ve Katma Değere Katkıları

Göçmen girişimci kadınlar, faaliyetleri sonucunda elde ettikleri gelirler üzerinden vergi ödeyerek kamu bütçesine katkıda bulunmaktadır. Bu vergi gelirleri, kamu hizmetlerinin finanse edilmesinde ve genel ekonomik istikrarın sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Örneğin, K6 katılımcısı eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunan girişimci, düzenlediği programlarla hem bireylerin ekonomik becerilerini artırmış hem

de vergi ödeyerek kamu bütçesine katkıda bulunmuştur. K6 katılımcısı şu şekilde belirtmiştir:

...Ekonomik becerilerimi geliştirmek için yoğun bir çaba sarf ettim. Bu süreçte kazandığım yeni yetenekler ve bilgiler sayesinde sadece kendi hayat standartlarımı yükseltmekle kalmadım, aynı zamanda elde ettiğim gelir üzerinden düzenli olarak vergi ödeyerek ülkenin kamu bütçesine de katkıda bulundum. Yaptığım işlerde hem topluma faydalı olmak hem de devletin ekonomik yapısına destek sağlamak benim için önemli bir motivasyon kaynağı oldu. Bu bilinçle hem kendimi geliştirmeye devam ediyorum hem de vatandaşlık görevimi yerine getirerek kamusal alana katkıda bulunuyorum... (K6, 2024).

4.3.2.4. Yerel Ekonomilerin Güçlenmesine Katkıları

Göçmen girişimci kadınlar, faaliyet gösterdikleri bölgelerde yerel ekonomilerin güçlenmesine de önemli katkılarda bulunmaktadır. K1 katılımcısı, moda ve tasarım sektöründe faaliyet gösteren bir girişimci kadın, sunduğu yenilikçi tasarımlar ve müşteri odaklı hizmetler ile yerel ekonomiye katkıda bulunmuş ve uluslararası alanda tanınır hale gelmiştir. Bu girişimci kadınlar, yerel üretimi destekleyerek ve yerel kaynakları kullanarak bölgesel kalkınmayı teşvik etmektedir. K1 katılımcısı, yerel ekonomiye katkıda bulunma sürecini şöyle aktarmaktadır:

...Başlangıçta elimde çok az bir sermaye vardı, sadece 4000 dolar ile bu işe başladım. Tekstil ürünlerini genellikle Arap ülkelerine ihraç ediyoruz ve sosyal medya üzerinden müşteri buluyoruz. İşimizi sıfırdan kurduk ve büyüttük, bu süreçte Türkler de bize çok destek oldular. Şimdi ise eşim ve oğlumla birlikte bu işi yürütüyoruz ve her geçen gün daha da büyüyüyoruz. Türkiye’de geçirdiğim bu süre zarfında, yerel ekonomiye katkı sağlamaktan ve başarılı bir işletme kurmaktan gurur duyuyorum... (K1, 2024).

4.3.2.5. Göçmen Girişimcilerin Türkiye'de Ekonomik Değişimlere Etkileri

4.3.2.5.1. Ekonomik Değişim ve Kalkınma

Göçmen girişimci kadınların, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler aracılığıyla Türkiye ekonomisine önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu girişimciler, yeni istihdam alanları yaratarak yerel işgücü piyasasının dinamizmini artırmakta ve ekonomik büyümeye destek olmaktadır. Göçmenlerin işgücü piyasasına katılımı, yerel ekonomilerdeki dinamikleri güçlendirirken işsizlik oranlarının azalmasına da katkı sağlamaktadır.

Tekstil sektörü gibi stratejik alanlarda faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların, ihracat yaparak Türkiye'ye döviz kazandırmakta ve ülkenin küresel ticaret ağlarına entegrasyonunu pekiştirmektedir. Bu girişimciler hem yerel hem de uluslararası pazarlarda Türk ürünlerinin tanıtımını yaparak ihracat hacminin artmasına katkıda bulunmaktadır.

Eğitim sektöründe faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınların, Türkiye'deki bilgi ve beceri düzeyinin yükselmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Yenilikçi eğitim yöntemleri ve teknolojileri benimseyerek sektörde rekabeti artırmakta ve eğitim kalitesini yükseltmektedirler. Bu durum, uzun vadede ekonomik kalkınmayı desteklemektedir.

Göçmen girişimci kadınların, modern iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanarak müşteri tabanlarını genişletmekte ve yenilikçi iş modelleri geliştirmektedir. Ayrıca, uluslararası projelerde yer alarak Türkiye'deki işletmelerin küresel pazarlarda rekabet edebilirliğini artırmakta ve yerel ekonomilerin küresel ağlara entegrasyonuna katkıda bulunmaktadırlar.

Hizmet sektöründe, özellikle kuaförlük gibi alanlarda faaliyet gösteren göçmen girişimci kadınlar, sundukları yenilikçi hizmetler ve müşteri odaklı yaklaşımlar ile sektördeki kalite standartlarını yükseltmektedir. Bu durum hem müşteri memnuniyetinin artmasını sağlamak hem de sektördeki rekabeti güçlendirmektedir. Göçmen girişimci kadınların, sermaye birikimlerini Türkiye'de iş kurmak için kullanarak yerel ekonomiye doğrudan sermaye girişi sağlamaktadır. Bu yatırımlar,

ekonomik büyümei teşvik etmekte ve yerel ekonomilere finansal destek sağlamaktadır.

Göçmen girişimci kadınların Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına tam anlamıyla katkıda bulunabilmesi için, karşılaştıkları zorlukların aşılması ve potansiyellerinin tam olarak ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle, daha kapsayıcı ve destekleyici politikaların geliştirilmesi kritik bir öneme sahiptir. Göçmen girişimci kadınların, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına ve küresel rekabet gücünün artırılmasına stratejik katkılar sunmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada göç olgusunun kavramsal ve kuramsal çerçevesi detaylı bir şekilde ele alınmıştır. İnsanlık tarihi boyunca var olan ve günümüzde giderek daha önemli bir hale gelen göç, birçok farklı disiplinde çeşitli boyutlarıyla incelenmektedir. Göçün tanımlanması, türleri ve göç teorileri üzerinden yapılan bu inceleme, göç olgusunun ne kadar karmaşık ve çok yönlü bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Göç teorileri, göçün nedenlerini ve dinamiklerini açıklamaya çalışmaktadır. Ravenstein'in (1885) Göç Yasaları, Petersen'in Beş Göç Tipi, Lee'nin İtme-Çekme Kuramı ve Mabogunje'nin Göç Sistemleri Teorisi gibi yaklaşımlar, göçün ekonomik, sosyal ve politik boyutlarını farklı açılardan ele almaktadır. Ayrıca, Bhachu ve Karageorgis'in Göçmen İlişkileri Ağı ve Dünya Sistemi (Merkez-Çevre) Göç Kuramı gibi teoriler de göçün küresel boyutlarını ve tarihsel süreçlerini anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulgular, göçün yalnızca bir yer değiştirme eylemi olmadığını, aynı zamanda göç veren ve göç alan toplumlar üzerinde derin ve kalıcı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Göç süreci, ekonomik büyüme, sosyal değişim ve kültürel etkileşim gibi olumlu sonuçlar doğurabilmesine rağmen, aynı zamanda entegrasyon sorunları, kimlik çatışmaları ve güvenlik problemleri gibi olumsuz etkilere de yol açmaktadır.

Araştırmanın katılımcılarından elde edilen verilere göre, göçmenlerin girişimcilik eğilimleri, genellikle zorunluluk veya mevcut bir iş fırsatından yararlanma arzusundan kaynaklanmaktadır. Göçmen girişimcilerin, ev sahibi ülkede güvenli bir istihdam imkânına erişimlerinin kısıtlı olması, onları geçimlerini sağlamak amacıyla ticari faaliyetlere yönelmeye itmektedir. Literatürle birlikte değerlendirildiğinde, göçmenlerin işgücü piyasasındaki dezavantajları, özellikle işsizlik veya işsizlik korkusu gibi nedenlerle bağımsız bir geçim yolu aramalarına neden olmaktadır.

Araştırma bulguları, Türkiye'de göçmen girişimciliğinin yaygınlaşmadığını ve yeterli desteği görmediğini ortaya koymaktadır. Göçmen girişimciler, aralarındaki dayanışmanın zayıf olduğunu, yerli girişimcilerle eşit haklara sahip olmadıklarını ve

göçmen girişimciliğin zorluklarla (dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, finansal zorluklar ve bürokratik engeller gibi sorunlar) dolu bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle göçmen girişimci kadınlar, dil bariyerleri, kültürel farklılıklar, finansal kaynaklara erişim zorlukları ve bürokratik engeller gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar. Dil engeli, müşteri ilişkileri ve iş süreçlerinde büyük bir kısıtlama oluştururken, kültürel farklılıklar ise toplumsal uyum ve iş hayatına entegrasyonu zorlaştırmaktadır. Finansal kaynaklara erişimde yaşanan zorluklar, sermaye eksikliği ve kredi imkânlarına ulaşamama gibi somut problemlere yol açmaktadır. Ayrıca, bürokratik engeller iş kurma ve yürütme süreçlerinde zaman kaybı ve ek maliyetler oluşturarak girişimciliğin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

Göçmen girişimci kadınların bu zorlukları aşabilmek için çeşitli stratejiler geliştirdikleri tespit edilmiştir. Dil kurslarına katılım, yerel iş ağlarına dahil olma, mikro kredilerden yararlanma ve profesyonel danışmanlık hizmetlerinden faydalanma gibi yöntemler, bu girişimcilerin iş dünyasında başarılı olmalarına katkı sağlamaktadır. Bu stratejilerin etkin bir şekilde uygulanması, girişimcilerin karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olmuştur.

Araştırma katılımcılarının, göçmen girişimciliğine yönelik genel tutumlarının olumsuz olduğu görülmektedir. Katılımcılar, Türkiye'deki mevcut koşullardan memnun olmadıklarını ve göçmen girişimciliğinin çeşitli engellerle karşılaştığını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları, göçmen nüfusun ticari faaliyetler ve sosyal hayatta uyum ve entegrasyon sorunları yaşarken, aynı zamanda ülke ekonomisine doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağladığını göstermektedir. İyi organize edilen göç süreçleri, ülkelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasında itici bir güç olurken, plansız ve denetimsiz ticari faaliyetler ise uzun vadede toplumsal sorunları tetikleyebilir. Araştırmada göçmen girişimcilerin, kültürlerarası farklılıklar, ayrımcılık ve dışlanma gibi sorunları en önemli zorluklar olarak gördükleri belirlenmiştir. Göçmen nüfusa yönelik artan olumsuz düşünceler, bu sorunların daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Sosyo-ekonomik çıkarımlar temelinde yapılan bu araştırma, girişimcilik faaliyetlerinin sosyo-kültürel değişkenlerden bağımsız düşünülemeyeceğini ortaya koymaktadır. Göçmen nüfusun piyasa arz-talep yapısında neden olduğu değişim ve dönüşümler, ilgili devlet politikalarıyla düzenlenmediği takdirde, toplumsal gerilimleri artırma potansiyeline sahiptir.

Bu bulgular, göçmen girişimcilerin Türkiye'de ciddi sorunlarla karşılaştığını ve bu sorunların çözülmediği takdirde, göçmen girişimcilik ekosisteminin gelişiminin zor olacağını göstermektedir. Destek eksikliği, yasal ve bürokratik zorluklar, toplumsal entegrasyon sorunları ve göçmen girişimcilerin yerli girişimcilerle eşit haklara sahip olmaması gibi faktörler, göçmen girişimcilerin Türkiye'deki iş ortamına uyum sağlamalarını zorlaştırmaktadır.

Göçmen girişimci kadınlar, sermayeye erişim konusunda karşılaştıkları zorluklar nedeniyle işlerini kurma ve büyüme süreçlerinde yavaşlamaktadır. Finansal kaynaklara daha kolay ulaşabilmeleri, onların hem yerel hem de ulusal düzeyde ekonomik katkılarını önemli ölçüde artıracaktır. Bu sayede girişimlerini sürdürülebilir kılacak ve büyümelerine destek olacak adımlar daha hızlı atılabilecektir.

Göçmen girişimci kadınlar, zorlu koşullara rağmen hem kendilerini hem de ailelerini ekonomik olarak kalkındırmak için cesur adımlar atmışlardır. Yeni bir ülkeye neredeyse tüm mal varlıklarını geride bırakarak gelen bu kadınlar, girişimcilik yoluyla yoksulluktan kurtulup daha iyi bir yaşam kurmayı başarmışlardır. Sınırlı kaynaklarını etkili kullanarak iş kuran göçmen girişimci kadınlar, hem kendi yaşam standartlarını yükseltmiş hem de topluma katkı sağlayarak diğer göçmen kadınlara ilham vermişlerdir.

Sonuç olarak, göçmen girişimci kadınlar, finansal kaynaklara erişimde yaşadıkları zorluklar, bürokratik engeller ve kültürel uyum sorunları gibi birçok zorlukla karşı karşıya kalmalarına rağmen, dirençleri ve yenilikçi yaklaşımları sayesinde bulundukları ülkelerin ekonomilerine önemli katkılarda bulunmayı başarmışlardır. Stratejik adımlar atarak ve yaratıcı çözümler üreterek, yalnızca kendi işletmelerini büyütmeyle kalmamış, aynı zamanda istihdam yaratma, vergi gelirlerini artırma ve yerel ekonomileri güçlendirme gibi somut katkılar sağlamışlardır. Bu girişimci kadınlar, sosyal ve ekonomik entegrasyonun güçlü birer örneği olarak, toplumsal kalkınmaya önemli bir değer katmakta ve bulundukları ülkelerin ekonomik kalkınmasına uzun vadeli faydalar sunmaktadırlar. Girişimci kadınların bu başarıları, göçmenlerin ekonomik ve sosyal hayata entegrasyonunun önemini bir kez daha vurgulamakta, gelecekteki politikaların bu yönde şekillenmesine de ilham kaynağı olmaktadır.

Bu araştırma, göçmen girişimci kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanırken, bulundukları topluma çeşitli sosyoekonomik ve kültürel katkılar sağladığını ortaya

koymaktadır. Ancak bu katkıların sürdürülebilirliği ve girişimcilerin karşılaştıkları zorlukların azaltılması için, göçmen girişimci kadınları destekleyen politikaların ve programların geliştirilmesi gerekmektedir. Bu tür destek mekanizmalarının, girişimcilik faaliyetlerinin önündeki engelleri azaltarak toplumsal entegrasyonu güçlendireceği ve genel olarak ekonomik büyümeye olumlu katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir. Göçmen girişimci kadınların deneyimleri, daha geniş bir perspektifte ele alındığında hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğurabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi* (1 b.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akkayan, T. (1979). Göç ve Değişme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, İstanbul.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürler Arası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 293.
- Aldrich, H., & Waldinger, R. (1990). Ethnicity and Entrepreneurship. *Annual Review of Sociology*(16), s. 111-135.
- Ammassari, S. (1994). Internal Migration, Population Distribution and Development Policy. *IDS Discussion Paper*.
- Anderson, B., & Blinder, S. (2011). Who Counts As A Migrant? Definitions And Their Consequences, Briefing The Migration Observatory At The University Of Oxford. s. 1-9.
- Anthias, f., & Cederberg, M. (2009). Using ethnic bonds in self-employment and the issue of social capital. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35(6), s. 901-917.
- Apaydın, F. (1999). *Girişimcilik ve Başarılı Girişimcilik Uygulamaları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Arslan, İ., & Toksoy, M. (2017). Türkiye'de Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 2(1), s. 99-114.
- Ataseven, M. (2010). *Ortaöğretim Girişimcilik Ders Kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Audretsch, D., & Thurik, R. (2004). The Model of the Entrepreneurial Economy. *International Journal of Entrepreneurship Education*, 2(2), s. 143-166.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(15(1)), s. 139-160.
- Aytaç, Ö., & İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(18), s. 101-120. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61794/924172> adresinden alındı
- Baktır, S. (1997). *Ticari İşletme Hukuku*. İzmir: Barış Yayınları.

- Barışık, S. (2020). *Küreselleşen Dünyada Fırsat Eşitliği Arayışında Uluslararası Göç Ve Türkiye'nin Suriye Deneyimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Barringer, B., & Ireland, R. (2008). *Entrepreneuership: Sucessfully Launching New Ventures* (Cilt 2). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Basu, A., & Altinay, E. (2022). The interaction between culture and entrepreneurship in London's immigrant businesses. *International Small Business Journal*, 20(4), s. 371-393.
- Battır, O. (2020). *Dünden Bugüne Uluslararası Göç; Kuram, Algı ve Siyasa*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Baycan-Levent, T., & Nijkamp, P. (2009). Characteristics of migrant entrepreneurship in Europe. *Entrepreneurship & Regional Development*, 21(4), s. 375-397.
- Binney, G., & Willams, C. (1995). *Learning In To The Future: Changing The Way People Chemge Organizations*. London: Nicholas Brealey Publishing.
- Bozacı, İ. (2015). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bozkurt. (2007). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), s. 93-111.
- Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O., & Alparslan, A. (2021). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(15), s. 229-247.
- Brettell, C., & Alstatt, K. (2007). The Agency of Immigrant Entrepreneurs: Biographies of The Self-Employed in Ethnic and Occupational Niches of The Urban Labor Market. *Journal of Anthropological Research*, 63(3), s. 383-397.
- Cantillon, R. (1734). *Essay on the Nature of Trade in General*.
- Castles, S., & Miller, M. (2008). *Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. (B. U. Akbulut, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chand, M., & Ghorbani, M. (2011). National Culture, Networks, Ethnic Entrepreneurship: A Comparison of The Indian and Chinese Immigrants in The US. *International Business Review*(20), s. 593-606.
- Coulter, M., & Robbins, S. (2003). *Management*. New Jersey: Pearson International Edition.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(17), 67–91.
- Çavuşoğlu, N. (199). *Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Azınlık Hakları*. İstanbul: Bilim Yayınları.

- Çiçekli, B., & Demir, O. (2013). *Türkiye Koridorunda Yasadışı Göçmenler*. Ankara: Karınca Yayınları.
- Demir, N. (2018). *Girişimcilik*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.
- Develi, E. S. (2017). 21 Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politikası. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(22), 1343-1353.
- Dheer, R. (2018). Entrepreneurship By Immigrants: A Review Of Existing Literature And Directions For Future Research. *International Entrepreneurship and Management Journal*(14), s. 555-614.
- Doğan, M. (1998). *İşletme Ekonomisi ve Yönetimi*. İzmir: Anadolu Matbaacılık.
- Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Erdoğan, B. (2009). *Girişimcilik ve Kobiler: Teori ve Uygulama*. İstanbul: Ekin Kitabevi.
- Erdoğan, N. (2000). Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İşadamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir İnceleme. 8. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi* (s. 95-108.). Nevşehir: Erciyes Üniversitesi.
- Ertübe, H. N. (1993). Girişimci Tipleri ve Kalkınmada Girişimcinin Rolü. *Sosyoloji Dergisi*, s. 217-243.
- Eski, H. (2009). Sosyal Sermaye -Önemi, Üretimi ve Ölçümü - Üzerine Bir Alan Araştırması. *Selçuk Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi*, s. 34.
- European Commission. (2011). 10 10, 2023 tarihinde https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/refugee_en adresinden alındı
- Evans, M. (1989). Immigrant Entrepreneurship: Effects of ethnic Market Size and Isolated Labor Pool. *American Sociological Review*, s. 950-962.
- Fiddian Qasimiyeh, E., Loescher, G., Long, K., & Sigona, N. (2014). *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies* Oxford University Press, Oxford. Oxford: Oxford University Press.
- Fregetto, E. (2004). Immigrant and Ethnic Entrepreneurship: U.S. Perspective. *H. P. Welsch içinde, Entrepreneurship The way ahead* (s. 253-268). içinde New York: Routledge.
- GİB. (2005). *T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü*. 10 11, 2023 tarihinde İltica ve göç mevzuatı. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/Yayinlar/Kitaplar/iltica_goc_mevzuati.pdf adresinden alındı
- GİB. (2016). *Göç İdaresi Genel Müdürlüğü*. 10 14, 2023 tarihinde 2016 Türkiye Göç Raporu:

https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf adresinden alındı

- Girard, D. (1962). *The New Casselli's French Dictionary*. New York: Funk and Wagnalls.
- Girginer, N., & Uçkun, N. (2004). İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi* (s. 25-26). Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi .
- Göncü, S. C. (2019). TÜRKİYE'DE SURİYELİ GÖÇMEN GİRİŞİMCİLİĞİ: BİR GÖMÜLÜ TEORİ ÇALIŞMASI. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi.
- Güleç, S. (2011). Kadın Girişimciliği: Karaman Örneği. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Güler, A. (2016). Mülteci Sorunu ve 1951 Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme: Siyasi Gerçeklik ve Normatif Düzen İkilemi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 41-61.
- Güney, S., & Çetin, A. (2003). Kültürün Girişimciliğe Etkisi ve Türkiye’de Girişimcilik Kültürü. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), s. 189-210.
- Güvenç, B. (1984). *İnsan ve Kültür* (4 b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hazan, J. (2005). *Geçmişten Geleceğe Zorunlu Göç Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler*”, *Küreselleşme Çağından Göç Kavramlar, Tartışmalar*. (N. A. S. Gülfer Ihlamur-Öneri, Dü.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hiebert, D. (1993). Jewish Immigrants and the Garment Industry in Toronto 1901-1931: A study of Ethnic and Class Relations. *Annals of the Association of American Geographers*, 2(83), s. 243-371.
- Hisrich, R., Peters, M., & Shepherd, D. (2010). *Entrepreneurship* (8 b.). Mcgraw Hill Higher Education.
- İlhan, S. (2003). Sosyo-Ekonomik Bir Fenomen Olarak Girişimciliğin Oluşumunu Etkileyen Başlıca Faktörler. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(11), s. 61-79.
- IOM. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. IOM (Uluslararası Göç Örgütü), 18, Cenevre.
- IOM. (2011). *International Organization for Migration*. Glossary on Migration. International Organization for Migration.
- IOM. (2011). *International Organization for Migration* (2 b.). Geneva: International Organization for Migration. 10 15, 2023 tarihinde <https://www.corteidh.or.cr/sitios/observaciones/11/anexo5.pdf> adresinden alındı

- İskân Kanunu*. (2006). 10 12, 2023 tarihinde
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5543.pdf> adresinden alındı
- Işık, E. (2017). Osmanlı'ya Balkan Göçleri ve Çocuk Göçmenler. (O. Köse, Dü.)
Geçmişten Günümüze Göç, 169-176.
- Jansen, M., De Kok, J., Spronsen, J., & Willemsen, S. (2003). Immigrant
Entrepreneurship in Netherlands: Demographic Determinants of
Entrepreneurship of Immigrants from Non-Western Countries. *SCientific
AnaLysis of Entrepreneurship and SMEs*. 11 01, 2023 tarihinde
<https://core.ac.uk/reader/7074600> adresinden alındı
- K1. (2024).
- K2. (2024).
- K3. (2024).
- K4. (2024).
- K6. (2024).
- K7. (2024).
- K8. (2024).
- K9. (2024).
- K10. (2024).
- K11 (2024).
- K12 (2024).
- K13 (2024).
- Kabeer, N. (1999). Resources, agency, achievements: Reflections on the
measurement of women's empowerment. *Development and Change*, 30(3), s.
435-464.
- Kainth, G. S. (2009). Push and Pull Factors of Migration: A Case of Brick Kiln
Industry of Punjab State. *Asia-Pacific Journal of Social Sciences*(1), 82-116.
- Kara, P., & Korkut, R. (2010). Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler. *Türk İdare
Dergisi*(467(1)), 153-162.
- Kara, Y. (2023). İNSANİ GÜVEN(SİZ)LİK BAĞLAMINDA GÖÇMEN
ENTEGRASYONU: TRAKYA BÖLGESİNDE AFGAN GÖÇMENLER
ÜZERİNE FENOMONOLOJİK BİR İNCELEME. *Yüksek lisans tezi*.
İstanbul: Topkapı Üniversitesi.
- Karaosmanoğlu, K. (2008). Türkiye'de Azınlıklar ve Komplo Zihniyeti. *Liberal
Düşünce Dergisi*(50), s. 139-158.
- Kaur, M. (2014). Women Entrepreneurship in India. 1(12), s. 125-131.

- Kaya, S. B. (2020). TÜRKİYE'DE ÇALIŞAN GÖÇMEN KADINLARDA TOPLUMSAL CİNSİYET VE BENLİK ALGISI. *İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ*. İSTANBUL .
- Kayalar, D., & Yıldız, S. (2017). Uluslararası Göç Sonrası Ortaya Çıkan Girişimcilik Türleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), s. 55-62.
- Keskin, S. (2014). Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(9), s. 72-94.
- Kets de Vries, M. (1977). *The Entrepreneurial Personality: A Person At The Crossroads*. Journal of Management Studies.
- Kırdar, M., & Saracoğlu, D. (2012). İç Göç, Bölgesel Yakınsama Sorunu ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği. (75).
- Kloosterman, R., & Rath, J. (2001). Immigrant Entrepreneurs in Advanced Economies: Mixed Embeddedness Further Explored. *Journal of Ethnic And Migration Studies*, s. 189-201.
- Kloosterman, R., van der Leun, J., & Rath, J. (2002). Mixed embeddedness: (In)formal economic activities and immigrant businesses in the Netherlands. *International Journal of Urban and Regional Research*, 23(2), s. 252-266.
- Korunka, C., Frank, H., Lueger, M., & Mugler, J. (2003). *The Entrepreneurial Personality In The Context Of Resources, Environment, And The Startup Process* (Cilt 28(1)). A Configurational Approach- Entrepreneurship Theory & Practice.
- Küçük, O. (2010). *Girişimcilik Ve Küçük İşletme Yönetimi*. Eskişehir: Seçkin Yayıncılık.
- Küçükaltan, D. (2015). Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(1), s. 21-28.
- Lambing, P., & Kuehl, C. (2000). *Entrepreneurship* (Cilt 2). New York: Prentice Hall.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*. (3(1)), 47-57.
- Levent, T., & Nijkamp, P. (2009). Characteristics of Migrant Entrepreneurs in Europe. *Entrepreneurship and Regional Development*, 21(4), s. 375-397.
- Light, I., Bhachu, P., & Karageorgis, S. (1993). *Migration Networks and Immigrant Entrepreneurship*. (I. e. Angeles, Dü.) University of California Press.
- Liliana, C. (2014). *Entrepreneur or Employee in The Context of The Economic Crisis*. Annals of Faculty of Economics, University of Oradea. <http://anale.steconomieuoradea.ro/volume/2014/n1/030.pdf> adresinden alındı

- Lo, L., Teixeira, C., & Truelove, M. (2002). Cultural Resources, Ethnic Strategies, And Immigrant Entrepreneurship: A Comparative Study Of Five Immigrant Groups In The Toronto. *CERIS Working Paper* (21).
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim Sanat Yayınları.
- Massey, D., Arango, J., Hugo, G., & Kouaouci, A. (1993). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*(19(3)), 431-466.
- Masurel, E., Nijkamp, P., Tastan, M., & Vindigni, G. (2002). Motivations And Performance Conditions For Ethnic Entrepreneurship Growth and Change. *33(2)*, s. 238-260.
- Masurel, E., Nijkamp, P., Tastan, M., & Vindigni, Nijkamp, P. (2002). Motivations And Performance Conditions For Ethnic Entrepreneurship, Growth and Change. *33(2)*, s. 238-260.
- Mucuk, İ. (1985). *Modern İşletmecilik*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Naktiyok, A., & Timuroğlu, M. (2009). Öğrencilerin Motivasyonel Değerlerinin Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 23(3), s. 85-103.
- Nestorowicz, J. (2011). Known Knowns and Known Unknowns of Immigrant Self-Employment: Selected Issues. *CMR Working Papers*.
- Neuman, W. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. (Ç. S. Özge, Çev.) Ankara: Yayın Odası Yayınları.
- Nijkamp, P., Şahin, M., & Levent, T. (2009). Migrant Entrepreneurship and Urban Economic Opportunities: Identification of Critical Success Factors by Mean of Qualitative Pattern Recognition Analysis. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 101(4), s. 371-391.
- Öğüt, A. (2006). Türkiye’de Kadın Girişimciliğin ve Yöneticiliğin Önündeki Güçlükler: Cam Tavan Sendromu.
- Özcan, E. D. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat. İş ve Hayat 2 (4)*, 183-215.
- Öztürk, M. (2016). Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü*.
- Özyılmaz, A. (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma*. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özyılmaz, A. (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma*.

- Özyılmaz, A. M., & Yavuzer, H. (2016). Türkiye'de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Pazarlıoğlu, M., & Turgutlu, T. (2007). Gelir, İşsizlik ve Suç: Türkiye Üzerine Bir İnceleme. *44*(513), 63-70.
- Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. *(23*(3)), 256-266.
- Polat, A. (2022). Nitel Araştırmalarda Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları: Soru Form ve Türleri, Nitelikler ve Sıralama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 161-182.
- Rath, J. (2002). Unravelling The Rag Trade, Immigrant Entrepreneurship in Seven World Cities.
- Rauch, A., & Frese, M. (2007). *Let's Put The Person Back Into Entrepreneurship Research: A Meta-Analysis On The Relationship Between Business Owners' Personality Traits, Business Creation, And Success*. European Journal Of Work And Organizational Psychology.
- Ravenstein, E. G. (1885). The Law of Migration. *Journal of the Statistical Society of London*, *23*(3), 167-235.
- Sahin, M., Rietdijk, M., & Nijkamp, P. (2009). Cultural Diversity And Urban Innovativeness: Personal And Business Characteristics Of Urban Migrant Entrepreneurs. *Innovation The European Journal of Social Science Research*, *22*(3), s. 251-281.
- Salik, N., & Kaygın, E. (2016). Demografik Değişkenler Açısından Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(13(1)).
- Say, J. (2017). *Politik Ekonomi İlmihali*. (Z. Kavık, Çev.) Liber Plus Yayınları.
- Sayın, H. (2017). Uluslararası Güvenlik ve Göçmen Kaçakçılığı. *İktisadiyat*, *1*(1), 133-144.
- Sert, D. (2016). Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışmalar. S. G. Öner içinde, *Uluslararası Göç Yazınında Bütünleyici Bir Kurama Doğru* (s. 29-47). İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Sert, H., Demirkıran, S. Ö., Göz, P. A., & Beler, H. (2023). Bir Nitel Araştırma Yöntemi: Görüşme *. *Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences* .
- Soysal, A. (2010). Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, *1*(65), s. 84-114.

- Strüder, I. (2003). Do Concepts of Ethnic Economies Explain Existing Minority Enterprises?: The Turkish Speaking Economies in London. London School of Economics and Political Science Department of Geography & Environment. *Research papers in Environmental and Spatial Analysis Series 88*.
- Subanova, A. (2013). Türkiye’deki Kırgız ve Kazak Kökenli Göçmen Girişimciler Üzerine Bir Alan Araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Swedberg, R. (2000). *Entrepreneurship; The Social Science View*. New York: Oxford University Press.
- Şahin, M. (2021). *Studies on Migrant Entrepreneurs in Dutch Cities Ph.D. Thesis*. Vu University Amsterdam: Department of Spatial Economics.
- Şahin, Y. (2010). *Kentleşme Politikası*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Şekerler, H. (2006). Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri. *Dumlupınar Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*.
- Şenay, B. (2010). Ulusaşırı Toplumsal Alanlar, Ulusaşırı Kimlikler: Avustralyalı Türkler Örneği. P. E. Rasim Özgür Dönmez (Dü.) içinde, *Türkiye’de Kesişen ve Çatışan Dinsel ve Etnik Kimlikler* (s. 255-287). İstanbul: Say Yayınları.
- TDK. (2019). TDK. 10 20, 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?kelime=girisim> adresinden alındı
- Tekin, F. (2011). Kültürel Travma Olarak Zorunlu Göç. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*(25), 91-100.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayınları.
- Tekindal, M., & Arsu, Ş. U. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*,.
- Thomas, A., & Mueller, S. (2000). A Case For Comparative Entrepreneurship: Assessing The Relevance Of Culture. *Journal of International Business Studies*, 31(2), s. 287-301.
- Tikici, M., & Aksoy, A. (2009). *Girişimcilik Ve Küçük İşletmeler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Todaro, M. P. (1969). A Model Of Labor Migration And Urban Unemployment İn Less Developed Countries. *American Economic Review*(59), 138- 148.
- Topal, A. (2015). Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*(2(1)), 5–22.
- Tutar, H., Altınkaynak, F., & Terzi, D. (2013). *Girişimcilik (Temel Girişimcilik ve İş Kurma Süreci)*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Ulusoy, E. (2017). Diaspora Kavramı ve Türkiye'nin Diaspora Politikalarının Modern Teori Çerçevesinde Sosyo-Politik Bir Analizi. *İnsan ve Toplum Dergisi*, 7(1), s. 139-160.
- UNHCR. (1951). 10 12, 2023 tarihinde Cenevre Sözleşmesi ve İlişkili 1967 Protokolü: <https://www.unhcr.org/media/convention-and-protocol-relating-status-refugees> adresinden alındı
- UNHCR. (2011, 06 29). 10 12, 2023 tarihinde <https://www.unhcr.org/tr/11251-bm-multeci-orgutu-multeci-sozlesmesinin-60-yilini-gundeme-tasidi.html> adresinden alındı
- United Nations. (2020). 10 09, 2023 tarihinde Migration: <https://www.un.org/en/globalissues/migration> adresinden alındı. adresinden alındı
- United Nations. (2020). 10 10, 2023 tarihinde Migration: <https://www.un.org/en/global-issues/migration> adresinden alındı
- Volery, T. (2007). Ethnic Entrepreneurship: A Theoretical Framework. *Handbook of Research on Ethnic Minority Entrepreneurship* (s. 30-41). içinde Cheltenham.
- Wang, Q. (2010). Immigration and Ethnic Entrepreneurship: A Comparative Study in the United States. *Growth and Change*, 3(41), s. 430-458.
- Weber, M. (1958). *The Protestant Ethic And The Spirit of Capitalism*. New York: Scribner.
- YUKK. (2013). YUKK (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu). 10 14, 2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> adresinden alındı

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

Tarih: 04/06/2024 17:11
Sayı: E-65836846-044-320504
REKTÖRLÜK

320504

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Sayı : E-65836846-044-320504
Konu : Etik Onayı

4.06.2024

Sayın Gürsel IŞIK

İlgi : 27.05.2024 tarihli dilekçeniz.

İlgi yazınız ile "Türkiye'de Göçmen Girişimci Kadın: İstanbul Örneği" isimli çalışmanın yanı yapılandırılmış görüşme sorularına Etik Kurul onayı talep edilmektedir.

Adı geçen ve ekte yer alan yanı yapılandırılmış görüşme soruları, Üniversitemiz Etik Kurulunca incelenerek etik tanım, değer ve ilkelere aykırı bir düzenleme tespit edilmediği, önerilen yanı yapılandırılmış görüşme sorularının etik kurallara uygun olduğu ve etik onayının verildiği ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Abdulhamit AVŞAR
Rektör

Ek: Etik Onaylı Yanı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:
74D4FCAE-473D-4A46-B121-A28DDB530615
Adres: Örnektepe Mah. İmrâhor Cad. No: 88/2 Beyoğlu/İstanbul
Telefon No: 444 04 13 / 4583 Faks No: 0212 320 70 11
E-Posta: bon@ticaret.edu.tr İnternet Adresi: www.ticaret.edu.tr
KEP Adresi: ticaretuniversitesi@hs02.kep.tr

1 / 1

Belge Doğrulama Adresi:
<https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-ticaret-universitesi-ebys>

Ayrıntılı Bilgi İçin: Bahadır ÖZ

Büro Personeli

Telefon No:

EK-1 Soru Formu

Sayın Katılımcı,

Bu soru formu, Prof. Dr. Ömer ÇAHA danışmanlığında, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gürsel Işık tarafından yürütülen “Türkiye’de Göçmen Girişimci Kadın: İstanbul Örneği” isimli bir tez çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler sadece akademik bir çalışma için kullanılacaktır ve üçüncü kişiler ile paylaşılmayacaktır.

Katılımınız için teşekkürler.

Gürsel IŞIK

A. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Kaç yaşındasınız?
2. Medeni durumunuz nedir?
3. Eğitim durumunuz nedir?
4. Türkçeyi ne derece biliyorsunuz?
5. Anadiliniz ve Türkçe dışında bildiğiniz herhangi bir yabancı dil var mı? Varsa hangi düzeyde?
6. Hangi ülkeden geldiniz (esas memleketiniz neresidir)?
7. Türkiye’de ikamet süreniz nedir?
8. Türkiye’de hangi statüyle bulunuyorsunuz?
9. Türkiye’ye gelmeden önce ne iş yapıyordunuz?
10. Şu an yaptığınız meslekte herhangi bir deneyiminiz var mı?
11. Şu an yaptığınız meslek nedir ve bu mesleğe hangi yıl başladınız? Kendi işinize kaç yaşında başladınız?

12. İşyerinizin mülkiyet durumu nedir?
13. İşletmenizin faaliyet gösterdiği sektör nedir?
14. Firmanız hangi dijital kanallara sahiptir?
15. Herhangi bir meslek kuruluşuna üye misiniz?

B. GİRİŞİMCİ OLMA KARARINDAKİ BİREYSEL VE ÇEVRESEL FAKTÖRLER

17. Kendi işinizi kurma kararını nasıl aldınız?
18. İşinizi kurarken herhangi bir kuruluştan veya uzmandan danışmanlık desteği aldınız mı?
19. Bu işi yapmak için herhangi bir eğitim aldınız mı? Aldıysanız, ne tür bir eğitim aldınız? Eğer almadıysanız, neden ilgili alanda eğitim almadınız?
20. Türkiye'ye ilk geldiğiniz zaman herhangi bir işte çalıştınız mı?
21. İyi bir ücretli işte çalışma imkânınız olsaydı kendi işinizi bırakır mıydınız?
22. Kendi ülkenizde olsaydınız, kendi işinizi kurmak ister miydiniz?
23. Türkiye’de doğmuş olsaydınız, girişimciliğe yönelir miydiniz?
24. Finansal kaynağınızı nereden sağladınız?
25. İş kurma kararınızda ailesel ya da çevresel maddi/manevi destek aldınız mı?
26. İşletmenizin anaparası /sermayesi ne kadardı?
27. İşletmenizin statüsü nedir?
28. İşletmenizin herhangi bir ortağı ya da yatırımcısı var mı? Varsa, firmanızda ortak sayısı nedir?
29. İşletmenizde siz dâhil çalışanların sayısı ne kadardır?
30. İşletmenizde çalışanlar hangi ülkelerdendir?
31. Önümüzdeki 12 ay içinde eleman istihdam etmeyi düşünüyor musunuz?

32. Ülkenizden İstanbul'a gelen diğer göçmenlerle sosyal ilişkileriniz nasıl?
33. Genelde pazarlardan hangisine hitap ediyorsunuz?
34. Aylık olarak ortalama kaç müşteriniz var?
35. Girişimciliğe başlarken karşılaştığınız avantajlar, dezavantajlar ve cazip fırsatlar nelerdir?
36. Sizce Türkiye'deki kültürel değerler göçmenlerin/mültecilerin girişimci olmasını destekliyor mu?
37. Göçmen girişimci kadın olarak karşılaştığınız en önemli problemleriniz nelerdir? Dil bariyerleri, finansal zorluklar veya kültürel engeller gibi konuları değerlendirebilir misiniz?
38. Karşılaştığınız problemlerden nelerin düzeltilmesini istersiniz?
39. İş kurma kararında karşınıza herhangi bir fırsat çıktı mı?
40. Kendinizi diğer göçmen girişimci kadınlara kıyasla avantajlı ya da dezavantajlı görüyor musunuz?
41. Bir göçmen girişimci kadın olarak diğer göçmen kadınların size bakışı nasıldır?
42. Türk toplumunun göçmen girişimcilere karşı olarak size bakışı nasıldır?
43. Göçmen girişimci kadınlar birbirlerini destekliyor mu?
44. Göçmen derneklerine üye misiniz? Bu tarz kararlarda dernek üyeleri birbirlerine yardımcı oluyor mu?
45. Girişimci kişide olmazsa olmaz dediğiniz özellikler var mı?

C. GİRİŞİMCİ GÖÇMEN KADIN SOSYO-EKONOMİ KATKILARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

46. İşletmenizin ekonomiye katkısı nedir? İstihdam yaratma veya yerel ekonomiye etkileri gibi konuları değerlendirebilir misiniz?
47. İşletmenizin toplumda yarattığı sosyal etkiler nelerdir?

48. İşletmeniz toplumsal cinsiyet eşitliği veya sosyal projelere katkı gibi konuları ele alıyor mu?
49. İş birlikleri ve ağ oluşturma faaliyetleriniz hakkında bize biraz bilgi verir misiniz?
Başarılı iş birlikleri veya ortak projeler hakkında konuşabilir misiniz?
50. İşletmenizin büyüme potansiyeli hakkında ne düşünüyorsunuz?
51. Gelecekteki hedefleriniz ve büyüme stratejileriniz nelerdir?
52. Girişimciler için devlet desteklerinden haberiniz var mı? a) Hazine yatırım teşvikleri, b) Dış Ticaret Müsteşarlığı ihracat teşvikleri, c) Maliye Bakanlığı vergi muafiyetleri, d) KOSGEB destekleri, e) Kalkınma Bakanlığı/ajansları destekleri, f) diğer
53. Türkiye'de devletin girişimci göçmenlere/mültecilere gerekli desteği verdiğini düşünüyor musunuz?
54. Şimdiye kadar herhangi bir kamu kurumundan teşvik veya muafiyet kapsamında destek aldınız mı?
55. Sizce devlet, sizin gibi göçmen/mülteci girişimcilere hangi yollarla destek olabilir?
56. Bankaların işinizle ilgili verdiği kredilerin faiz oranlarını nasıl buluyorsunuz?
57. Aylık olarak ortalama kaç müşteriniz var?
58. İşletmenizin yıllık iş hacmi ne kadardır?
59. Bir ihracat faaliyeti yürütüyor musunuz?
- a. Satışlarınızın yüzde kaçını yurt dışına ihraç ediyorsunuz?
60. Vergi veriyor musunuz?
- a. Geçen yıl verdiğiniz vergi oranı nedir?
61. İşletme cironuzda önümüzdeki yıl sonunda yüzde kaçlık bir artış bekliyorsunuz?